

ธรณีวิทยา D-F 30/54 (เต็มครั้งที่ 30/56)

1.	d.a.f. basis	มูลฐานดีเอเอฟ	การคำนวณค่าความร้อนของถ่านหินโดยหักค่าความชื้นรวมและปริมาณเถ้าออก ซึ่งจะเป็นการเปรียบเทียบอย่างง่าย ๆ ระหว่างสารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ในถ่านหิน <i>ค่านี้นิยมาจาก dry ash-free basis</i>
2.	d.m.m.f.basis	มูลฐานดีเอ็มเอ็มเอฟ	การคำนวณค่าความร้อนของถ่านหิน ซึ่งได้จากผลต่างระหว่างมวลของถ่านหินหักออกจากราคาความชื้นและแร่ธาตุประกอบต่าง ๆ ใช้ในการจัดแบ่งชนิดของถ่านหิน โดยระบบ ASTM (American Society for Testing and Materials) <i>ค่านี้นิยมาจาก dry mineral matter-free basis</i>
3.	D/G Interglacial	ช่วงคั่นโดเนนา/กินซ์	<i>ดู Waalian</i>
4.	dacite*	หินเดไซต์	หินอัคนีฟูสิจาง มีทั้งเนื้อละเอียด และเนื้อหยาบ ประกอบด้วยแร่เฟลด์สปาร์ ในกลุ่มแพลจิโอเคลส (แอนดีซีน โอลิโกเคลส) ควอตซ์ และ ไพรอกซีนหรือฮอร์นเบลนด์ หรือทั้ง ๒ ชนิดเป็นแร่หลัก หินเดไซต์มีแร่หลักเหมือนกับหินแกรโนไดออไรต์ (granodiorite) ต่างกันที่ หินแกรโนไดออไรต์มีผลึกใหญ่กว่า เกิดอยู่ลึกกว่า
5.	daily variation; diurnal	การแปรผันประจำวัน	การเปลี่ยนแปลงค่าขึ้นลงประจำวันของสนามแม่เหล็ก

	variation		จากภายนอกโลก ส่วนใหญ่เกิดจากปรากฏการณ์ที่เกิดจากดวงอาทิตย์ ค่าสนามแม่เหล็กโลกที่เปลี่ยนแปลงประจำวันซึ่งบันทึกโดยแมกนีโตมิเตอร์ชนิดตั้งอยู่กับที่ใช้สำหรับปรับแก้ค่าสนามแม่เหล็กที่ได้จากการสำรวจวัดทางอากาศ หรือภาคพื้นดิน
6.	dam	ทำนบ, เขื่อน	สิ่งกีดขวางกั้นแม่น้ำลำธารต่าง ๆ ที่เกิดตามธรรมชาติ เช่น เกิดจากธารหิมะ ธารน้ำแข็ง และเกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการชลประทานหรือป้องกันอุทกภัย หรือเพื่อใช้พลังน้ำผลิตไฟฟ้า
7.	Darcy's law*	กฎของดาร์ซี	กฎซึ่งแสดงอัตราการไหลระบายของน้ำใต้ดินผ่านชั้นหินอุ้มน้ำ ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ชาวฝรั่งเศสชื่อดาร์ซีเป็นผู้กำหนดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๙ ด้วยสมการว่า $v = k$ ซึ่ง v เป็นความเร็วการไหล h เป็นความดันต่างระดับของน้ำ (head) l เป็นระยะทางระหว่างการไหลผ่านจุด ๒ จุด k เป็นสัมประสิทธิ์ของสภาพที่ซึมผ่านได้ของหินชั้นแต่ละชนิด
8.	dark mineral	แร่สีเข้ม	แร่ใด ๆ ในกลุ่มแร่ประกอบหินที่มองเห็นเป็นสีเข้มในแผ่นตัดบาง (thin section) เช่น แร่ไบโอไทต์ ฮอร์นเบลนด์ ออไรต์
9.	Darwinism	บทบัญญัติของดาร์วิน	บทบัญญัติที่กล่าวว่า วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตมีผลมาจากความสามารถที่สิ่งมีชีวิตแต่ละตัวปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ อันเป็นการคัดเลือกโดยธรรมชาติ (natural selection)

10.	data layer	ชั้นข้อมูล	ดู layer ความหมายที่ ๑ 16/56
11.	dating*	การหาอายุ	วิธีการหาอายุของสารที่เกิดตามธรรมชาติ โดยคำนวณจากปริมาณของสารที่เหลืออยู่ หรือที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางเคมีหรือปฏิกิริยานิวเคลียร์ที่ดำเนินไปในอัตราคงตัวและต่อเนื่องกัน ดู <i>radiocarbon dating; carbon dating ประกอบ</i>
12.	datum; datum horizon; datum level; datum plane; reference plane	ระดับอ้างอิง	<p>๑. จุด เส้น หรือพื้นผิวที่คงที่ ที่ใช้หรือสมมุติขึ้นเป็นปริมาณ เป็นค่าที่ใช้อ้างอิง หรือเป็นฐานสำหรับเปรียบเทียบ</p> <p>๒. ส่วนบนหรือล่างของชั้นหินหรือพื้นผิวอื่น ซึ่งเส้นระดับโครงสร้าง (structure contour) ลากผ่าน</p> <p>๓. พื้นระดับซึ่งใช้เป็นมูลฐานในการคิดความสูง โดยทั่วไปใช้ระดับน้ำทะเลปานกลาง (mean sea level) เป็นระดับอ้างอิงและให้มีความสูงเป็นศูนย์ (0) ดู <i>datum plane ประกอบ</i></p> <p>๔. ระดับชั้นบนหรือระดับชั้นล่างของช่วงชั้นซากดึกดำบรรพ์ ซึ่งสามารถใช้เพื่อการเทียบสัมพันธ์กันได้ ในบริเวณกว้าง</p> <p>๕. ระดับที่กำหนดขึ้นอย่างถาวร เช่น ระดับน้ำทะเลปานกลาง (mean sea level) เพื่อใช้อ้างอิงถึงระดับความลึกของน้ำ ความสูงของแผ่นดิน ความสูงของพื้นผิวน้ำและข้อมูลน้ำขึ้นน้ำลง</p>

			๖. ในวิทยาแผ่นดินไหว หมายถึง ระดับอ้างอิง เพื่อใช้ปรับค่าระดับความสูงต่ำใกล้ ๆ พื้นผิวที่มีผลต่อ เวลาและความเร็วของคลื่นแผ่นดินไหว
13.	dead line	เส้นชีวิต	ระดับที่บอกให้ทราบว่า ถ้าหินอัคนีมวลไพศาลหนึ่ง ๆ ที่ อยู่เหนือระดับนี้จะมีแหล่งแร่โลหะที่มีคุณค่าในเชิง พาณิชย์ ถ้าอยู่ต่ำกว่าระดับดังกล่าวจะไม่มีแหล่งแร่ โลหะที่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์
14.	dead oil	น้ำมันตาย	น้ำมันดิบที่ไม่มีสารระเหย หรือไม่เรืองแสงใน สารละลาย ใช้เป็นตัวบ่งชี้ในการสำรวจปิโตรเลียม
15.	dead trace	รอยคลื่นสูญ	บริเวณที่ไม่มีพลังงานคลื่นเข้ามาถึงจีโอโพน
16.	deasphalting	การลดแอสฟัลต์	กระบวนการกลั่นน้ำมันหรือวิธีการในห้องปฏิบัติการที่ทำ ให้แอสฟัลต์ที่ตกตะกอนแยกตัวออกมาจากสารประกอบ เชิงซ้อนของไฮโดรคาร์บอน เช่น น้ำมันดิบ โดยการเติม เพนเทน เฮกเซน กระบวนการนี้อาจเกิดในธรรมชาติได้ เมื่อมีเทนและแก๊สชนิดอื่นไหลเข้าไปปนกับน้ำมันดิบใน ชั้นหินกักเก็บ
17.	death assemblage; taphocoenose; taphocoenosis; thanatocoenosis	ชุมชนซากดึกดำบรรพ์	๑. กลุ่มของซากสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ที่ เคยอาศัยเป็นนิเวศน์เดียวกัน หรือมีกลุ่มจากนิเวศน์อื่น มารวมอยู่ก็ได้ ๒. ซากดึกดำบรรพ์ทั้งหมดที่พบในหินตะกอนที่ พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง
18.	debris avalanche	การถล่มของเศษวัสดุธรณี	การถล่มของเศษดินเศษหินที่เคลื่อนที่ลงมาตามไหล่เขา ที่ชันมากอย่างทันทีทันใด โดยมากเกิดขึ้นเนื่องจากดิน

			อิมัตต์ด้วยน้ำเพราะฝนตกหนัก บางครั้งอาจเกิดขึ้น เนื่องจากการไหวสะเทือนอันเป็นผลมาจากแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด หรือหิมะถล่ม 19/56
19.	debris; rock waste	เศษวัสดุธรณี	๑. เศษหินผุพังที่เกิดจากการสลายตัวของหินเดิม เนื่องจากการปฏิกิริยาเคมีหรือแรงกล ประกอบด้วยเศษหิน ดิน หรืออาจมีสารอินทรีย์รวมอยู่ด้วย ๒. หินดินและวัสดุอื่น ๆ ที่วางตัวอยู่บนพื้นผิวหรือรวมอยู่ ในตัวของธารน้ำแข็งหรือที่ถูกธารน้ำแข็งผลักดันไป ข้างหน้า 19/56
20.	decarboxylation	การลดคาร์บอกซิล	การสูญเสียหมู่คาร์บอกซิล (-COOH) หรือกระบวนการ ที่ไฮโดรคาร์บอนมีโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับหมู่คาร์บอก ซิล
21.	decay constant	ค่าคงตัวการสลาย	ส่วนของอะตอมจำนวนมากของธาตุกัมมันตรังสี ที่ สลายตัวในช่วงเวลาหนึ่ง นิยมใช้สัญลักษณ์ λ 19/56
22.	declination*	มุมป่ายเบน	(แม่เหล็กโลก) มุมที่จุดใด ๆ บนพื้นโลก ซึ่งเกิดจากเส้น เมริเดียนแม่เหล็กโลก (magnetic meridian) เบี่ยงเบน ออกไปจากเส้นเมริเดียนทางภูมิศาสตร์ (geographical meridian) หรือเป็นมุมที่เกิดจากเส้นแกนทางระดับของ เข็มทิศแม่เหล็กทำมุมกับแนวเหนือ-ใต้จริงของโลก
23.	decline curve	กราฟการผลิตลด	กราฟที่แสดงถึงการผลิตปิโตรเลียมลดลงในหลุมเจาะ กราฟนี้ได้จากอัตราการผลิตปิโตรเลียมที่สัมพันธ์กับ

			เวลา เพื่อใช้คาดการณ์การผลิตสูงสุดหรือใช้ในการคำนวณปริมาณสำรองของปิโตรเลียม
24.	decollement	โครงสร้างเลื่อนหลุด	โครงสร้างย่อยที่หลุดจากชั้นหินเบื้องล่าง เกิดจากการคดโค้งหรือการเลื่อนไถลทับของชั้นหินด้านบนตามระนาบเหนือรอยเลื่อนย้อนมุมต่ำ คำนี้มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า décollement ซึ่งแปลว่า หลุด มีรูป ภาพแสดงโครงสร้างเลื่อนหลุดบริเวณแอ่งส่วนหน้าของเทือกเขาร็อกกีและการยกตัว 19/56
25.	decomposition*	การสลายตัว	การสลายตัวของแร่ที่อยู่ตามลำพังหรือแร่ที่ประกอบอยู่ในหิน อันมีผลทำให้หินผุสลายไป ทั้งนี้ เกิดเนื่องจากการผุพังอยู่กับที่โดยปฏิกิริยาเคมี
26.	deconvolution	การปรับคืนรูปคลื่น	เทคนิคการปรับรูปคลื่นที่เปลี่ยนรูปไปจากเดิมเมื่อคลื่นเดินทางผ่านตัวกรอง หรือผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงรูปคลื่นไปแล้ว เพื่อให้รูปคลื่นเปลี่ยนกลับเป็นรูปเดิม เป็นเทคนิคในการประมวลผลข้อมูลคลื่นไหวสะเทือนแบบคลื่นสะท้อนหรือข้อมูลอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลปรากฏเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้น หรือให้เห็นแนวการเรียงตัวของคลื่นสะท้อนแยกออกจากกันได้ชัดเจน
27.	decrepitation	การสะดุด	การแตกของแร่ที่มีกรุนแรงและมีเสียงดังเมื่อนำไปเผาหรือให้ความร้อน
28.	decussate texture	เนื้อสลับไขว้	โครงสร้างขนาดเล็กในหินแปรประกอบด้วยผลึกที่วางตัว

			ขวางกันไปมาทำให้เนื้อหินเหนียวเป็นพิเศษ มักพบในหินแปรลัมผัสที่มีแร่รูปร่างเป็นแผ่นหรือแท่งเช่น แร่ไมกา แอมฟิโบล
29.	dedolomitization	การสูญเสียโดโลไมต์	กระบวนการที่เป็นผลจากการแปรสภาพที่ธาตุแมกนีเซียมบางส่วนหรือทั้งหมดในหินโดโลไมต์หรือหินปูนโดโลไมต์ถูกนำไปใช้ในการเกิดแร่ใหม่ในรูปของแมกนีเซียมออกไซด์ แมกนีเซียมไฮดรอกไซด์ แมกนีเซียมซิลิเกต เช่น บรูไซต์ฟอรัสเตอไรต์ และกระบวนการที่เป็นผลจากการเติมแร่แคลไซต์ คำนี้เริ่มใช้โดย Morlot ใน ค.ศ. ๑๘๔๗ หมายถึงการแทนที่โดโลไมต์โดยแคลไซต์ขณะที่มีการก่อตัวใหม่ หรือการผูกอยู่กับที่ทางเคมี
30.	deep coal	ถ่านหินลึก	ชั้นถ่านหินที่อยู่ในระดับลึกมากต้องผลิตด้วยวิธีการทำเหมืองใต้ดิน
31.	deep earthquake; deep-focus earthquake*	แผ่นดินไหวระดับลึก	แผ่นดินไหวที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ลึกระหว่าง ๓๐๐-๗๐๐ กิโลเมตร
32.	deep seismic sounding (DSS)	การหยั่งด้วยคลื่นไหวสะเทือนระดับลึก (ดีเอสเอส)	การสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือนตามแนวตั้งโดยมีเส้นสำรวจที่ยาวมากนับร้อยกิโลเมตร ปรกติใช้การสำรวจชนิดคลื่นหักเห มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเกี่ยวกับชั้นเปลือกโลก โมโฮ และเนื้อโลกส่วนบน
33.	deeper-pool test	การตรวจสอบแหล่งระดับลึก	การเจาะเพื่อตรวจสอบในบริเวณที่รู้ขอบเขตของแหล่งปิโตรเลียมแล้วเพื่อค้นหาชั้นกักเก็บที่จะผลิตได้ใหม่ในระดับที่ลึกกว่าเดิม ดู <i>shallower-pool test</i> ประกอบ

34.	deep-seated; plutonic	-ระดับลึก	ดู <i>abyssal</i> ๒
35.	deep-well disposal	การขจัดน้ำเสียหลุมลึก	การขจัดน้ำเสียลงในหลุมเจาะระดับลึก ซึ่งออกแบบเป็นพิเศษโดยการเจาะลงในชั้นหินเนื้อฟาม และมีชั้นหินเนื้อตันปิดกั้น เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อนน้ำใต้ดิน วิธีการนี้ใช้สำหรับขจัดน้ำทิ้งที่มีเกลือสูง และน้ำที่ได้จากการผลิตปิโตรเลียม หรือน้ำเสียจากการอุตสาหกรรม นิยมขจัดน้ำเสียลงในหลุมปิโตรเลียมที่ผลิตหมดแล้ว
36.	deflation	การพัทกราด	การที่ลมกราดหรือกวาดเอาทรายและฝุ่นออกไปจากผิวพื้นที่รองรับอยู่ข้างใต้ ทำให้เห็นผิวพื้นนั้นได้ และหากปรากฏเป็นรูปแอ่ง ก็เรียกว่า แอ่งพัทกราด (deflation basin หรือ deflation hollow)
37.	deflation basin; deflation hollow*	แอ่งพัทกราด	ดูคำอธิบายใน <i>deflation</i>
38.	deformation	การเปลี่ยนแปลงลักษณะ	<p>การที่หินเปลี่ยนแปลงรูปร่าง ปริมาตร หรือ โครงสร้างไปจากธรรมชาติเดิม เช่น เกิดการคดโค้ง การเลื่อนเหลื่อมล้ำ การบีบอัด การบิดย้วย หรือการเลื่อนไถล ผลต่าง ๆ นานาอันเนื่องมาจากความดันในหินเปลือกโลกทำให้แผ่นดินเปลี่ยนแปลงลักษณะไป อาจเป็นแบบยืดหยุ่น คือ แปรรูปไปแล้วอาจกลับรูปเดิมได้ ทำนองเดียวกับยางลบ</p> <p>ไหลเลื่อน คือ หินไหลไปจากที่เดิมและเปลี่ยนรูปไปอย่างถาวรไม่กลับรูปเดิม</p> <p>แตกแยก คือ หินอาจแตกแยกหรือเลื่อนเหลื่อม</p>

			กัน ทำให้เกิดรอยแยกและรอยเลื่อนขึ้นในหิน
39.	deformation ellipsoid	ทรงรีเปลี่ยนลักษณะ	ดู <i>strain ellipsoid</i>
40.	deformation fabric	โครงเนื้อเปลี่ยนลักษณะ	โครงเนื้อหินที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะ เป็นโครงเนื้อของหินเทกโทไนต์ทุติยภูมิ โครงเนื้อที่เป็นแบบฉบับประกอบด้วย โครงสร้างแนวเส้น สภาพเรียงตัวแบบหินชีสต์ แนวแตกเรียบ แกนชั้นหินคดโค้ง และการเรียงตัวของผลึกเป็นแนวเฉพาะ <i>มีความหมายเหมือนกับ tectonic fabric</i>
41.	deformation twin; gliding twin; mechanical twin	ผลึกแฝดไถล	ดู <i>gliding twin; deformation twin; mechanical twin</i>
42.	degradation	๑. การลดระดับแผ่นดิน	การที่ผืนแผ่นดินมีระดับลดต่ำลงเรื่อย ๆ ตามกาลเวลา เนื่องจากการกร่อนและการผุพังทำลายตามธรรมชาติ เช่น การสึกกร่อนของร่องธาร คำนี้บางครั้งรวมถึงกระบวนการนำพา (transportation) บางครั้งใช้ใน ความหมายเดียวกันกับการเกลี่ยผิวแผ่นดิน (denudation) หรือใช้ระบุถึงผลที่เกิดจากการเกลี่ยผิวแผ่นดิน ดู <i>aggradation</i> และ <i>denudation</i> ประกอบ
43.	degradation	๒. การลดระดับ	๒.๑ การลดระดับที่เกิดจากการกัดกร่อนของธารน้ำ เพื่อที่จะสร้างเสริมหรือปรับลดความลาดชันให้ราบเรียบขึ้น ๒.๒ (<i>น้ำบาดาล</i>) การแตกตัวของสสาร เนื่องมาจาก

			<p>การกระทำของสิ่งมีชีวิต</p> <p>๒.๓ การหดตัวหรือการหายไปของชั้นดินเยือกแข็ง (permafrost) อันมีสาเหตุเนื่องมาจากธรรมชาติหรือการกระทำของมนุษย์</p> <p>๒.๔ การที่ท้องธาร (streambed) ลดระดับลง เนื่องจากการขุดถูที่เพิ่มขึ้น</p> <p><i>ดู accretion ๑ ประกอบ</i></p>
44.	degrading stream	ธารลดระดับ	<p>๑. ธารน้ำที่มีพลังกัดเซาะชั้นหินริมร่องน้ำหรือหุบเขาให้หลุดออกและนำพาออกไปเป็นจำนวนมากกว่าที่ได้นำพาเข้ามา</p> <p>๒. ธารน้ำที่กัดเซาะร่องน้ำให้ลดระดับลงจนประมาณว่าอยู่ในสมดุล</p>
45.	degree of freedom	ระดับขั้นความเสรี	<p>จำนวนของปัจจัย (factors) เช่น ความดัน อุณหภูมิ องค์ประกอบ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างอิสระโดยไม่ทำให้จำนวนของเฟสเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น ระบบประกอบด้วย น้ำกับไอน้ำ หากกำหนดปัจจัยที่เปลี่ยนไปได้ ๑ ตัว (ความดันหรืออุณหภูมิ) ก็จะสามารถกำหนดสถานะของระบบได้ เช่น หากกำหนดค่าอุณหภูมิ ความดันที่น้ำกับไอน้ำอยู่ด้วยกันได้ก็จะถูกกำหนดค่าด้วย ถือว่าระบบนี้มีระดับขั้นความเสรีเป็น ๑ 19/56</p>
46.	dejection cone	แหล่งตะกอนหยาบรูปกรวย	<p><i>ดูคำอธิบายใน alluvial fan</i></p> <p>19/56</p>

47.	delay time	เวลาหน่วง	<p>ในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือนชนิดหักเห เวลาหน่วงเป็นค่าเวลาที่เพิ่มขึ้นเมื่อคลื่นไหวสะเทือนเดินทางในแนวราบตามรอยสัมผัสของหิน ๒ ชั้นด้วยความเร็วเท่ากับความเร็วคลื่นในชั้นที่ทำให้เกิดคลื่นหักเห เวลาหน่วงทางด้านต้นกำเนิดคลื่น หมายถึงเวลาการเดินทางด้านปลายที่ติดกับต้นกำเนิดคลื่น เวลาหน่วงด้านตัวรับคลื่นหมายถึงเวลาหน่วงที่คลื่นเดินทางตามแนวราบทางปลายที่ติดกับจีไอโฟน <i>ดู intercept time ประกอบ</i></p>
48.	delineation	แนวโครงร่าง	<p>ขั้นตอนในการทำต้นร่างแผนที่ ซึ่งจะเขียนสิ่งสำคัญที่สามารถแยกได้ และลากเส้นรอบ ๆ วัตถุที่มีลักษณะต่างชนิดกันเท่าที่เป็นไปได้ หรือแยกด้วยสายตาเหมือนกับ การใช้กล้องคุณภาพถ่ายทางอากาศ</p> <p>19/56</p>
49.	delineation-appraisal well	หลุมเจาะประเมิน	<p>หลุมเจาะที่เจาะโดยวางเป้าหมายให้อยู่ในแหล่งกักเก็บในส่วนที่ยังไม่มีการพิสูจน์ทราบปริมาณสำรอง ทั้งนี้เพื่อขยายขอบเขตของแหล่งกักเก็บและเพิ่มปริมาณสำรอง</p>
50.	delta	ดินดอนสามเหลี่ยม	<p>ดินดอนบริเวณปากน้ำซึ่งมีรูปร่างคล้ายพัดด้ามจิวเกิดขึ้นเพราะการที่แม่น้ำและสาขาใหญ่น้อยที่กระจายออกตรงปากน้ำพาตะกอนมาทับถมอยู่ตลอดเวลา ทำให้ท้องพื้นน้ำมีระดับสูงขึ้น น้ำก็ยิ่งไหลช้าลง การตกตะกอนก็เพิ่มมากขึ้นจนสูงพ้นระดับน้ำ กลายเป็นพื้น</p>

			แผ่นดินแผ่กระจายออกตรงปากน้ำ พื้นดินนี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นบริเวณกว้างต่อเนื่องกันกลายเป็นดินดอนรูปสามเหลี่ยม ถ้าไม่ลุ่มเกินไปก็ใช้ทำการเพาะปลูกและตั้งบ้านเรือนได้ แต่ก็อาจเกิดน้ำท่วมทันฝั่งเสมอ เช่นบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำใหญ่ ๆ อาทิ แม่น้ำไนล์ แม่น้ำคงคา แม่น้ำมิสซิสซิปปี แม่น้ำโขง <i>ดู bottomset bed ประกอบ</i>
51.	demethylated hopane	โฮเพนลดเมทิล	โฮเพนที่ผ่านกระบวนการลดเมทิลในน้ำมันดิบโดยการเสื่อมสลายทางชีวภาพ ทำให้หมู่เมทิล (methyl group) ที่อยู่ในตำแหน่ง C-10 ถูกเคลื่อนย้ายออกไปโดยแบคทีเรีย สารประกอบนี้เกิดขึ้นในระยะสุดท้ายของผลผลิต และต่อจากนั้นพาราฟินและอัลเคนแบบกิ่งจึงเกิดการเคลื่อนย้ายออกไป
52.	dendritic	-แบบกิ่งไม้	คำที่ใช้กับแร่ที่ตกผลึกมีรูปแบบกิ่งไม้ซึ่งหมายถึงแร่เดนไดรต์ หรือคำที่ใช้กับลักษณะอื่น ๆ ที่มีรูปร่างคล้ายกิ่งไม้ เช่น ทางน้ำ <i>มีความหมายเหมือนกับ arborescent</i>
53.	dendritic drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำกิ่งไม้	แบบรูปทางน้ำที่มีสาขาหลายสายไหลมาลงทางน้ำสายใหญ่ ทำให้มีรูปลักษณะคล้ายกิ่งก้านสาขาของต้นไม้ มักเกิดในบริเวณที่หินรองรับ มีความทนทานต่อการกร่อนใกล้เคียงกัน และไม่ขึ้นกับอิทธิพลของโครงสร้างทางธรณีวิทยา
54.	dendritic surge mark	รอยน้ำหลากรูปกิ่งไม้	โครงสร้างตะกอนที่เกิดจากน้ำท่วมหลากข้ามริมตลิ่ง

			แม่น้ำ และจะกัดเซาะเป็นร่องรูปร่างคล้ายร่างแหหรือกิ่งไม้ การที่จะเกิดรอยน้ำหลากได้จะต้องประกอบด้วย ๑. มีความลาดชันสูง ๒. มีตะกอนทรายละเอียดหรือทรายแป้งที่ยังไม่แข็งตัว ๓. น้ำมีระดับสูง และ ๔. มีกระแสคลื่นน้ำหลาก รอยน้ำหลากจะเกิดได้ทั้งสภาพในทะเลน้ำกร่อย และแม่น้ำ <i>มีความหมายเหมือนกับ surge mark</i>
55.	dendrochronology; tree-ring chronology	รุกขกาลวิทยา	การศึกษาวงเติบโตของต้นไม้ เพื่อกำหนดอายุของอดีตใกล้กับปัจจุบันโดยการนับจำนวนวงเติบโต <i>ดู dendroclimatology ประกอบ</i>
56.	dendroclimatology	รุกขภูมิอากาศวิทยา	การศึกษารูปแบบและขนาดของวงเติบโตของต้นไม้เพื่อเป็นข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศในอดีต โดยปรกติปีที่แห้งแล้งต้นไม้เจริญเติบโตช้า ขนาดของวงเติบโตจะบาง ในปีที่ชุ่มชื้นต้นไม้เจริญเติบโตเร็ว ขนาดของวงเติบโตจะหนา <i>ดู dendrochronology; tree-ring chronology ประกอบ</i>
57.	density	ความหนาแน่น	(นิเวศวิทยา) จำนวนของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือในพื้นที่หนึ่ง ปริมาณความหนาแน่นแสดงได้เป็นลำดับดังนี้ หายาก (rare) ปานกลาง (common) ความอุดม (abundance)
58.	density basement	หินฐานต่างความหนาแน่น	บริเวณพื้นผิวรอยสัมผัสของหินที่มีความหนาแน่น

			แตกต่างกันมากจนกระทั่งความผิดปกติของความถ่วงที่ระดับลึกลงไปกว่านั้นไม่สามารถตรวจวัดได้ หรือปรากฏให้เห็นเป็นเพียงการบวกรวมนั้น
59.	density log	ผลบันทึกความหนาแน่น	ผลบันทึกค่าการหยั่งธรณีเพื่อหาความหนาแน่นหรือความพรุนของชั้นหิน แสดงโดยเส้นโค้งของค่าความเข้มรังสีแกมมาที่กระเจิง (scatter) กลับมาจากชั้นหิน ซึ่งบอกให้ทราบค่าความหนาแน่นรวมของหิน และความหนาแน่นของของไหลที่อยู่ในรูพรุนของหิน
60.	density profile	โพรไฟล์ความหนาแน่น	กราฟบันทึกค่าความถ่วงตามแนวเส้นผ่านภูมิประเทศที่มีการเปลี่ยนระดับของพื้นที่ที่เห็นได้ชัดเจน แต่ไม่สัมพันธ์กับการแปรผันของความหนาแน่นหรือโครงสร้างทางธรณีวิทยา โดยการเขียนโพรไฟล์ความหนาแน่นหลาย ๆ เส้น และให้ค่าความหนาแน่นของหินที่อยู่ระหว่างระดับอ้างอิง เช่น ระดับทะเลปานกลาง กับระดับความสูงของจุดที่วัดค่าซึ่งมีค่าต่าง ๆ กัน เพื่อหาค่าความหนาแน่นที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการแก้ค่าบูแกร์ ค่าความหนาแน่นที่เหมาะสมที่สุดคือค่าที่ทำให้รูปกราฟของค่าความถ่วงที่อ่านได้มีสหสัมพันธ์คล้ายลักษณะภูมิประเทศน้อยที่สุด หรือเป็นเส้นตรงหรือเส้นโค้งน้อยที่สุด เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โพรไฟล์ของเน็ตเติลตัน (Nettleton profile)
61.	denudation	การเกลี่ยผิวแผ่นดิน	๑. กระบวนการต่าง ๆ ตามธรรมชาติที่ทำให้เกิดการลด

			ระดับของผิวแผ่นดิน อันได้แก่ การผุพังอยู่กับที่ การกร่อน การแตกหลุดของมวลเศษหิน และการพัดพา คำนี้โดยทั่วไปมีความหมายเหมือนกับการลดระดับแผ่นดิน แต่การเกลี่ยผิวแผ่นดินนั้นเน้นถึงกระบวนการทำลายต่าง ๆ ในระยะแรกเริ่มของวงจรการปรับลักษณะผิวแผ่นดิน ส่วนการลดระดับแผ่นดินเป็นผลของกระบวนการเหล่านั้น ซึ่งทำให้บริเวณนั้นมีระดับลดต่ำลง
62.	deoxidation sphere; bleach spot	ดวงฟอกจาง	๒. การที่หินดาน (bedrock) หรือหน่วยชั้นหินที่กำหนดโพลต์ัว ไม่ถูกปิดทับหรือวางเว้นจากการสะสม โดยกระบวนการกร่อนได้ทำให้ชั้นที่ปิดทับหายไป <i>ดู bleach spot; deoxidation sphere</i>
63.	depauperate fauna	สัตว์ชาติลดชนิด	๑. กลุ่มซากดึกดำบรรพ์ที่มีความหลากหลายของชนิดลดน้อยลงมาก มีความหมายเหมือนกับ <i>impoverished fauna</i> ๒. <i>ดู dwarf fauna</i>
64.	depocenter	ศูนย์สะสมตะกอน	บริเวณหรือส่วนที่มีการสะสมของตะกอนหนาที่สุดในแอ่ง
65.	deposit	๑. สิ่งสะสม, สิ่งทับถม	วัสดุชนิดใด ๆ บนโลก ทั้งที่แข็งตัวและไม่แข็งตัวเป็นหินได้ทับถมกันโดยกระบวนการหรือตัวกลางธรรมชาติ คำนี้มักใช้กับวัสดุที่ถูกนำพาไปโดยน้ำ แต่ทั่วไปจะรวมถึงการทับถมโดยลม น้ำแข็ง ภูเขาไฟและตัวกลางอื่น ๆ <i>ดู</i>

			<i>sediment ประกอบ</i>
66.	deposit	๒. แหล่งสะสม	บริเวณที่มีการสะสมทับถมกันของสินแร่หรือวัสดุมีค่าอื่นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ บนโลก (ถ้าเป็นคำกริยา หมายถึง เรียงชั้นหรือตกลงมาตามกระบวนการธรรมชาติ)
67.	deposit	๓. แหล่งแร่, แหล่งสินแร่	บริเวณที่แร่มาสะสมตัวมากกว่าปรกติ
68.	deposition	๑. การสะสมตัว	การเรียงซ้อนกันหรือทับถมกันของวัสดุ โดยเฉพาะกระบวนการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการทับถมจนเป็นชั้นหรือเป็นสาย หรือมวลรูปแบบต่าง ๆ ที่เกิดจากหินร่วนตามกระบวนการจากตัวการธรรมชาติ เช่น การตกทับถมของตะกอนแขวนลอยในน้ำ การตกตะกอนทางเคมีของแร่โดยการระเหยจากของเหลว หรือการทับถมของอินทรีย์วัตถุ <i>ดู sedimentation ประกอบ</i>
69.	deposition	๒. วัตถุสะสม	<i>ดู sedimentation ประกอบ</i>
70.	depositional	-สะสม	๑. คำที่ใช้กับกระบวนการสะสมตัว เช่น แอ่งสะสมตัว หรือพื้นผิวสะสมตัว ๒. คำที่ใช้กับสิ่งที่เกิดจากกระบวนการสะสมตัว เช่น ภูมิประเทศสะสมตัว
71.	depositional environment	สภาพแวดล้อมการสะสมตัว	บริเวณพื้นที่รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีการทับถมของตะกอนที่สะสมตัวตามกระบวนการทางกายภาพและทางเคมี
72.	depositional fault	รอยเลื่อนสะสมตัว	<i>ดู growth fault</i>

73.	depositional interface	รอยต่อการสะสมตัว	รอยสัมผัสระหว่างน้ำหรือตัวการชนิดอื่นกับพื้นผิวด้านใต้ที่ตะกอนสะสมตัว ดู <i>depositional sequence</i> ประกอบ
74.	depositional mark	รอยการสะสมตัว	รอยไม่ราบเรียบบนระนาบชั้นหินตะกอน เกิดขึ้นในขณะที่มีการสะสมตัวของตะกอน ตัวอย่างเช่น รอยกัดเซาะ (scour mark) หรือรอยวัตถุ (tool mark) ครูด
75.	depositional remanent magnetization (DRM)	สภาพแม่เหล็กตกค้างในเม็ดตะกอน (ดีอาร์เอ็ม)	สภาพแม่เหล็กตกค้างที่เหลืออยู่ในเม็ดตะกอนที่สภาพเหนียวแม่เหล็กทำให้เป็นแม่เหล็กได้ ซึ่งเป็นแรงกลทำให้เม็ดแร่เกิดการเรียงตัวใหม่ในขณะตกสะสมตัวตามสภาพแม่เหล็กที่อยู่โดยรอบ แต่การอัดแน่นทำให้มุมเทของแม่เหล็กเหลือค้างเอียงเทน้อยกว่ามุมเทของสนามแม่เหล็กที่ล้อมรอบอยู่ขณะนั้น มีความหมายเหมือนกับ <i>detrital remanent magnetization</i> ยืนยันมติเดิม 14/56
76.	depositional sequence	ลำดับการสะสมตัวของชั้นหิน	๑. ความต่อเนื่องของเหตุการณ์ทางธรณีวิทยา กระบวนการ หรือการจัดเรียงหินตามลำดับอายุ เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับอายุของชั้นหิน โดยเน้นประวัติธรณีวิทยาเป็นหลัก ๒. หน่วยลำดับชั้นหินที่อยู่ในอันดับก่อนยุค (system) ของระบบการจัดลำดับชั้นหินตามอายุกาล ปัจจุบันเรียกว่าหินมหายุค (erathem)

77.	depositional shoreline break	แนวชายทะเลพักสะสมตัว	ตำแหน่งในชุดลำดับชั้นหินที่ซึ่งไหลทวีปด้านที่หันเข้าหาฝั่งมีพื้นผิวของการสะสมตัวอยู่ในระดับน้ำทะเล และส่วนไหลทวีปด้านที่หันออกสู่ทะเลจะมีพื้นผิวการสะสมตัวอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล แนวชายทะเลพักสะสมตัวนี้คือพื้นผิวนบนไหลทวีปซึ่งมีระบบตะกอนธารน้ำพาเกลี่ยเข้าหากัน ลักษณะนี้โดยทั่วไปจะเกิดเป็นระยะทางสั้น ๆ ทางด้านที่หันออกสู่ทะเลของแนวชายทะเล และแนวชายทะเลพักสะสมตัวนี้อาจเป็นแนวเดียวกับแนวชายทะเล
78.	depositional system	ระบบการสะสมตัว	ชุดลักษณะของหินที่เป็นสามมิติ โดยจะเชื่อมโยงกับกระบวนการใหม่ที่มีพลัง หรืออ้างอิงถึงกระบวนการและสภาพแวดล้อมในอดีต
79.	depositional topography	ภูมิประเทศการสะสมตัว	ภูมิประเทศที่เกิดจากการตกตะกอนโดยตัวการที่เคลื่อนที่ เช่น สันดอนและสันดอนชายฝั่งทะเล ตะพักเนินเคม และเนินทราย
80.	depositional zone	เขตการสะสมตัว	พื้นที่สะสมตัวของหิมะและตะกอนจำนวนมากที่เกิดจากการถล่มจากที่สูงลงมาอยู่เบื้องล่าง จนเห็นแนวการถล่มลงมาเป็นทาง
81.	depression	แอ่ง	<i>ดู basin ความหมายที่ ๑ และ ๒</i>
82.	depression contour	เส้นชั้นแอ่ง	เส้นชั้นที่แสดงลักษณะภูมิประเทศบริเวณที่เป็นแอ่งหรือพื้นที่ที่ต่ำกว่าบริเวณโดยรอบ ส่วนใหญ่เป็นบริเวณเล็ก ๆ อาจเป็นแอ่งบนภูเขาหรือแอ่งในที่ราบก็ได้ เส้นชั้นแอ่งนี้มักพบในบริเวณที่เป็นภูมิประเทศของหินปูน เช่น

			บริเวณหลุมยุบ เส้นชั้นนี้จะแสดงค่าทางลึกและมีขีดสั้น ๆ ลากมาตั้งฉากกับเส้นชั้นนั้นในทิศทางที่แนวลาดสู่ ศูนย์กลางของแอ่ง <i>ดูรูปที่ contour; contour line</i>
83.	depth controller	อุปกรณ์ควบคุมความลึก	อุปกรณ์ที่ประกอบด้วยปีกที่เคลื่อนไหวได้ ซึ่งติดไว้กับ สายเครื่องรับคลื่นไหวสะเทือนทางทะเล เพื่อให้สาย เครื่องรับคลื่นจมอยู่ใต้ผิวน้ำในระดับที่ต้องการ มักติด เข็มทิศแม่เหล็กกับสายเครื่องรับคลื่นด้วย บางครั้งเรียก อุปกรณ์นี้ว่า เบิร์ด (bird)
84.	depth gather	การรวมกลุ่มรอยคลื่น สะท้อน	การจัดรวมกลุ่มรอยคลื่นสะท้อนของคลื่นไหวสะเทือน ทั้งหมดที่สะท้อนกลับจากจุดเดียวกันไว้ด้วยกัน มักเป็น รอยคลื่นที่ได้ปรับค่าการเคลื่อนออกไว้แล้ว
85.	depth migration	การย้ายที่ทางความลึก	การย้ายที่จุดคลื่นสะท้อนซึ่งทำให้เกิดความพอดีขึ้น ระหว่างการผันแปรความเร็วคลื่นทางด้านข้างกับการผัน แปรทางแนวตั้ง วัตถุประสงค์ของการย้ายที่ทางความลึก เพื่อให้ได้ภาพของพื้นผิวชั้นสะท้อนถูกต้อง ปรกติมัก แสดงผลเป็นความลึก บางครั้งก็แสดงผลเป็นค่าเวลาการ เดินทางไปกลับจากต้นกำเนิดคลื่นถึงชั้นสะท้อนและกลับ สู่พื้นผิว
86.	depth of compensation	ความลึกแห่งดุลเสมอภาค	<p>๑. ความลึกระดับที่มีหินข้างบนเป็นหินเปราะ และ ข้างล่างเป็นหินที่มีสภาพพลาสติกที่เคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ ทำให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก ที่กดทับได้</p> <p>๒. ช่วงระดับความลึกในมหาสมุทรที่ซึ่งอัตราของ</p>

			การสังเคราะห์แสงเท่ากับอัตราของการหายใจ ที่ ระดับ ตื้นกว่านี้หินปูนหรือหินตะกอนคาร์บอเนตจะเกิดการ ตกตะกอน และที่ระดับลึกกว่านี้จะไม่มีการเกิดหินปูนเกิดขึ้น
87.	depth of exploration	ความลึกการสำรวจ	ความลึกมากที่สุดในการสำรวจทางธรณีฟิสิกส์ที่ทำให้ เกิดค่าผิดปกติซึ่งสามารถสังเกตได้เมื่อค่าผิดปกตินี้มี ขนาดมากกว่าสัญญาณรบกวน
88.	depth point	จุดคำนวณความลึก	ตำแหน่งที่ใช้คำนวณหาความลึกของแนวชั้นคลื่น สะท้อนที่ได้คัดเลือกไว้ เพื่อนำไปเขียนเป็นแผนที่ใน การสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือน
89.	depth rule	กฎคำนวณความลึก	กฎที่ใช้หาความลึกของต้นกำเนิดที่ทำให้เกิดสิ่งที่ ตรวจวัดได้เช่นความเข้มสนามแม่เหล็กในลักษณะแผนที่ ที่รูปร่างค่าผิดปกติหรือโพรไฟล์ค่าผิดปกติ การ คำนวณความลึกแบบนี้ใช้เส้นกราฟหาความลึกจากผิว บนสุดถึงตัวต้นกำเนิดตัวเดียวโดด ๆ ที่ทำให้เกิดค่า ผิดปกติ
90.	depth section	ภาคตัดทางลึก	รูปตัดขวางของผลการสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือนที่ได้ เปลี่ยนมาตราส่วนในแนวตั้งจากหน่วยเวลาเป็นหน่วย ความลึก ดู <i>time section</i> ประกอบ
91.	depth slice	ภาพตัดตามความลึก	ภาพตัดในแนวราบที่แสดงค่าคลื่นไหวสะเทือนเป็น ขนาดของรูปคลื่น ณ ความลึกค่าใดค่าหนึ่ง โดยตัดผ่าน ปริมาตรค่าความลึกที่เกิดจากการนำเอาข้อมูลคลื่นไหว สะเทือนชนิด ๓ มิติที่ได้แปลงค่าเป็นความลึกแล้วหลาย ๆ ระดับมาจัดเรียงขนานกันไว้ ข้อมูลคลื่นไหวสะเทือน

			ดังกล่าวอาจยังไม่ได้ทำหรือได้ทำการย้ายที่แล้วก็ได้
92.	depth zone	โซนลึก	ช่วงความลึกภายใต้ผิวโลกที่มีสภาพแวดล้อมทางเคมีและฟิสิกส์เฉพาะตัวที่ระดับความลึกต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการแปรสภาพที่แตกต่างกัน
93.	deranged drainage pattern	แบบรูปทางน้ำสับสน	แบบรูปทางน้ำที่ไม่เป็นไปตามระบบ อาจมีบางแห่งที่ลำธารไหลลงไปใ้ในหนองหรือบึง แบบรูปทางน้ำชนิดนี้มักเกิดในบริเวณที่ปกคลุมด้วยสิ่งตกจมจากธารน้ำแข็ง 19/56
94.	derivative map	แผนที่อนุพันธ์	แผนที่ทางธรณีฟิสิกส์ซึ่งใช้ค่าอนุพันธ์ไดอนุพันธ์หนึ่งของสนามศักย์ เช่น สนามความถ่วงโลก สนามแม่เหล็กโลก แผนที่นี้เน้นให้เห็นค่าผิดปกติบริเวณที่มีความยาวคลื่นของสนามขนาดปานกลางถึงสั้น
95.	derrick	หอคอย	โครงสร้างเหล็กขนาดใหญ่ที่ใช้รับน้ำหนักมาก มักเป็นโครงสร้างที่ใช้สลักยึดและมี ๔ ขา พื้นหอคอยจะยกสูงขึ้นเพื่อให้ติดตั้งระบบป้องกันการพลุ่งและอุปกรณ์อื่น ๆ ถ้าหอคอยมีขนาดเล็ก เรียกว่า หอคอยเล็ก (mast) (ดูรูปที่ <i>swivel</i>)
96.	desert	๑. บริเวณแห้งแล้ง	บริเวณพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลที่มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณไม่เกิน ๒๕๔ มิลลิเมตรต่อปี จึงไม่เพียงพอที่จะให้พืชทั่ว ๆ ไปมีชีวิตอยู่ได้ บริเวณแห้งแล้งแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ ๑.๑ บริเวณแห้งแล้งขั้วโลก เป็นบริเวณที่มีหิมะปกคลุมตลอดปี และมีอากาศหนาวจัด

			<p>๑.๒ บริเวณแห้งแล้งเขตละติจูดกลาง เป็นบริเวณที่มีลักษณะคล้ายแอ่งในทวีป มีฝนตกน้อยและมีอุณหภูมิสูงมากในฤดูร้อน เช่น ในทะเลทรายโกบี</p> <p>๑.๓ บริเวณแห้งแล้งเขตร้อน เป็นบริเวณที่ขาดฝน และในแต่ละวันมีช่วงอุณหภูมิที่แตกต่างกันมาก เช่น ในทะเลทรายสะฮารา</p> <p>๑.๔ บริเวณแห้งแล้งชายฝั่งน้ำเย็น เป็นบริเวณชายฝั่งตะวันตกของทวีปที่มีกระแสน้ำเย็นไหลผ่าน เช่น ในประเทศเปรู</p>
97.	desert	๒. ทะเลทราย	บริเวณแห้งแล้งปกคลุมไปด้วยทรายและเนินทราย
98.	desert polish; wind polish	หินทะเลทรายขัดมัน	ผิวหินในทะเลทรายที่เรียบ และมันวาว เกิดจากการขัดสีของทรายและฝุ่นละอองที่ถูกลมพัดพามา บางครั้งใช้ในความหมายเหมือนกับ desert varnish 19/56
99.	desert varnish	หินทะเลทรายเคลือบมัน	ผิวหินในทะเลทรายที่มีเคลือบบาง ๆ มันวาว สีน้ำตาลหรือดำ ประกอบด้วยเหล็กออกไซด์ปนกับแมงกานีสออกไซด์และซิลิกา เกิดจากการระเหยของสารละลายแร่ที่ซึมจากภายในออกมาที่พื้นผิวแล้วฉาบผิวกรวดทรายและหินโผล่บริเวณนั้น ทำให้ผิวหินสะท้อนแสงแวววาว ลักษณะมันวาวนี้คล้ายกับลักษณะที่เกิดจากลมขัดสี ดู <i>desert polish; wind polish</i> ประกอบ 19/56

100.	desiccation breccia	หินกรวดเหลี่ยมแผ่น	หินกรวดเหลี่ยมที่เกิดจากดินโคลนแห้งแตกกระแหงเป็นแผ่น แล้วกระจัดกระจายออกไปปะปนกับสิ่งตกจมอื่น ๆ ต่อมาจึงแข็งตัวเป็นหินซึ่งยังมองเห็นลักษณะเป็นแผ่น ๆ อยู่ในเนื้อ 19/56
101.	desilication*	การสูญเสียซิลิกา	๑. การสูญเสียปริมาณซิลิกาในหินหรือแมกมา เนื่องจากแร่ซิลิเกตสลายตัว หรือเนื่องจากปฏิกิริยาระหว่างตัวแมกมากับหินผนัง ๒. (ปฐพีวิทยา) การสูญเสียซิลิกาในดิน เนื่องจากการซึมชะของน้ำฝนที่ตกลงมาบนพื้นดิน ดินในเขตที่มีฝนตกชุกโดยทั่วไปมักจะขาดแคลนซิลิกา
102.	detached fault	รอยเลื่อนถึงหินฐาน	รอยเลื่อนระดับลึกที่มีระนาบไม่ตัดชั้นที่เป็นหินฐาน แต่อาจขนานไปกับหินฐานซึ่งเป็นหินที่เกิดอยู่ก่อนการสะสมตัวของหินด้านบน <i>ดู basement-involved fault ประกอบ</i>
103.	detail log	ผลบันทึกค่าโดยละเอียด	ผลบันทึกค่าการหยั่งธรณีซึ่งมีช่วงของการบันทึกค่าในมาตราส่วนมากกว่าหนึ่งต่อร้อยฟุต โดยเฉพาะหมายถึงผลบันทึกค่าทางไฟฟ้าที่มีช่วงของการบันทึกค่าทางไฟฟ้าในมาตราส่วน ๕ นิ้วต่อ ๑๐๐ ฟุต มักใช้ในการหาค่าเพื่อคำนวณสมบัติต่าง ๆ ของหิน
104.	detailed exploration	การสำรวจชั้นละเอียด	การสำรวจอย่างละเอียดเกี่ยวกับการแยกแยะแหล่งแร่ที่พบแล้วในเชิง ๓ มิติ โดยการเก็บตัวอย่างจากหินโพล์ การขุดร่องสำรวจ ขุดหลุมเจาะ อุโมงค์แนวตั้ง อุโมงค์

			แนวนอน และการเก็บตัวอย่างแบบตารางค่อนข้างถี่ (close-spacing grid sampling) เพื่อให้การสร้างลักษณะ ขนาด รูปร่าง โครงสร้าง ความสมบูรณ์ของแร่ และลักษณะอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันมีความแม่นยำสูง รวมทั้งอาจต้องมีการทดสอบแต่งแร่ด้วย ข้อมูลในชั้นนี้เพียงพอที่จะใช้ในการตัดสินใจว่า ควรดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนทำเหมืองหรือไม่
105.	detectible limit	ขอบเขตตรวจหาได้	ความหนาแน่นที่สุดของชั้นหินที่ทำให้เกิดแนวชั้นสะท้อนปรากฏให้เห็นเด่นชัดออกมาจากส่วนพื้นของภาพ เป็นความหนาในช่วง ๑ /๒ ๕ เท่าของความยาวคลื่นไหวสะเทือนที่ใช้ในการสำรวจวัด ณ บริเวณนั้น
106.	detector	เครื่องรับ(สัญญาณ)	๑. เครื่องมือที่ใช้รับสัญญาณหรือตรวจวัดค่าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น สนามแม่เหล็ก ความโน้มถ่วงของโลก กัมมันตรังสี ๒. เครื่องมือที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น จีโอโฟน ไฮโดรโฟน เพื่อใช้รับสัญญาณหรือตรวจวัดค่าต่าง ๆ
107.	detrital	-เศษตะกอน	คำที่ใช้กับ หิน แร่ และตะกอนที่หลุดจากแหล่งกำเนิด ซึ่งอยู่ภายนอกหรือภายในแอ่งสะสมตัว <i>ดู detritus ประกอบ 11,13/56</i>
108.	detrital mineral	แร่เศษตะกอน	เม็ดแร่ที่เกิดจากการแตกเป็นชิ้นของหินต้นกำเนิด ตัวอย่างเช่น แร่หนักที่พบในตะกอนหรือสายแร่หรือแหล่งแร่ที่ฝังอยู่กับที่ และพัฒนามาสะสมตามลานแร่

			หรือแหล่งตะกอนน้ำพา 14/56
109.	detrital ratio	อัตราส่วนเศษตะกอน	ดู <i>clastic ratio</i> 12,13/56
110.	detrital remanent magnetization	สภาพแม่เหล็กตกค้างในเศษตะกอน	ดู <i>depositional remanent magnetization (DRM)</i> 14/56
111.	detritus	เศษตะกอน	หินหรือแร่ที่สึกกร่อนและถูกเคลื่อนที่ไปโดยการกระทำเชิงกล ได้แก่ การแตกเป็นชิ้นส่วน และการครูดถู เช่น วัสดุเศษหินพวกทราย ทรายแป้งและเคลย์ ที่มาจากหินอายุแก่กว่าและเคลื่อนที่จากแหล่งกำเนิด 13,14/56
112.	deuteric	-แปรเปลี่ยนโดยไอน้ำร้อน	คำที่ใช้กับการแปรเปลี่ยนในหินอัคนี ซึ่งเป็นผลจากปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นระหว่างแร่ปฐมภูมิกับสารละลายที่มีปริมาณน้ำมากซึ่งแยกตัวออกมาจากแมกมาเดียวกันในระยะสุดท้ายของการเย็นตัว เช่น การเกิดแอลไบต์ (albitization) การเกิดซีโอไลต์ (zeolitization) และการเกิดคลอไรต์ (chloritization) 13/56
113.	developed reserves	ปริมาณสำรองพัฒนาได้	ปริมาณสินแร่ที่ทราบขนาดทั้ง ๓ มิติ และได้ตรวจวัดปริมาณและคุณภาพแล้ว เป็นสินแร่ที่พร้อมต่อการทำเหมือง มีความหมายเหมือนกับ <i>measured reserves</i>
114.	development	การพัฒนา	ขั้นตอนการเตรียมการก่อนทำเหมืองแร่ ซึ่งจะต้องสามารถจำแนกแยกแยะ คำนวณหาปริมาณสินแร่ว่ามี

			จำนวนกีดัน มีคุณภาพอย่างไรในแต่ละจุดโดยรวม ตลอดจนการทดลองทำเหมืองเบื้องต้นเพื่อพิสูจน์ความเป็นไปได้ ขั้นตอนนี้จัดเป็นขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการสำรวจและการทำเหมือง
115.	development well	หลุมพัฒนา	หลุมเจาะในพื้นที่ที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถผลิตปิโตรเลียม แก๊สจากชั้นถ่านหิน หรือน้ำมันบาดาลจากชั้นกักเก็บขึ้นมา ได้ เพื่อเตรียมสู่ขั้นตอนการผลิตต่อไป ดู <i>exploratory well</i> ประกอบ
116.	deviation	การเบี่ยงเบน	การที่หลุมเจาะเบี่ยงเบนออกจากแนวตั้งเป็นมุมและ ทิศทางใดก็ได้ หลุมเจาะที่เบี่ยงเบนออกนี้เรียกว่า หลุม เอียง (directional well)
117.	devitrification*	การเปลี่ยนสภาพแก้วเป็น ผลึก	กระบวนการที่หินเนื้อแก้วเปลี่ยนสภาพเป็นหินเนื้อผลึก ผลึกที่เกิดขึ้นมักเป็นแร่ควอตซ์และเฟลด์สปาร์
118.	devolatilization	การลดสารระเหย	การที่สารระเหยถูกขับออกไปในกระบวนการแปรสภาพ เป็นถ่านหิน ทำให้ปริมาณคาร์บอนเพิ่มสูงขึ้น ถ่านหินที่มีชั้นคุณภาพสูงจึงมีสารระเหยต่ำ
119.	Devonian Period	ยุคดีโวเนียน	ยุคที่ ๔ ของมหายุคพาลีโอโซอิกอยู่ระหว่างยุคไซลู เรียนกับยุคคาร์บอนิเฟอรัส มีช่วงอายุตั้งแต่ ๔๑๙.๒ ถึง ๓๕๘.๙ ล้านปีมาแล้ว ยุคนี้มีปลาชนิดต่าง ๆ เจริญมาก บางที่เรียกว่า ยุคของปลา นอกจากนี้เริ่มพบสัตว์สะเทิน น้ำสะเทินบก พืชมีเมล็ด สุน เฟิร์น และแมลงไม่มีปีก หิน ที่เกิดในยุคนี้เรียกว่า หินยุคดีโวเนียน (Devonian

			System) ดู <i>geologic time scale</i> ประกอบ 40/55
120.	dew point	จุดกลั่นตัว	จุดที่อุณหภูมิและความดันซึ่งทำให้ของเหลวกลั่นตัวออกจากแก๊ส
121.	dextral	-วนขวา	คำที่ใช้เกี่ยวกับการเอียงหรือการหมุนวนไปในทิศทางตามเข็มนาฬิกา ในทางบรรพชีวินวิทยาใช้เรียกลักษณะการบิดของเปลือกหอยกาบเดี่ยวที่มีลักษณะบิดหมุนไปทางขวา การดูทิศทางการบิดต้องหันช่องเปลือกเข้าหาผู้สังเกตโดยหมุนจากยอดไปยังช่องเปลือก ดูรูปประกอบ
122.	dextral fault; right-handed separation; right-lateral fault; right-lateral separation	รอยเลื่อนแยกตามข้างขวา	รอยเลื่อนตามแนวระดับชนิดหนึ่งที่รอยฉีกขาดเลื่อนไปทางขวามือเมื่อมองจากที่สูง
123.	diabase*	หินไดอะเบส	หินอัคนีชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยแร่แลบราโดไรต์และไพรอกซีน โดยผลึกแร่ไพรอกซีนหุ้มผลึกแร่แลบราโดไรต์เข้าไว้ ขนาดของผลึกแร่ใหญ่กว่าที่พบในหินบะซอลต์ แต่เล็กกว่าที่พบในหินแกรบโบร มีสีเขียวแก่เกือบดำ พบเกิดเป็นผนัง คำนี้ใช้เรียกกันในสหรัฐอเมริกา ในอังกฤษเรียกว่า หินโดเลอไรต์ (dolerite)
124.	diachronous	เวลาควบ	คำที่ใช้กับหน่วยหินหนึ่งที่มีหลายอายุในพื้นที่ต่าง ๆ กัน หรือมีการตัดข้ามระนาบเวลาหรือส่วนชั้นชีวภาพ

			(biozone) เช่น หมวดหินตะกอนที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมการสะสมตัวในพื้นที่แคบ ดังเช่นทรายทะเลที่เกิดขึ้นในขณะที่ชายทะเลรุก陸หรือถอยกลับ และมีอายุน้อยลงไปตามทิศทางที่ทะเลเคลื่อนที่ <i>มีความหมายเหมือนกับ time-transgressive</i>
125.	diagenesis*	การก่อตัวใหม่	กระบวนการที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางฟิสิกส์และเคมีในตะกอน ทำให้ตะกอนนั้นกลายเป็นหิน กระบวนการนี้รวมถึงการอัด การเชื่อมประสาน การตกผลึกใหม่ และบางที่รวมถึงการแทนที่ เช่น การแทนที่ของแมกนีเซียมในหินปูนทำให้เกิดโดโลไมต์ขึ้น
126.	diagnostic mineral	แร่บ่งชี้	แร่ชนิดหนึ่ง ๆ ที่ใช้เป็นตัวบ่งบอกว่าหินอัคนีนั้นเกิดในสภาวะที่มีซิลิกาเกินอิ่มตัว เช่น ควอตซ์ หรือไม้อิ่มตัว เช่น โอลิวีน
127.	diagnostic fossil; characteristic fossil	ซากดึกดำบรรพ์ประจำหน่วย	<i>ดู characteristic fossil; diagnostic fossil</i> 19/56
128.	diagonal lamination; false lamination	การวางชั้นบางแนวทแยง	<i>ดู cross stratification</i> 15/56
129.	diagonal stratification; false stratification	การลำดับชั้นแนวทแยง	<i>ดู cross stratification</i> 15/56
130.	diamagnetic	-ไดอะแมกเนติก	คำที่ใช้กับแร่หรือสารใด ๆ ซึ่งเมื่ออยู่ในสนามแม่เหล็กแล้วไม่ถูกเหนี่ยวนำเป็นแม่เหล็ก และมีสภาพรับไว้ได้

			ของแม่เหล็กเป็นลบ เช่น ควอตซ์เฟลด์สปาร์ โมลิบดีไนต์
131.	diamictite	หินไดอะมิคไทต์	ดู <i>mixtite</i>
132.	diamond array	แถวลำดับรูปข้าวหลามตัด	รูปแบบการจัดวางกลุ่มของจีโอโพนหรือกลุ่มต้นกำเนิด คลื่นในแนวขวาง ๔๕ องศา กับแนวเส้นสำรวจ มีรูป
133.	diamond spar	สปาร์เพชร	ดู <i>corundum</i> 19/56
134.	diamond stimulant; diamond substitute	เพชรเทียม	อัญมณีปลอมที่ไม่ใช่เพชรธรรมชาติหรือเพชรสังเคราะห์ มีส่วนประกอบทางเคมีแตกต่างจากเพชร แต่มีสมบัติบาง ประการ เช่น ความวาว ประกายวาว การกระจายแสง ความแข็ง และเจียรไนเหลี่ยมแบบเพชร เพชรเทียมอาจ เป็นวัสดุสังเคราะห์ เช่น คิวบิกเซอร์โคเนีย มอยส์ซอไนต์ สังเคราะห์ จีจีจี (Gadolinium gallium garnet, GGG) สปิเนลสังเคราะห์ แยก (Yttrium aluminum garnet, Yag) หรือวัสดุธรรมชาติ ซึ่งมักใช้อัญมณีไร้อิทธิพล ทำเป็นเพชรเทียม เช่น เพทาย สปิเนล คอรัันดัม โทแพซ ควอตซ์
135.	diaphaneity	สภาพให้แสงผ่าน	คุณภาพการให้แสงผ่านมากหรือน้อยของแร่หนึ่ง ๆ เช่น โปร่งใส โปร่งแสง คำนี้มาจากภาษากรีก หมายถึง โปร่งใส 19/56

136.	diapir associated trap	ลักษณะกักเก็บโดยโดมรูป เห็ด	ลักษณะกักเก็บปิโตรเลียมที่เกิดร่วมกับโครงสร้างโดมรูป เห็ด ซึ่งเกิดจากการแทรกดันของชั้นหินที่มีความ หนาแน่นต่ำ เช่น เกลือหิน
137.	diapir; piercement dome	โดมรูปเห็ด	ชั้นหินโค้งรูปประทุนที่เกิดจากการแทรกดันตัวขึ้นมา ของชั้นหินเบื้องล่างที่เคลื่อนไหวได้จนมีลักษณะคล้าย รูปเห็ด เช่น ชั้นเกลือ มีความหมายเหมือนกับ <i>diapiric fold; piercing fold</i> 3/56 ตรวจสอบแล้ว
138.	diapiric fold; piercing fold	รอยคดโค้งแทรกดัน	ดู <i>diapir; piercement dome</i> 3/56 ตรวจสอบแล้ว
139.	diastem*	ชั้นว่างตะกอน	ช่วงเวลาสั้น ๆ ที่ว่างเว้นจากการสะสมตัวของตะกอน
140.	diastrophism; tectonism*	การแปรสัณฐานเปลือกโลก	กระบวนการเคลื่อนไหวของเปลือกโลกซึ่งทำให้เกิด ลักษณะต่าง ๆ เป็นต้นว่า ทวีปและแอ่งมหาสมุทร ที่ราบ สูงและภูเขา ชั้นหินที่คดโค้งหรือเอียงเท ทั้งนี้ เป็นเพราะ โลกมีเปลือกนอกแข็ง แต่เนื้อภายในหยุ่นและอยู่ภายใต้ สภาพความกดดันสูง ความร้อนจัด ในบางยุคบางสมัย แรงกดดันภายในจะทำให้ลักษณะพื้นผิวเปลือกโลก เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน หรืออย่างเชื่องช้าแต่ต่อเนื่อง เป็นระยะนาน คิดตามช่วงเวลาทางธรณีซึ่งนับเวลาเป็น แสน ๆ ล้าน ๆ ปี ดังนั้น คำนี้จึงไม่ใช่กับแผ่นดินไหวหรือ ภูเขาไฟระเบิดที่เกิดในเวลารวดเร็วและช่วงเวลาสั้น ๆ
141.	diatom ooze;	เลนไดอะตอม	เลนที่เกิดจากซากตะกอนของไดอะตอมที่ตกจมสะสม

	diatomaceous ooze		ก้นอยู่ที่พื้นท้องทะเลและมหาสมุทร <i>ดู diatom ประกอบ</i>
142.	diatom*	ไดอะตอม	พืชเซลล์เดี่ยวขนาดเล็กมาก มีผนังเป็นฟอสซิลิกาประกบกัน บางชนิดว่ายน้ำได้ บางชนิดอาศัยกระแสน้ำพัดพาไป มีขนาดตั้งแต่ ๒-๒,๐๐๐ ไมครอน ขนาดใหญ่มีน้อย พบในแหล่งน้ำทั่วโลกทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม เมื่อไดอะตอมตายลงเปลือกที่เป็นซิลิกาจะตกเป็นตะกอนสะสมกันเป็นจำนวนมาก จนเกิดเป็นแหล่งไดอะตอม
143.	diatomaceous earth; infusorial earth; Kieselguhr; siliceous earth*	ดินเบา	ดินที่เกิดจากซากไดอะตอมในแหล่งไดอะตอม เป็นดินซุย เบา เนื้อพรุน มีลักษณะคล้ายขอล็ก มีปฏิกิริยาทางเคมีเชิงซ้่า เป็นตัวนำความร้อนที่เลวจึงมีประโยชน์เป็นส่วนผสมในการทำกระดาษสาเพื่อให้เนื้อกระดาษแน่นเนียน เป็นฉนวน และเป็นสารที่ใช้ในการกรองได้ดี เช่น กรองน้ำตาลและสารกรองอื่น ๆ ดินชนิดนี้ใช้ขัดภาชนะโลหะได้ดีเพราะมีซิลิกาขนาดละเอียดยิบอยู่ในเนื้อ <i>มีความหมายเหมือนกับ diatomite ดู diatom ประกอบ</i>
144.	diatomaceous ooze; diatom ooze	เลนไดอะตอม	<i>ดู diatom ooze; diatomaceous ooze ประกอบ</i>
145.	diatomite*	ดินเบา, ไดอะทอไมต์	<i>ดู diatomaceous earth; infusorial earth; Kieselguhr; siliceous earth</i>
146.	diatrema	กรวยหินกรวดเหลี่ยม	ลำหินกรวดเหลี่ยมรูปกรวยซึ่งอาจอยู่ลึกจากผิวดินประมาณ ๒,๕๐๐ เมตร คาดว่ากรวยหินกรวดเหลี่ยมเกิดจากการแตกเป็นเศษหินเนื่องจากแรงดันน้ำในภูเขา

			ไฟ และการถล่มลงมาของหินตามขอบผนัง กรวยหิน กรวดเหลี่ยมนี้อาจเชื่อมต่อเป็นผนังหินในระดับที่อยู่ลึก ลงไป
147.	dichroism	การเปลี่ยนสีคู่	สมบัติทางแสงอย่างหนึ่งของแร่ผลึกแกนแสงเดี่ยว (uniaxial crystal) ซึ่งสามารถดูดกลืนคลื่นแสงที่ผ่าน ผลึกในต่างทิศทางกัน แล้วให้ ๒ สีต่างกัน เช่น แร่ทัวร์ มาลีน (tourmaline) จะมีสีเหลืองอ่อนในทิศทางที่แกน แสงของแร่ขนานกับโพลาไรเซอร์ และมีสีเทาเขียวหรือ เทาเข้มในทิศทางที่แกนแสงตั้งฉากกับโพลาไรเซอร์ ดู <i>pleochroism ประกอบ</i>
148.	dichroscope	เครื่องตรวจการเปลี่ยนสีคู่	เครื่องมือชนิดหนึ่งใช้ในการตรวจดูการเปลี่ยนสี (pleochroism) ของแร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแร่รัตน ชาติ
149.	diductor; diductor muscle; divaricator	กล้ามเนื้อเปิดฝา	กล้ามเนื้อของสัตว์จำพวกแบรคิโอพอดซึ่งมีการเปิดฝา ทั้งสองแบบประตูปานพับ ทำหน้าที่ใช้ดึงให้ฝาเล็ก (brachial valve) ให้เปิดอ้าออก กล้ามเนื้อชนิดนี้มี ๒ คู่ ปลายข้างหนึ่งของทั้งคู่ติดอยู่ที่กึ่งกลางด้านในสุดของ ฝาเล็กซิดริมที่ฝาทั้งสองยึดติดกัน ปลายของทั้งคู่อีกข้าง หนึ่งอยู่ที่ฝาใหญ่ (pedicle valve) ตรงกลาง ค่อนไป ทางที่ฝายึดประกบกันเล็กน้อย เมื่อก้ามเนื้อหดตัวจะดึง ให้ส่วนในสุดของฝาเล็กกดลง ทำให้ปลายด้านตรงข้าม กระดกขึ้นแบบไม้กระดก แบรคิโอพอดจึงเปิดฝาได้
150.	diesel; diesel fuel	น้ำมันดีเซล	ปิโตรเลียมที่กลั่นแล้วมีจุดเดือด ๒๓๐-๓๐๐ องศาเซล

			เซียม น้ำมันดีเซลประกอบด้วยไฮโดรคาร์บอนที่มีอะตอมของคาร์บอน ๑๓-๒๐ อะตอม
151.	differential entrapment	การเลือกกักเก็บ	การควบคุมการเคลื่อนที่และการสะสมของปิโตรเลียม โดยการเลือกที่จะกักเก็บในหินกักเก็บที่ติดต่อกันได้ เช่น ในลักษณะกักเก็บหนึ่งที่มีน้ำมันก็สามารถกักเก็บแก๊สได้ แต่ลักษณะกักเก็บที่มีแก๊สไม่สามารถกักเก็บน้ำมันได้ เพราะแก๊สถูกกักเก็บในส่วนล่างของชั้นหินที่เอียงเท น้ำมันจึงเคลื่อนย้ายไปกักเก็บในส่วนบน
152.	differential thermal analysis (DTA)	การวิเคราะห์ความร้อนเชิงอนุพันธ์	การวิเคราะห์หาชนิดของวัสดุโดยเฉพาะแร่ดิน โดยวัดความแตกต่างของความร้อนเมื่อเทียบกับสารมาตรฐานหรือสารอ้างอิง (reference material) ตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์เมื่อได้รับความร้อนจะทำให้สมบัติทางเคมีและทางกายภาพเปลี่ยนแปลง ในขณะที่สารมาตรฐานได้รับความร้อนเช่นเดียวกันแต่ไม่เปลี่ยนแปลง ความแตกต่างของอุณหภูมิระหว่างตัวอย่างที่ต้องการวิเคราะห์กับสารมาตรฐานเกิดขึ้นจากปฏิกิริยาดูดกลืนความร้อนหรือคายความร้อนของตัวอย่างเมื่อเปรียบเทียบกับสารมาตรฐานที่อุณหภูมิต่าง ๆ กัน โดยใช้เส้นกราฟแสดงความแตกต่าง ซึ่งแร่แต่ละชนิดจะให้ปฏิกิริยาการดูดกลืนหรือคายความร้อนต่างกัน จึงใช้สมบัติข้อนี้ในการจำแนกชนิดแร่
153.	differential weathering	การผุพังต่างอัตรา	การผุพังของหินที่เกิดขึ้นอย่างไม่สม่ำเสมอ มีอัตราการผุพังต่างกันเป็นผลเนื่องจากโครงสร้างและเนื้อหินมี

			ส่วนประกอบที่หลากหลาย และแต่ละส่วนประกอบมีความคงทนต่อการผุพังได้ต่างกัน หรือเป็นผลเนื่องจากระดับความรุนแรงของการทำลายไม่เท่ากัน การผุพังในอัตราที่ต่างกันนี้ทำให้ผิวหน้าของหินหรือชั้นหินมีลักษณะไม่ราบเรียบ ส่วนที่ทนต่อการผุพังได้มากกว่าจะยังคงเหลือค้างอยู่
154.	diffraction	การเลี้ยวเบน	<p>๑. การกำเนิดและการส่งผ่านพลังงานคลื่นไหวสะเทือนออกไปทุกทิศทางตามหลักการของฮอยเกนส์</p> <p>๒. ลักษณะที่เห็นได้ในข้อมูลคลื่นไหวสะเทือนที่เกิดจากการเลี้ยวเบนของพลังงานคลื่น การเลี้ยวเบนเกิดขึ้นบริเวณปลายตัดของชั้นสะท้อน และมีลักษณะเฉพาะปรากฏให้เห็นในผลบันทึกคลื่นไหวสะเทือนและภาพตัดแนวตั้งคลื่นไหวสะเทือน มีลักษณะการเรียงตัวเป็นแนวโค้งที่เด่นชัด</p>
155.	dike; dyke	พนัก	<p>๑. พนักหินอัคนีที่ขวางตัวอยู่ตามชั้นหินหรือหินเดิมอื่น ๆ ของเปลือกโลก ซึ่งเกิดจากหินเหลวหรือแมกมาที่ถูกบีบอัดอยู่ภายในและทะลักออกมาตามรอยร้าวของผิวโลก แล้วแข็งตัวประจูดอยู่ในรอยร้าว นั้นพนักหินนี้มักมีมุมสูงชัน</p> <p>ในขณะที่หินเหลวแลบขึ้นมาขึ้น ถ้าผ่านระหว่างชั้นของหินชั้นแต่ละชนิดที่มีรอยชั้นเป็นจุดอ่อน หินเหลวจะผ่านเข้าไปประจูดอยู่ระหว่างชั้นหิน และเมื่อแข็งตัวแล้วจะกลายเป็นพนักหินอัคนีที่แทรกในชั้นหิน</p>

			จึงเรียกว่า พนังแทรกชั้น (sill) (<i>รูปที่ igneous rock</i>) ๒. คั่นดินและทรายที่เสริมให้สูงขึ้นจากผิวดินเดิม เพื่อกันไม่ให้ น้ำจากแม่น้ำหรือจากทะเล มหาสมุทรไหล ผ่านเข้ามาได้ เช่น การสร้างคั่นดินกั้นน้ำทะเลใน ประเทศเนเธอร์แลนด์เพื่อให้ท้องทะเลแห้ง ใช้ทำการ เลี้ยงสัตว์และเพาะปลูกได้ อนึ่ง ในกรณีที่เกิดน้ำท่วม อย่างฉับพลัน อาจจะทำคั่นดินกั้นน้ำมิให้น้ำทำความ เสียหายแก่ทรัพย์สินบ้านเรือนประชากรแถบฝั่งน้ำได้ โดยเอาทรายหรือดินทรายใส่กระสอบไปวางเรียงซ้อน สลับกัน ช่วยลดอุทกภัยลงได้มาก
156.	dilatation; dilation*	การขยายขนาด	การที่มวลสารขยายตัวใหญ่ขึ้นโดยไม่เปลี่ยนรูปร่าง เช่น รอยแยกของหินท้องที่ที่ขยายตัวกว้างขึ้นเนื่องจาก แมกมาแทรกเข้าไป หรือการขยายตัวของน้ำในช่องว่าง ขณะแข็งตัว
157.	dilatational wave; dilatation wave	คลื่นอัดขยาย	คลื่นภายในตัวกลางชนิดหนึ่งที่เกิดจากคลื่นเดิน ทางผ่านตัวกลางโดยส่งแรงเค้นไปกระทำใน แนวตั้งฉากกับด้านของอนุภาคสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ของ ตัวกลาง โดยที่อนุภาคของตัวกลางเคลื่อนไหวใน ลักษณะแกว่งตัวไปมาอยู่ในแนวนอนทิศทางเดียวกับ แนวการเคลื่อนที่ของพลังงานคลื่น จนทำให้ปริมาตร ของตัวกลางเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่มี การหมุนหรือ เปลี่ยนรูปร่าง เมื่อพลังงานหรือคลื่นผ่านไป ความ ยืดหยุ่นของตัวกลางจะทำให้ปริมาตรของตัวกลางกลับสู่

			สภาพเดิม
158.	dilation vein	สายแร่ขยายขนาด	แหล่งแร่ที่เกิดเป็นสายอยู่ในช่องว่างของหินท้องที่ โดยแทรกเข้าไปขยายรอยแยกในหิน ซึ่งต่างจากสายแร่ที่เกิดจากการแทนที่หินผนัง
159.	dim spot	จุดคลื่นจาง	บริเวณที่คลื่นสะท้อนในภาพตัดขวางคลื่นไหวสะเทือนมีแอมพลิจูดลดลงจนแตกต่างจากบริเวณข้างเคียงอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากค่าความเร็วคลื่นปฐมภูมิในชั้นหินบริเวณนั้นมีค่าต่ำกว่าชั้นหินที่ล้อมรอบอยู่ เช่น แหล่งแก๊สที่เกิดในหินปูนจะมีค่าความเร็วคลื่นไหวสะเทือนต่ำกว่าหินดินดานที่ล้อมรอบหินปูนนั้น ทำให้คลื่นสะท้อนจากบริเวณหินปูนมีแอมพลิจูดลดลงต่ำกว่าแอมพลิจูดของคลื่นสะท้อนที่ได้จากชั้นหินดินดานซึ่งเป็นชั้นปิดกั้นปิโตรเลียม จุดคลื่นจางจึงเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ใช้บ่งบอกบริเวณที่เป็นแหล่งกักเก็บแก๊สธรรมชาติได้แบบหนึ่ง
160.	dimension stone	หินมิติ	หินที่ได้จากการทำเหมืองหินโดยการเลื่อยตัดให้เป็นบล็อกหรือแผ่น รูปทรง ๓ มิติตามที่ต้องการ ใช้ในการก่อสร้าง ตกแต่งอาคาร เช่น ใช้ปูพื้น ผนัง ทำโต๊ะเก้าอี้ เสา และเครื่องตกแต่ง
161.	diminutive fauna; dwarfed fauna; dwarf fauna; stunted fauna	สัตว์ชาติแคระแกร็น	<i>ดู dwarf fauna; diminutive fauna; dwarfed fauna; stunted faun</i>

162.	dimorph	สองรูป	รูปแบบ ๑ ใน ๒ รูปของสารผลึกหรือสิ่งมีชีวิตที่แสดงภาวะสองรูป ดู <i>dimorphism</i> ประกอบ
163.	dimorphism	ภาวะทวิสัณฐาน	<p>๑. [พฤกษศาสตร์] การที่แรมีองค์ประกอบทางเคมีเดียวกัน ตกผลึกได้เป็น ๒ รูปแบบ เช่น ไพไรต์กับมาร์คาไซต์ เพชรกับแกรไฟต์ แคลไซต์กับอะราโกไนต์</p> <p>๒. ลักษณะของสิ่งมีชีวิตชนิดเดียวกันที่มีรูปต่างกัน ๒ แบบ เช่น ตัวผู้กับตัวเมีย ระยะอาศัยเพศ (microspheric stage) กับระยะไม่อาศัยเพศ (megalospheric stage) ดู <i>microspheric</i> และ <i>megalospheric</i> ประกอบ</p>
164.	dinoflagellate	ไดโนแฟลเจลเลต	<p>สิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว (unicellular) ที่มีขนาดเล็กมากจนต้องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์กำลังขยายสูง ยังไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็นพืชหรือสัตว์ เนื่องจากมีการสังเคราะห์แสงได้แบบพืชแต่มีการกลืนอาหารได้แบบสัตว์ อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็ม มีวงจรชีวิต ๓ รูปแบบ คือ</p> <p>แบบที่หนึ่ง เป็นระยะไม่อาศัยเพศ (vegetative stage) หรือ ระยะเคลื่อนตัวได้ (motile stage) มีลักษณะเป็นเซลล์เดี่ยว ว่ายน้ำได้ มีการขยายพันธุ์โดยการแบ่งแยกตัว (fission)</p> <p>แบบที่สอง เป็นช่วงสั้น ๆ ที่มีการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ</p> <p>แบบที่สาม เป็นระยะพักหรือเข้าเกราะ (resting</p>

			<p>cyst) ภายใต้อิทธิพลของเซลล์จะสร้างผนังเซลล์ลูโลส ซึ่งเป็นผนังที่ทนทานต่อการกร่อนมาก เซลล์เกาะพบเป็นซากดึกดำบรรพ์ตั้งแต่ยุคไทรแอสซิกตอนต้นจนถึงปัจจุบัน</p> <p>ซากไดโนแฟลเจลเลตมีความสำคัญต่อการหาอายุและการเทียบสัมพันธ์ชั้นหินยุคจูแรสซิก ครีเทเชียส และเทอร์เชียรี เซลล์ของไดโนแฟลเจลเลตในระยะเคลื่อนตัวได้นั้นมีเนื้อนุ่มหยุ่น เนื้อรอบนอกมีลักษณะแน่นกว่ารอบใน เป็นที่อยู่ของโครมาโทพอร์ (chromatophore) ซึ่งมีสีเหลืองหรือสีน้ำตาล เป็นที่สะสมอาหารซึ่งเป็นแป้งและไขมัน เนื้อในเป็นที่อยู่ของนิวเคลียสและแวคิวโอล (vacuole) แวกิวโอลขนาดใหญ่ทำหน้าที่เป็นอวัยวะขับถ่าย ผิวนอกของเซลล์เรียบ ยกเว้นมีร่องพาดขวางและมีร่องอีกร่องหนึ่งตั้งฉากโดยเริ่มจากประมาณกลางลำตัวไปทางด้านล่าง ตรงบริเวณที่ร่องทั้งสองตัดกันมีช่องเปิดจำนวน ๒ ช่อง มีแฟลเจลลา (flagella) ยื่นออกมาจากภายใน แฟลเจลลาจากช่องบนยื่นยาวไปตามร่องขวาง ส่วนแฟลเจลลาจากช่องล่างยื่นยาวไปตามร่องด้านล่าง แฟลเจลลาทำหน้าที่ตีน้ำในการว่ายน้ำ แฟลเจลลาตามขวางตีน้ำทำให้หมุนตัวและเคลื่อนไปข้างหน้า ส่วนแฟลเจลลาตามยาวตีน้ำเพื่อให้ตัวพุ่งไปข้างหน้า เมื่อทั้งสองทำงานประสานกัน ไดโนแฟลเจลเลตจึงเคลื่อนที่ได้แบบควงส่วาน</p> <p>ไดโนแฟลเจลเลตจะมีการแพร่พันธุ์มากมายในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน หลังจากช่วงการขยายพันธุ์</p>
--	--	--	--

			<p>สูงสุดของไดอะตอมลดลงและเมื่อมีอาหารอุดมสมบูรณ์ การแพร่พันธุ์อย่างมากมานี้นับได้ถึง ๑๐๐ ล้านตัวในน้ำ ๑ ลิตร ทำให้น้ำทะเลกลายเป็นสีแดงของสีโครมาโทฟอร์ ยิ่งถ้ามีไขมันอยู่มากจะมีสีแดงจัดขึ้น กระแสน้ำทะเลสีแดงจะมีสารพิษเกิดจากไดโนแฟลเจลเลตขับออกมาเป็นจำนวนมากปะปนอยู่ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น ๆ ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า ช่วงน้ำแดง (red tide)</p> <p>16/56</p>
165.	dinosaur	ไดโนเสาร์	<p>สัตว์เลื้อยคลานในชั้นย่อยอาร์โคซอเรีย (Archosauria) แตกต่างจากสัตว์เลื้อยคลานชนิดอื่นตรงรูปลักษณ์ของกระดูกเชิงกราน ไดโนเสาร์เป็นสัตว์บก มีหลายขนาด ตั้งแต่ตัวเล็กเท่าไก่ไปจนถึงขนาดยักษ์ มีทั้งกินพืชและกินเนื้อ มีทั้งเดินสองเท้าและสี่เท้า มีช่วงอายุตั้งแต่ยุคไทรแอสซิกจนถึงยุคครีเทเชียส</p>
166.	diorite	หินไดออไรต์	<p>๑. หินอัคนีแทรกซอนเนื้อหยาบชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยแร่หลักคือ ฮอร์นเบลนด์และเพลจิโอเคลส เฟลด์สปาร์ ซึ่งมีมากกว่า ๒ ใน ๓ ส่วนของเฟลด์สปาร์ทั้งหมด และในเพลจิโอเคลสเฟลด์สปาร์นั้นมีสัดส่วนของอะนอร์ไทต์อยู่ตั้งแต่ร้อยละ ๓๐ ถึง ๕๐ อาจมีแร่รอง เช่น ไพรอกซีน ไบโอไทต์ ควอตซ์ อยู่บ้าง</p> <p>๒. กลุ่มหินอัคนีแทรกซอนเนื้อหยาบ มีส่วนประกอบอยู่ระหว่างหินแกรนิตกับหินแกบโบร มี</p>

			แพลจีโอเคลสเฟลด์สปาร์ชนิดโอลิโกเคลส หรือแอนดีซีน และแรลลีเข้มชนิดฮอร์นเบลนด์ ไบโอไทต์ และไพรอกซีนเป็นแร่หลัก มีควอตซ์อยู่ไม่เกินร้อยละ ๕
167.	dip fault*	รอยเลื่อนแนวมุมเท	รอยเลื่อนที่มีแนวระดับของระนาบรอยเลื่อนขนานกับแนวมุมเทของชั้นหินที่เลื่อนไป
168.	dip meter log	ผลบันทึกมาตรเอียงเท	ผลบันทึกค่าการหยั่งธรณีในหลุมเจาะที่วัดค่ามุมเอียงเทและทิศทางของชั้นหินซึ่งต้องเปรียบเทียบกับมุมเอียงและทิศทางของหลุมเจาะด้วย
169.	dip moveout	การเคลื่อนออกเอียงเท	ความแตกต่างของเวลาอันเนื่องจากการที่คลื่นเสียงเดินทางจากต้นกำเนิดคลื่นที่ผิวดินลงไปตกกระทบชั้นสะท้อนที่วางตัวเอียงทำมุมกับแนวระดับ แล้วสะท้อนกลับมายังตัวรับคลื่นที่ผิวดินซึ่งวางอยู่ห่างจากต้นกำเนิดคลื่นด้วยระยะทางไม่เท่ากัน ความแตกต่างของเวลานี้เกิดขึ้นจากการเอียงเทของชั้นสะท้อนแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ได้รวมการเคลื่อนออกปรกติไว้ด้วย ดู <i>normal moveout (NMO) และ moveout; moveout time ประกอบ</i>
170.	dip slope	ความลาดตามแนวเท	ลาดเขาที่เอียงตามแนวเทโดยขนานกับแนวเทของชั้นหินที่รองรับอยู่ข้างใต้ โดยทั่วไปแล้วลาดผิวพื้นดินที่มีลักษณะขนานกับแนวเทของชั้นหินอย่างชัดเจนนั้นหาได้ยาก ลักษณะนี้จะพบได้ตามเขาควеста (cuesta) ทางด้านลาดส่วนมาก ส่วนลาดเขาที่เอียงเทไปในทิศทางเดียวกับแนวเทแต่ไม่ขนานกับแนวเท เรียกว่า ความลาด

			หลังผา (back slope) 17,18/56
171.	dip stream; consequent stream	ธารน้ำตามแนวเท	ดู <i>consequent stream; dip stream</i>
172.	dip*	มุมเท	(ธรณีวิทยาโครงสร้าง) มุมที่เกิดจากระนาบของโครงสร้างทางธรณีวิทยาตัดกับระนาบแนวนอน ทิศทางของแนวเทจะตั้งฉากกับแนวระดับ มีความหมายเหมือนกับ <i>true dip</i>
173.	dipole-dipole array	แถวลำดับสองขั้วคู่	รูปแบบการจัดวางขั้วไฟฟ้าในการสำรวจความต้านทานไฟฟ้าจำเพาะและอินดิวิตซ์โพลาไรเซชัน โดยวางขั้วศักย์ไฟฟ้าอยู่ทางด้านข้างของขั้วกระแสไฟฟ้า ระยะห่างระหว่างขั้วกระแสไฟฟ้าเท่ากับระยะห่างระหว่างขั้วศักย์ไฟฟ้า และระยะห่างระหว่างขั้วไฟฟ้าน้อยกว่าระยะห่างระหว่างจุดกึ่งกลางขั้วไฟฟ้ามาก มีการจัดวางได้หลายรูปแบบ
174.	dip-separation fault*	รอยเลื่อนแยกตามมุมเท	รอยเลื่อนที่การเลื่อนของชั้นหินหรือชั้นที่หมายตามแนวมุมเทของระนาบรอยเลื่อน ปรากฏเสมือนเลื่อนตัวตามแนวนั้น
175.	dip-slip fault*	รอยเลื่อนตามแนวมุมเท	รอยเลื่อนที่มีทิศทางของการเคลื่อนตัวตามหรือขนานกับแนวมุมเทของระนาบรอยเลื่อนนั้น อาจเป็นรอยเลื่อนปกติ (normal fault) หรือรอยเลื่อนย้อน (reverse fault) ก็ได้
176.	direct offset well	หลุมเหลี่ยมตรง	หลุมเจาะที่อยู่ในตำแหน่งซึ่งมีระยะห่างไม่เกินรัศมีการ

			ระบายปิโตรเลียมของหลุมอื่น คำนี้บางครั้งเรียกสั้น ๆ ว่า direct offset 19/56
177.	direct runoff	น้ำไหลป่าตรง	น้ำไหลป่าที่ไหลลงสู่ธารน้ำทันที่ภายหลังฝนตก หรือ หิมะละลาย ซึ่งครอบคลุม น้ำไหลป่าผิวดิน (surface runoff) <i>ดู base runoff และ discharge ประกอบ</i> มีความหมายเหมือนกับ <i>direct surface runoff; immediate runoff; stormflow; storm runoff; storm water</i>
178.	directional drilling	การเจาะเอียง	การเจาะหลุมในแนวตั้งก่อน แล้วจึงบังคับควบคุมให้ เบี่ยงออกจากแนวตั้งเป็นมุมและทิศทางที่ต้องการ การ เจาะแบบนี้มักเจาะจากตำแหน่งเดียวกันหลาย ๆ หลุม เพื่อให้หลุมเป้าหมายกว้างขึ้น
179.	directional log	ผลบันทึกเชิงทิศทาง	ผลบันทึกค่าการหยั่งธรณีในหลุมเจาะที่แสดงค่ามุมเอียง และทิศทางของหลุมเจาะ ซึ่งมักแสดงค่าพร้อมกับผล บันทึกมาตรเอียงเท
180.	dirt band	ชั้นเศษหินในน้ำแข็ง	ชั้นของเศษหินดินทรายที่แทรกอยู่ในธารน้ำแข็ง เกิด จากการสะสมตัวของเศษหินดินทรายที่ธารน้ำแข็งพามา ทับถมแต่ละปี ๆ อาจเห็นเป็นแถบหรือชั้นโผล่ขึ้นมาที่ผิว ของธารน้ำแข็งก็ได้

181.	disappearing stream	ธารมุดดิน	ธารน้ำที่มุดหายไปใต้ดินทางหลุมยุบ โดยไหลผ่านชั้นหินปูนหรือหินที่น้ำซึมได้ แล้วออกจากพื้นดินเกิดเป็นธารน้ำขึ้นใหม่
182.	discharge of stream	อัตราการไหลในธารน้ำ	ปริมาณของน้ำที่ไหลในธารน้ำ ซึ่งคิดเป็นจำนวนลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
183.	disconformity	รอยชั้นไม่ต่อเนื่องระดับ	รอยชั้นไม่ต่อเนื่องที่มีระนาบชั้นหินที่อยู่เหนือและใต้รอยต่อมีแนวขนานกัน ซึ่งแสดงถึงการขาดช่วงในลำดับชั้นของหินชั้น โดยทั่วไปช่วงที่ขาดตอนไปนั้นเกิดเนื่องจากการกร่อนหรือบางครั้งไม่มีการทับถม ปรกติจะสังเกตเห็นได้จากรอยขรุขระของผิวของการกร่อน ซึ่งมีมากพอที่จะทำให้เห็นเป็นลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ เช่น รอยชั้นไม่ต่อเนื่องที่หินชุดเก่ายังคงอยู่ในแนวนอนในช่วงที่มีการกร่อน หรือช่วงที่เปลือกโลกมีการยกตัวและจมตัวลงโดยไม่เกิดการเอียงเทหรือเลื่อนเหลี่ยม ยืนยันมติเดิม 43/55
184.	discontinuity	แนวไม่ต่อเนื่อง	๑. พื้นผิวซึ่งความเร็วคลื่นไหวสะเทือนเปลี่ยนแปลงไปอย่างฉับพลัน เป็นแนวเขตระหว่างชั้นคลื่นไหวสะเทือนของโลก ๒. พื้นผิวที่แบ่งกลุ่มหินที่ไม่เกี่ยวข้องกันออกจากกัน เช่น รอยเลื่อน รอยชั้นไม่ต่อเนื่อง (unconformity) ๓. แนวการสะสมตะกอนที่หยุดชะงักลงไม่ว่าด้วยสาเหตุใดหรือเวลานานเท่าใดโดยปรกติแสดงถึงการหยุดสะสม

			ตะกอนควบคู่กับการกร่อน หรือหมายถึงรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง 9/56
185.	discordance*	๑. การแทรกซอนไม่รวมแนว	ดู <i>discordant intrusion</i>
186.	discordance*	๒. รอยชั้นไม่ต่อเนื่องเชิงมุม	ดู <i>angular unconformity</i>
187.	discordant drainage*	ทางน้ำไม่รวมแนว	ทางน้ำที่มีทิศทางไหลไม่สัมพันธ์และไม่เป็นไปตามแนวโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่ปรากฏในปัจจุบัน
188.	discordant intrusion	การแทรกซอนไม่รวมแนว	การแทรกซอนของหินอัคนีที่ตัดผ่านชั้นหินเดิมในบริเวณนั้น ในลักษณะขวางแนวทั่วไป เช่น พนัง ดู <i>accordant intrusion</i> และ <i>concordant intrusion</i> <i>ประกอบ</i> มีความหมายเหมือนกับ <i>discordance ๑</i>
189.	discovered resources	ปริมาณทรัพยากรพบแล้ว	ปริมาณทรัพยากรแรกเริ่มที่ประเมินได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งว่ามีอยู่ในแหล่งที่ได้มีการสำรวจพบแล้ว ทั้งที่ผลิตขึ้นมาได้และที่ผลิตไม่ได้ด้วยเทคโนโลยีและสภาพเศรษฐกิจที่คาดการณ์ได้ ณ เวลานั้น
190.	discovery well	หลุมแรกพบ	หลุมเจาะหลุมแรกที่พบปิโตรเลียมในบริเวณหรือในระดับความลึกที่ยังไม่เคยมีการผลิตมาก่อน
191.	disequilibrium assemblage	กลุ่มแร่ไม่สมดุล	กลุ่มแร่ที่อยู่ร่วมกันได้ในสภาวะที่ไม่สมดุลทางเทอร์โมไดนามิกส์ ดู <i>thermodynamics</i> <i>ประกอบ</i>

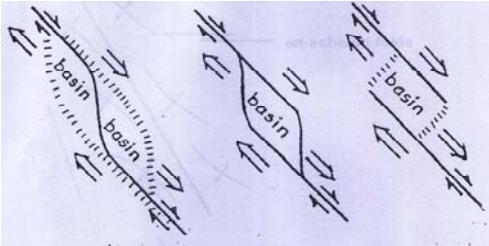
192.	disintegration	การแตกสลาย	<p>๑. การผุพังเชิงกลแบบหนึ่งซึ่งจัดเป็นการผุพังอยู่กับที่</p> <p>๒. การสลายตัวของพีชออกเป็นส่วนประกอบต่างๆ เช่น คาร์บอนไดออกไซด์ น้ำ</p> <p>๓. การสลายตัวของสารกัมมันตรังสีโดยการปล่อยไอออนกัมมันตรังสีออกมา</p>
193.	disintegration of rock*	การแตกสลายของหิน	การที่หินที่มีมาแต่เดิมถูกพลังงานธรรมชาติทำให้แตกกร่อนย่อยออกเป็นส่วนเล็กส่วนน้อย และมีขนาดเล็กลงๆ ตามกาลเวลา
194.	dislocation; displacement*	การเคลื่อน	การเคลื่อนที่ของหินที่ทำให้เกิดรอยเลื่อน และสามารถวัดระยะทางของการเลื่อนสัมพัทธ์ได้
195.	dismicrite	ดิสไมโครต์	โคลนคาร์บอนเนตหรือมิโครต์ที่ประกอบด้วยสปาร์ไรต์ที่มีลักษณะเป็นเส้นหรือรูปตาซึ่งเกิดจากการตกผลึกในรูซอนไซ การเลื่อนไถล การหดตัว รอยแตก หรือการเกิดการรบกวนบนพื้นผิวท้องทะเล
196.	dispersion	การกระจาย	<p>๑. รูปแบบการแพร่ของสิ่งมีชีวิตชนิด (species) ใดชนิดหนึ่งในภูมิภาคต่างๆ ของโลก หรือการแพร่ของสารใด ๆ ตามบริเวณต่างๆ</p> <p>๒. การบิดเบี้ยวของแนวคลื่นไหวสะเทือนเนื่องจากความเร็วของคลื่นโดยเฉพาะคลื่นพื้นผิวที่มีความเร็วเปลี่ยนไปตามความถี่</p> <p>๓. การกระจายแสงหรือค่าการกระจายแสงที่เป็น</p>

			<p>ผลอันเกิดจากแสงหักเหและแสงหักเหสองแนว เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนสภาพไปตามความยาวคลื่นของแสง หากการกระจายของแสงหักเหสองแนวสูงมาก จะได้ค่าสีแทรกสอดสูงผิดปกติ</p> <p>แสงหักเหสามารถแสดงออกได้ในรูปของดรรชนีหักเหซึ่งให้ลักษณะแบบเดียวกัน ในสเปกตรัม ดรรชนีหักเหของแสงสีม่วงจะมากกว่าของแสงสีแดง ผลต่างระหว่างดรรชนีหักเหทั้งสองคือ ค่าการกระจายแสง แร่ต่าง ๆ จะมีการกระจายแสงต่างกัน แร่ที่มีการกระจายแสงต่ำ เช่น ฟลูออไรต์ แร่ที่มีการกระจายแสงสูง เช่น เพชร</p> <p>ในวิทยาแร่ทางแสง มักบันทึกเป็นค่าการกระจายแสงของแกนแสง ซึ่งสามารถหาลักษณะของการกระจายแสงได้จากการดูรูปแทรกสอดของแร่แกนแสงคู่</p> <p><i>ดู isogyre ประกอบ</i></p>
197.	disphenoid	ไดสฟินอยด์	<p>รูปแบบผลึกปิดที่ประกอบด้วยสฟินอยด์ ๒ รูป ซึ่งหน้าผลึกของสฟินอยด์รูปบนจะสลับกันกับสฟินอยด์รูปล่าง เกิดในผลึกระบบสองแกนเท่า (tetragonal) หรือระบบสามแกนต่าง (orthorhombic)</p> <p><i>มีความหมายเหมือนกับ bisphenoid</i></p> <p><i>ดู sphenoid ประกอบ</i></p>
198.	displacement pressure	ความดันไล่ที่	ความดันต่ำสุดที่ผลักดันให้ของไหลไม่กระจายตัว เช่น

			น้ำมัน แก๊ส ไหลเข้าไปอยู่ในหินเนื้อพรุนที่อิมตัวด้วยของเหลวกระจายตัว เช่น น้ำ ทำให้ของเหลวกระจายตัวไหลแยกออกไป
199.	dissected plateau	ที่ราบสูงซอยแบ่ง	บริเวณภูมิประเทศที่มีภูเขาขูดราบหรือยอดตัดหลาย ๆ ลูก ซึ่งหากมองแต่ไกลแล้ว มีความรู้สึกว้าแต่เดิมระนาบของยอดเขาน่าจะเป็นผืนเดียวติดต่อนิ่งกันไป แต่ในปัจจุบันขาดตอนเป็นห้วง ๆ โดยมีหุบเขาคั่นขวางอยู่ ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำของธารน้ำเป็นส่วนใหญ่
200.	disseminated	-ที่ฝังประ	คำที่ใช้เรียกแหล่งแร่โดยเฉพาะแร่โลหะ ซึ่งแร่ที่เกิดขึ้นแพร่กระจายในหินและมีปริมาณมากพอที่จะเป็นสินแร่ได้ โดยไม่คำนึงถึงสภาพการเกิด
201.	disseminated ore	สินแร่ฝังประ	มวลหินที่มีเม็ดแร่โลหะละเอียดกระจายตัวในปริมาณมากพอที่จะทำให้เกิดเป็นแหล่งสินแร่
202.	dissepiment	คานเชื่อม	ท่อนหรือแท่งหรือลำ (bar) ที่เชื่อมแกนของกลุ่ม (colony) สัตว์จำพวกไบรโอซัวและแกรบโทไลต์ให้ติดต่อกันเป็นแบบลูกไม้ถักหรือแบบตาข่าย กลุ่มสัตว์ทั้ง ๒ ชนิดนี้เชื่อมต่อกันเป็นโครงร่างกางแผ่แบบพัดหรือแบบระฆัง ประกอบด้วยส่วนแกนที่เป็นลำยาวของแต่ละกลุ่มวางตัวเกือบขนานกัน มีคานสั้น ๆ เชื่อมต่อให้แกนเหล่านั้นยึดติดกันได้เป็นช่วง ๆ คล้ายบันได คานเชื่อมในไบรโอซัวและแกรบโทไลต์มีลักษณะตรง แต่ในสัตว์พวกปะการังคานเชื่อมจะเป็นกระเปาะ เกิดขึ้นที่ผิวด้านในของเปลือกปะการัง โดยจะ

			<p>หันส่วนนูนหรือส่วนที่เป็นกระเปาะเข้าหาศูนย์กลาง ในกรณีที่กลุ่มของปะการังไม่มีเปลือกหุ้ม คานเชื่อมเหล่านี้จะเป็นขอบเขตของตัวปะการังแต่ละตัว</p> <p>19/56</p>
203.	dissolution	การละลาย	ดู <i>solution</i> ๑
204.	dissolved gas drive	แรงขับแก๊สละลาย	แรงผลักดันที่เกิดจากการขยายตัวของแก๊สในแหล่งกักเก็บปิโตรเลียมซึ่งสัมพันธ์กับความดันที่ปลดปล่อยออกมาโดยแก๊สที่ละลายอยู่ในปิโตรเลียม ดู <i>bubble point</i> ประกอบ
205.	dissolved load; dissolved solids; solution load	วัสดุสารละลายพัดพา	ดู <i>solution load; dissolved load; dissolved solids</i>
206.	distal	-ส่วนปลาย	<p>๑. คำที่ใช้กับแหล่งสินแร่ที่สะสมตัวห่างไกลจากภูเขาไฟต้นกำเนิดนับ ๑๐ กิโลเมตร</p> <p>๒. คำที่ใช้กับแหล่งสะสมตะกอนที่เกิดไกลจากแหล่งกำเนิด ทำให้ตะกอนในแหล่งสะสมมีขนาดละเอียด</p> <p>๓. ส่วนของสิ่งมีชีวิตซึ่งจัดเป็นส่วนที่อยู่ห่างจากจุดเริ่มต้นหรือศูนย์กลางการเจริญเติบโตของโครงร่างสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ มากที่สุด ดู <i>proximal</i> ประกอบ</p>
207.	distillate; condensate;	แก๊สธรรมชาติเหลว	ดู <i>condensate; distillate; natural gasoline</i>

	natural gasoline		
208.	distillation	การกลายเป็นถ่าน	(ฟอสซิล) กระบวนการเกิดเป็นซากดึกดำบรรพ์แบบหนึ่งที่ทำให้โมเลกุลของสารอินทรีย์ซึ่งประกอบขึ้นเป็นเนื้อเยื่อของสัตว์และพืชสลายตัวออกไปในรูปของความชื้น (ไอน้ำ) หรือแก๊ส เช่น ไนโตรเจน ออกซิเจน ไฮโดรเจน จนเหลือเพียงกากคาร์บอนเป็นแผ่นบาง ๆ เช่น ซากใบไม้ ซากแกรบโทไลต์ ในหินดินดาน ดู <i>carbonization</i> ประกอบ
209.	distributary	ลำน้ำแตกสาขา	ลำน้ำสาขาที่ไหลแยกออกจากแม่น้ำหรือลำธารสายใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกิดในบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ หรือร่องน้ำต่าง ๆ ที่ไหลผ่านเนินตะกอนน้ำพารูปพัด
210.	diterpenoids	ไดเทอพีนอยด์	สารประกอบคาร์บอน ๒๐ ซึ่งพบมากในพืชชั้นสูง ส่วนมากมีโครงสร้างทางเคมีเป็นวง ๒ วง และวง ๓ วง ถ้าพบสารประกอบนี้ในน้ำมัน แสดงว่าน้ำมันเกิดจากสารอินทรีย์ที่มีพืชชั้นสูงประกอบอยู่มาก
211.	diurnal variation; daily variation	การแปรผันประจำวัน	ดู <i>daily variation; diurnal variation</i>
212.	divaricator; diductor; diductor muscle	กล้ามเนื้อเปิดฝา	ดู <i>diductor; diductor muscle; divaricator</i>
213.	divergent fault; transtensional fault	รอยเลื่อนดึงออก	รอยเลื่อนตามแนวระดับชนิดหนึ่ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจากการเลื่อนโดยมีองค์ประกอบของการดึงออกที่ขวางกับแนวรอยเลื่อน ทำให้เกิดเป็นแอ่งตะกอนขึ้น

			<p>ดู <i>convergent fault; transpressional fault</i></p> <p>รอยเลื่อนตึงออก</p>
214.	divergent plate boundary	แนวแผ่นธรณีแยกตัว	<p>แนวเขตระหว่างแผ่นธรณี (plate) ที่กำลังแยกตัวออกจากกัน แนวเขตนี้กำหนดจากเทือกเขากลางสมุทร ณ ที่ซึ่งพื้นสมุทรเกิดการแผ่ขยาย</p> <p>ดู <i>mid-oceanic ridge; oceanic ridge</i> ประกอบ</p> <p>35/55</p>
215.	diverse reef	พืดหินหลากหลาย	<p>พืดหินที่มีปะการังหลากหลายชนิดเกิดอยู่ด้วยกัน</p> <p>6/56 ตรวจแล้ว</p>
216.	diversion	การผันน้ำ	<p>๑. การเปลี่ยนทางน้ำตามธรรมชาติเกิดจากลำน้ำต้นเขิน</p> <p>๒. การผันน้ำจากลำน้ำเดิม โดยการสูบหรือการลักน้ำไปตามรางน้ำ คลอง หรือท่อ</p> <p>๓. การผันน้ำออกจากลำน้ำเดิมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อการก่อสร้างเขื่อนและการป้องกันอุทกภัย เป็นต้น เป็นการผันน้ำแบบชั่วคราวหรือถาวรก็ได้</p>

217.	diversity	ความหลากหลาย	จำนวนความแตกต่างของสิ่งทีพบในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น จำนวนชนิดของสิ่งมีชีวิตในกลุ่มชีวินหนึ่ง ๆ หรือ จำนวนของแมกมาที่แตกต่างกันในที่หนึ่ง
218.	divide; drainage divide; height of land; topographic divide; water parting; watershed line	สันปันน้ำ	<p>๑. เส้นแบ่งหรือสันเขา ยอดเขาหรือทางแคบ ๆ บนพื้นที่สูงที่เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างบริเวณลุ่มน้ำ ๒ แห่งที่อยู่ติดกันหรือที่แบ่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติให้ไหลไปในทิศทางตรงข้าม</p> <p>๒. สันบนพื้นที่สูงที่อยู่ระหว่างธารน้ำ ๒ สาย หรือเส้นแนวที่อยู่บนยอดสูงของพื้นที่ระหว่างหุบธาร ๒ สายที่มีธารน้ำไหลไปในทิศทางเดียวกัน</p> <p>๓. เส้นขอบรอบบริเวณลุ่มน้ำ</p> <p>๔. เส้นขวางที่ไม่มีการไหลของน้ำ</p> <p>๕. ส่วนที่สูงที่สุดของช่องทางหรือช่องเขา</p>
219.	division	หมวด	ดูคำอธิบายใน <i>phylum</i>
220.	D-layer	ชั้นไหวสะเทือนดี	ชั้นไหวสะเทือนดี เขตความไหวสะเทือนใต้ผิวโลกช่วงความลึกระหว่าง ๖๖๐-๒,๘๙๐ กิโลเมตร เป็นส่วนเนื้อโลกตอนล่างที่ความลึก ๒,๓๐๐ กิโลเมตร มีการเปลี่ยนแปลงจากการมีสภาวะทางเคมีแบบเดียวเป็นสภาพทางเคมีหลายรูปแบบ ตอนบนแบ่งเป็นชั้น D' ตอนล่างเป็นชั้น D'' เป็นเขตหนึ่งของการแบ่งส่วนภายในโลกออกเป็นหลายชั้นจากชั้นเอถึงจี ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว

			40/55
221.	Dogger	ดีอกเกอร์	ช่วงกลางของยุคจูแรสซิก มีตำแหน่งเทียบเท่าหินยุคจูแรสซิกตอนกลาง โดยอยู่เหนือหินสมัยไลแอสซิก หรือไลแอสและอยู่ใต้หินสมัยมาลัม
222.	dogger	ไตหิน	ก้อนทรงมนที่มีลักษณะแข็ง เกิดจากการรวมตัวกันของสารบางอย่างในหินตะกอน เช่น ก้อนแร่เหล็กซึ่งพบอยู่ในหินของยุคจูแรสซิก (Jurassic rock) ในมลฑลยอร์กเชียร์ ประเทศอังกฤษ 19/56
223.	dog-tooth spar	แร่ฟันหมา	แคลไซต์ชนิดหนึ่ง รูปผลึกเป็นแท่งหัวแหลม ๆ ยาว ๆ ลักษณะคล้ายฟันสุนัข มีความหมายเหมือนกับ <i>hogtooth spar</i>
224.	dolarenite	หินโดโลไมต์เนื้อทราย	หินโดโลไมต์เนื้อหยาบขนาดเม็ดทราย เกิดจากเม็ดโดโลไมต์ที่จับตัวแข็งเป็นหิน
225.	dolerite*	หินโดเลอไรต์	ดูคำอธิบายใน <i>diabase</i>
226.	dolina; doline; dolinen	แอ่งคาสต์	แอ่งหรือหลุมเล็กใหญ่ในเขตภูมิประเทศแบบหินปูน แอ่งเหล่านี้มักมีลักษณะกลม มีเส้นผ่านศูนย์กลางขนาดตั้งแต่ ๑๐-๑,๐๐๐ เมตร และลึกประมาณ ๒-๑๐๐ เมตร รูปทรงอาจเป็นกรวยหงาย แบบบ่อ แบบปล่อง หรือแบบจานก็ได้ แอ่งหรือหลุมเหล่านี้เกิดจากการที่น้ำฝนซึ่งมีคาร์บอนไดออกไซด์ละลายอยู่เข้าไปละลายเนื้อหินปูน ไหลลงสู่เบื้องล่าง ขนาดของแอ่งขึ้นอยู่กับความรุนแรง

			ของปฏิกิริยาเคมี บางครั้งแอ่งเหล่านี้อาจมีน้ำขังอยู่ภายในด้วย ตัวอย่างเช่น เขาหินปูนชุดทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีแอ่งใหญ่ที่สุดอยู่บนยอดเขาหลังที่ตั้งโรงปูนซีเมนต์ทุ่งสง ดู <i>collapse sink, karst valley, pothole</i> ๒, <i>sinkhole; leach hole, solution basin</i> และ <i>swallow hole</i> ประกอบ
227.	dolomite*	โดโลไมต์	๑. (แร่) แร่ประกอบหินชนิดหนึ่ง มีสูตรเคมี $\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$ ผลึกอยู่ในระบบสามแกนราบ มีแนวแตกเรียบสามแนวไม่ตั้งฉากกัน (rhombohedral cleavage) มีค่าความแข็ง ๓.๕-๔ มีหลายสีตั้งแต่สีขาวจนถึงสีน้ำตาล ไม่ค่อยทำปฏิกิริยากับกรดไฮโดรคลอริก ๒. (หิน) หินจำพวกคาร์บอเนตที่มีโดโลไมต์มากกว่าแคลไซต์ เรียกว่า โดโลสโตน (dolostone) ก็มี
228.	dolomitic limestone*	หินปูนโดโลไมต์	หินปูนที่มีโดโลไมต์ระหว่างร้อยละ ๑๐-๕๐ นอกนั้นเป็นแคลไซต์
229.	dolomitization; dolomization	การเกิดโดโลไมต์	กระบวนการที่เปลี่ยนหินปูนเป็นหินโดโลไมต์ โดยการแทนที่แคลเซียมด้วยแมกนีเซียม
230.	dolomold	รอยพิมพ์โดโลไมต์	ช่องว่างรูปขนมเปียกปูนของผลึกโดโลไมต์ขนาดต่าง ๆ ในหินเชิร์ต หินดินดาน ไพไรต์ และวัสดุอื่น ๆ ช่องเหล่านี้เกิดจากการที่ผลึกโดโลไมต์ถูกชะละลายออกไป
231.	dolomorphic	-รูปโดโลไมต์	ลักษณะของสารที่มีสมบัติไม่ละลายซึ่งเข้าไปแทนที่รอยพิมพ์โดโลไมต์ในหินเชิร์ตหรือหินอื่น ๆ ทำให้มีรูปทรง

			เหมือนผลึกโดโลไมต์ ดู <i>dolomold</i> ประกอบ
232.	dolostone*	โดโลสโตน	ชื่อหนึ่งของหินโดโลไมต์ ดู <i>dolomite</i> ประกอบ
233.	dome	โดม	<p>๑. ลักษณะภูมิประเทศรูปคล้ายกระทะคว่ำหรือส้อมไก่ ภูเขาบางแห่งที่มีสัณฐานเช่นนี้เรียกกันว่า ภูเขารูปโดม (dome mountain) ทางธรณีวิทยาอนุโลมใช้คำนี้เป็นคำวิเศษณ์แต่งลักษณะโครงสร้างธรณีวิทยาที่มีสัณฐานใกล้เคียงกับทรงกระทะคว่ำ จึงเกิดมีคำโครงสร้างรูปโดม (dome structure) ซึ่งมีลักษณะโค้งตัวของชั้นหินเป็นรูปนั้น เช่น โดมหินเกลือ (salt dome) หมายถึงชั้นหินเกลือซึ่งถูกบีบอัดจากรอบด้านทำให้ยอดตัวขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งได้เปลือกโลก จนส่วนบนเห็นเป็นทรงกระทะคว่ำ โดมแกรนิต (granite dome) หมายถึง</p> <p>ส่วนบนของหินอัคนีที่ดันตัวสู่ผิวโลก หากมีทรงเช่นนี้ก็เรียกลักษณะเป็นโดมเช่นเดียวกัน</p> <p>๒. รูปแบบผลึกเปิด ประกอบด้วยหน้าผลึกที่ไม่ขนานกัน สัมมาตรกับระนาบเงา(กระจก) ดู sphenoid ประกอบ</p>
234.	dominance	ความเด่น	ภาวะที่ในชุมชนหรือในชั้นหินที่ตรวจสอบ มีสิ่งมีชีวิตหนึ่งชนิดหรือมากกว่านั้น มีอิทธิพลเหนือหรือควบคุมภาวะความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น โดยมีจำนวนมากกว่า มีขนาดใหญ่กว่า หรือมีความสามารถในการ

			จำกัดปริมาณของพวกอื่นได้
235.	dominant	เด่น	ดูคำอธิบายใน <i>abundant</i>
236.	Donau II	ช่วงโดเนา	ธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรปตอนกลาง ในช่วงเวลาระหว่าง ๑.๗๒-๑.๕๐ ล้านปี ตามด้วยช่วงคั่นโดเนา/กินซ์ ดู ตารางช่วงอายุธารน้ำแข็ง และช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรปประกอบ
237.	doodlebug	ดูเดิลบั๊ก	๑. คำที่นิยมใช้เรียกเครื่องมือสำรวจทางธรณีฟิสิกส์ต่าง ๆ ๒. เครื่องมือต่าง ๆ ที่ไม่ใช่อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ แต่มักอ้างว่าใช้สำรวจหาตำแหน่งของแหล่งแร่และน้ำมัน
238.	dormant volcano	ภูเขาไฟสงบ	ภูเขาไฟที่ระเบิดแล้วก็สงบเงียบอยู่ เมื่อมีพลังเพิ่มพูนขึ้นใหม่มากพอก็อาจจะระเบิดขึ้นมาอีกได้
239.	dorsal	-ด้านหลัง	๑. คำที่ใช้กับส่วนที่อยู่บน อยู่ใกล้ หรือเกี่ยวข้องกับด้านหลัง ข้างบน หรือด้านบนของตัวสัตว์ ๒. คำที่ใช้กับทิศทางหรือส่วนข้างของสัตว์พวกฉิวหนาม (echinoderm) ซึ่งอยู่ห่างจากส่วนปาก โดยปรกติทิศทางนี้จะหันลงสู่ด้านล่างหรือหันออกจากส่วนปาก ดู <i>ventral</i> ประกอบ

240.	dorsal exoskeleton	กระดูกคลุมหลัง	<p>๑. เปลือกหรือกระดูกส่วนหลังของสัตว์จำพวก ไทรโลไบต์ ซึ่งคงทนต่อการผุสลายเนื่องจากเปลือกเปลี่ยนไปเป็นสารประกอบแคลเซียมคาร์บอเนต</p> <p>๒. เปลือกของสัตว์พวกกุ้งกิ้งปูตรงส่วนที่ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นแร่แคลไซต์ <i>ดู carapace ประกอบ</i></p>
241.	dot chart	แผนภูมิจุด	<p>๑. อุปกรณ์กราฟิกซึ่งใช้ในการปรับแก้ค่าแรงโน้มถ่วงของโลกในบริเวณพื้นที่ที่มีความต่างระดับของภูมิประเทศมาก หรือใช้สำหรับผลของค่าแรงโน้มถ่วงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ประกอบด้วยมวลไม่แน่นอน</p> <p>๒. แผนภูมิที่ใช้ในการคำนวณค่าความโน้มถ่วงทางทฤษฎี ซึ่งมีผลกระทบจากการกระจายของมวลต่าง ๆ (ดูรูป) แผนภูมินี้จะใช้หาบบนภาพตัดขวางของมวลในมาตราส่วนเดียวกัน แล้วนับจำนวนจุดที่อยู่ในขอบเขตของมวลหนึ่ง ๆ คูณด้วยความหนาแน่นที่เป็นสัดส่วนกับความโน้มถ่วง ณ จุดกำเนิดของแผนภูมิ แล้วจึงเลื่อนแผนภูมินี้ไปคำนวณจุดอื่น ๆ ต่อไป แผนภูมิจุดส่วนมากจะกำหนดให้การกระจายของมวลขยายไปได้ไม่สิ้นสุด ตั้งฉากกับระนาบของแผนภูมิ</p>
242.	double refraction	แสงหักเหสองแนว	<i>ดู birefringence ๑</i>
243.	down warping*	การเกิดแผ่นดินแอ่นตัวลง	<i>ดูคำอธิบายใน warping ๒</i>
244.	downcutting*	การกัดเซาะท้องธาร	การที่กระแสน้ำกัดเซาะพื้นท้องลำน้ำให้ลึกลงไปเรื่อย ๆ
245.	downhole seismic	การวัดคลื่นไหวสะเทือนหลุมเจาะ	<i>ดู vertical seismic profiling (VSP)</i>

246.	downlap	การเหลื่อมล่าง	การเกยซ้อนในลักษณะที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงตัดกันระหว่างชั้นหินที่เอียงเข้าไปหาผิวที่อยู่ในแนวราบ ในกรณีที่ไม่สามารถแยกแยะระหว่างการเกยทับกับการเหลื่อมล่างที่แนวแบ่งเขตด้านล่างของลำดับชั้นหิน เรียกว่า การเหลื่อมฐาน (baselap)
247.	downthrow; downthrown*	ส่วนเลื่อนลง	๑. ส่วนหินด้านที่เลื่อนลงตามระนาบรอยเลื่อน เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนหินด้านที่อยู่ตรงข้ามของรอยเลื่อนนั้น ๒. ระยะห่างของส่วนหินที่เลื่อนลง เมื่อวัดตามแนวยีน (ดูรูปที่ <i>fault</i>)
248.	downward enrichment	การเพิ่มพูนลงล่าง	ดู <i>supergene enrichment</i>
249.	drag fold	รอยคดโค้งย้วย	๑. ชั้นหินคดโค้งเล็ก ๆ ที่เกิดอยู่ในชั้นหินคดโค้งใหญ่ หรือที่เกิดอยู่ข้าง ๆ รอยเหลื่อม ซึ่งการเลื่อนในแนวยีนมีผลทำให้เกิดการย้วยของชั้นหินตอนที่ประชิดรอยเหลื่อม ๒. รอยคดโค้งเล็ก ๆ ที่เกิดอยู่ในชั้นหินซึ่งมีเนื้อเปราะ (incompetent) โดยชั้นหินเนื้อเหนียว (competent) ที่ประกบอยู่ข้างบนและข้างล่างเคลื่อนตัวไปจากที่เดิม 2/56 ตรวจสอบแล้ว
250.	drag mark	รอยลาก	๑. ร่องยาว ๆ หรือริ้วลายขนาน ซึ่งเกิดจาก กระแสน้ำลากวัสดุท้องน้ำครูดไปบนผิวหน้าของชั้นตะกอนที่ยังไม่แข็งตัว

			๒. รอยพิมพ์หรือรูปหล่อของรอยลากบนผิวหน้า ใต้ท้องชั้นหินที่ปิดทับอยู่บนชั้นหินที่เกิดรอยลาก <i>ดู groove cast ประกอบ</i>
251.	drain chute	วางระบายน้ำตามลาด	วางระบายน้ำที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อบังคับทิศทางการไหล ของน้ำผิวดินตามแนวความลาดที่เหมาะสม และป้องกันการ การไหลกัดเซาะบริเวณผิวหน้าลาดเหนือทาง และ/หรือ ลาดดินถมคันทาง
252.	drainage	๑. การระบายน้ำ	๑.๑ การที่น้ำในบริเวณใด ๆ ไหลออกไปตามลำ ธารหรือตามระบบท่อใต้ผิวดิน ๑.๒ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอัตราการไหล ของน้ำบนผิวโลกจากบริเวณใดบริเวณหนึ่ง ๑.๓ การระบายน้ำออกจากพื้นที่ที่เคยเป็นที่ลุ่ม ขึ้นแฉะ
253.	drainage	๒. ทางน้ำ	๒.๑ คำรวมทั่ว ๆ ไปที่ใช้กับแม่น้ำ ลำธาร ทะเลสาบ และแหล่งน้ำอื่น ๆ หรือระบบทางระบายน้ำ (drainage system) ๒.๒ ส่วนที่แสดงอยู่บนแผนที่ว่าเป็นทะเล ทะเลสาบ ลำธาร หรือคลอง ๒.๓ พื้นที่ที่น้ำระบายออกได้ เช่น ระบายออก ทางแม่น้ำ ได้แก่ บริเวณลุ่มน้ำ (drainage area) นั้นเอง
254.	drainage area; catchment; catchment basin; drainage basin;	บริเวณลุ่มน้ำ	บริเวณพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยสันปันน้ำ เป็นพื้นที่รองรับน้ำ หรือหยาดน้ำฟ้าที่ตกลงมาและไหลลงสู่ระบบการระบาย น้ำหรือแหล่งกักเก็บน้ำ <i>มีความหมายเหมือนกับ</i>

	feeding ground		<i>catchment area</i> ๒, <i>hydrographic basin</i> และ <i>watershed</i> 14/56
255.	drainage divide; divide; height of land; topographic divide; water parting; watershed line*	สันปันน้ำ	<i>ดู divide; drainage divide; height of land; topographic divide; water parting; watershed line</i>
256.	drainage network; drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำ	รูปร่างหรือการจัดรูปแบบทางน้ำตามธรรมชาติในบริเวณใด ๆ ก็ตามที่ปรากฏเมื่อมองในแนวดิ่ง แบบรูปทางน้ำนี้มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางธรณีวิทยา ธรณีสัณฐาน และประวัติของบริเวณนั้น ๆ
257.	drainage system*	ระบบการระบายน้ำ	ทางระบายน้ำตามธรรมชาติที่ประกอบด้วยทางน้ำผิวดินหรือน้ำที่ขังอยู่บนผิวดิน รวมทั้งลำน้ำสาขาทุกชนิดที่ไหลลงสู่ระบบนี้และทำให้พื้นที่บริเวณนั้นระบายน้ำได้ ระบบการระบายน้ำนี้ยังหมายถึงการระบายน้ำผิวดินและใต้ดินที่มนุษย์ทำขึ้นด้วย
258.	draw work	เครื่องกว้าน	เครื่องกลที่ใช้สำหรับดึง และหย่อนระบบรอกและสายสลิงของหอยเจาะ (<i>ดูรูปที่ swivel หมายเลข ๘</i>)
259.	drift	๑. การพัดลอยละล่องไป	การที่วัตถุถูกพัดพาให้ลอยละล่องหรือเคลื่อนที่ไปเพราะอิทธิพลของกระแสน้ำ กระแสลม หรือน้ำขึ้นน้ำลง
260.	drift	๒. สิ่งทับถมธารน้ำแข็ง	ตะกอนธารน้ำแข็งที่แสดงชั้นและไม่แสดงชั้น ตะกอนธารน้ำแข็งไม่แสดงชั้น (till) ประกอบด้วยตะกอนดิน

			เหนียว ทราย กรวด ขนาดต่าง ๆ ถึงขนาดก้อนหินมน ใหญ่ปะปนกัน ซึ่งธารน้ำแข็งนำพามาแล้วตกทับถม โดยตรงจากธารน้ำแข็ง และตะกอนธารน้ำแข็งแสดงชั้น (stratified drift) เป็นตะกอนที่น้ำที่ละลายจากธารน้ำแข็ง นำพามาทับถม มีความหมายเหมือนกับ <i>glacial deposit; glacial drift</i>
261.	drift	๓. เลื่อน	ดูคำอธิบายใน <i>continental displacement; continental drift</i>
262.	drift	๔. อุโมงค์แนวนอน	ดู <i>adit</i>
263.	drift	๕. ค่าคลาดเคลื่อน	[<i>ธรณีฟิสิกส์</i>] ค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดค่าความ โน้มถ่วง เกิดจากการยัดหรือการคั่นตัวของสปริงที่ไม่ สมบูรณ์ สามารถแก้ไขได้โดยการวัดจุดเดิมซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
264.	drift mine	เหมืองอุโมงค์แนวนอน	ดู <i>adit</i>
265.	drift theory	ทฤษฎีการเลื่อนที่	ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเกิดถ่านหินจากการสะสมตัวของ ซากพืชที่ถูกเคลื่อนย้ายจากแหล่งที่พืชนั้นเจริญเติบโต ไปยังอีกที่หนึ่ง แล้วแปรสภาพเป็นถ่านหิน ดู <i>in-situ origin theory; in-situ theory</i> ปรกอบ 14/56
266.	drill bit; bit	หัวเจาะ	ดู <i>bit; drill bit</i>
267.	drill collar	ก้านเจาะถ่วง	ก้านเจาะชนิดหนึ่งซึ่งหนาและหนักเป็นพิเศษ ติดตั้งอยู่

			ระหว่างหัวเจาะกับก้านเจาะธรรมดา ใช้ถ่วงน้ำหนักสาย ก้านเจาะให้หมุนเป็นแนวตรง และทำให้หัวเจาะเจาะหิน ได้ดีขึ้น
268.	drill pipe	ก้านเจาะ	ท่อเหล็กหนาและหนัก ใช้ต่อกับหัวเจาะในการเจาะแบบ หมุน โดยถ่ายแรงผ่านแท่นหมุนบนหอเจาะ ก้านเจาะนี้ เป็นท่อให้น้ำโคลนลงไปสู่หัวเจาะ และนำเศษหินขึ้นมา จากหลุมเจาะ ปรกติยาว ๓๐ ฟุต
269.	drill stem	ระบบก้านเจาะ	ระบบรวมอุปกรณ์การเจาะตั้งแต่หัวหมุนลงไปจนถึงหัว เจาะ เช่น ก้านเจาะนำ ก้านเจาะ ข้อต่อต่าง ๆ ก้านถ่วง เครื่องปรับศูนย์ก้านเจาะ (stabilizer) และอุปกรณ์พิเศษ อื่น ๆ <i>ดู drill string ประกอบ</i>
270.	drill stem test (DST)	การทดสอบด้วยก้านเจาะ (ดีเอสที)	การทดสอบอัตราการไหลของปิโตรเลียมในหลุมเจาะ แบบหนึ่ง ซึ่งทดสอบในชั้นที่ต้องการโดยเครื่องมือ ทดสอบต่าง ๆ ที่ติดตั้งอยู่ในก้านเจาะ
271.	driller' s log	ปูมช่างเจาะ	บันทึกหรือรายงานพอสังเขปของช่างเจาะ ซึ่งอธิบาย ลักษณะของหินที่เจาะผ่านลงไป และบันทึกอัตราการ เจาะลึกลงไป โดยทั่วไปมักนิยมบันทึกเป็นช่วงเวลาที่ใช้ ไปในการเจาะทุก ๆ ๑ ถึง ๓ เมตร
272.	drilling	การเจาะ	<i>ดู boring ๑</i>
273.	drilling fluid	น้ำโคลนเจาะ	<i>ดู drilling mud</i>

274.	drilling line; rotary line	สลิงเจาะ	เส้นลวดสลิงที่ใช้สำหรับรับน้ำหนักระบบก้านเจาะทั้งหมดกับระบบรอกและก้านเพื่อยกขึ้นลง (<i>ดูรูปที่ swivel หมายเลข ๑๗</i>)
275.	drilling mud	โคลนเจาะ	ส่วนผสมพิเศษของโคลนผง (เบนทอไนต์) กับน้ำหรือน้ำมัน และแบโรดัม เพื่อให้ความหนืดและน้ำหนักที่ต้องการ บางครั้งเพิ่มสารเคมีอื่น ๆ ด้วย เช่น โพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (KOH) เพื่อปรับสภาพทางประจุไฟฟ้าระหว่างโคลนกับผนังหลุม โคลนเจาะใช้ในการเจาะแบบหมุน (rotary) โดยการสูบลงไปตามก้านเจาะจนถึงส่วนรูเปิดที่หัวเจาะ และไหลย้อนกลับขึ้นมาที่ปากหลุมลงสู่บ่อน้ำโคลน ประโยชน์ของโคลนเจาะคือ เป็นตัวนำเศษหินที่ได้จากการบดหรือสกัดจากหัวเจาะขึ้นมาสู่ปากหลุม เป็นตัวหล่อเย็นให้กับหัวเจาะและระบายความร้อนจากกันหลุม ป้องกันผนังหลุมพังและป้องกันการพลุ่ง (blowout) ของแก๊สและของไหลในหลุมเจาะ หรือเป็นการปรับสภาพความดันกันหลุมให้สมดุล คำนี้มักเรียกสั้น ๆ ว่า mud <i>มีความหมายเหมือนกับ drilling fluid</i>
276.	drill-stem test (DST)	การทดสอบด้วยก้านเจาะ (ดีเอสที)	การทดสอบอัตราการไหลของปิโตรเลียมในหลุมเจาะแบบหนึ่ง ซึ่งทดสอบในชั้นที่ต้องการโดยเครื่องมือทดสอบต่าง ๆ ที่ติดตั้งอยู่ในก้านเจาะ
277.	drillstring	ชุดก้านเจาะ	ก้านเจาะและข้อต่อต่าง ๆ ทั้งหมดที่ให้น้ำโคลนไหลผ่าน

			ตั้งแต่ก้านเจาะนำถึงก้านถ่วง และหัวเจาะ <i>ดู drill stem ประกอบ</i>
278.	dripstone	หินน้ำหยด	<i>ดูคำอธิบายใน flowstone</i>
279.	drive mechanism; reservoir drive; reservoir drive mechanism	แรงขับแหล่งกักเก็บ	กลไกที่ทำให้ของไหลในแหล่งกักเก็บไหลออกมาจาก หินกักเก็บเข้าสู่หลุมเจาะโดยธรรมชาติ เช่น จากแรงขับ แก๊ส แรงขับน้ำ มีความหมายเหมือนกับ <i>natural drive energy</i> <i>ดู gas drive และ water drive ประกอบ</i>
280.	driven pipe	ท่อตอกนำ	๑. ท่อที่ตอกอัดลงไปหลุมเจาะเพื่อปิดกั้นชั้น น้ำ หรือป้องกันหลุมพัง ๒. ท่อกรูแบบหนาปลายด้านล่างคม สำหรับใช้ เมื่อไม่สามารถลงท่อกรูธรรมดาได้
281.	driven well	บ่อตอก	หลุมตื้นขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลาง ๓-๑๐ เซนติเมตร ที่เกิดจากการใช้ท่อตอกลงไปชั้นตะกอนที่ยังไม่ แข็งตัวจนถึงชั้นน้ำ โดยไม่มีการเจาะหรือใช้น้ำฉีด
282.	DRM (depositional remament magnetization)	ดีอาร์เอ็ม (สภาพแม่เหล็ก ตกค้างในตะกอน)	<i>ดู depositional remament magnetization (DRM)</i> 14/56
283.	dropstone	หินทิ้งธารน้ำแข็ง	หินที่ถูกนำพาไปโดยธารน้ำแข็งหรือภูเขาธารน้ำแข็ง เมื่อ น้ำแข็งละลายจะตกจมสะสมตัวอยู่ในตะกอนท้องน้ำใต้ ธารน้ำแข็ง

284.	drumlin	ดรัมลิน, เนินรี	เนินกรวดที่มีลักษณะเป็นรูปรียาวไปตามแนวทางเคลื่อนตัวของธารน้ำแข็ง ประกอบด้วยกรวดทรายปนคละกัน อยู่ เนินชนิดนี้เกิดจากการกระทำของธารน้ำแข็งในอดีตและปัจจุบัน ถ้ามีหินเป็นแกนกลาง เรียก rock drumlin 20,21/56
285.	druse	ดรูส	<p>๑. ช่องว่างไม่สม่ำเสมอหรือช่องเปิดในสายแร่หรือหิน พื้นผิวภายในหรือผนังบรรจุด้วยผลึกเล็ก ๆ ที่มียอดพุ่งของแร่ ซึ่งเป็นแร่ชนิดเดียวกันกับของหินที่ล้อมรอบอยู่นั้น บางครั้งมีน้ำบรรจุอยู่ภายใน <i>ดู geode และ vug ประกอบ</i></p> <p>๒. ผิวหน้าแร่ซึ่งปกคลุมด้วยผลึกเล็ก ๆ ที่มียอดพุ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนของผลึกตามผนังดรูสในหิน เช่น ผลึกแคลไซต์ (sparry calcite) ซึ่งตกผลึกในช่องว่างในหินปูน</p>
286.	dry gap; wind gap	ช่องเขาลมกัด	<i>ดู wind gap; dry gap</i> 20/56
287.	dry gas	แก๊สแห้ง	แก๊สธรรมชาติที่ได้จากหลุมเจาะ มีปริมาณสารระเหยเหลวน้อยกว่า ๐.๑ แกลลอนต่อ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์ฟุต ในทางธรณีเคมีแก๊สแห้งเป็น ๒ ชนิด คือ แก๊สในหินกักเก็บ (reservoir gas) ประกอบด้วยแก๊สมีเทนมากกว่า

			ร้อยละ ๙๗ ของไฮโดรคาร์บอนรวม และแก๊สจากเศษหินเจาะ (cutting gas) ประกอบด้วยแก๊สมีเทนมากกว่าร้อยละ ๗๕-๕๐ ของไฮโดรคาร์บอนรวม นอกจากนี้ แก๊สธรรมชาติที่ได้จากหลุมเจาะยังมีแก๊สชั้น (lean gas) ซึ่งมีปริมาณสารระเหยเหลืออยู่ระหว่าง ๐.๑ กับ ๐.๓ แกลลอนต่อ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์ฟุต และ แก๊สเปียก (wet gas) ซึ่งมีปริมาณสารระเหยเหลือมากกว่า ๐.๓ แกลลอนต่อ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์ฟุต
288.	dry hole; dry well	หลุมแห้ง	หลุมเจาะที่ไม่พบน้ำบาดาลหรือพบปิโตรเลียมที่มีปริมาณไม่คุ้มค่าการผลิต ซึ่งจะต้องปิดและสละหลุมหรือหลุมเจาะซึ่งไม่พบสินแร่ที่ต้องการ
289.	DSS (deep seismic sounding)	ดีเอสเอส (การหยั่งด้วยคลื่นไหวสะเทือน ระดับลึก)	<i>ดู deep seismic sounding (DSS)</i>
290.	DST (drill stem test)	ดีเอสที (การทดสอบด้วยก้านเจาะ)	<i>ดู drill stem test (DST)</i>
291.	dubiofossil	ซากดึกดำบรรพ์ปริศนา	๑. โครงสร้างซึ่งอาจมีกำเนิดจากสิ่งมีชีวิต แต่ไม่สามารถบ่งบอกรายละเอียดได้ว่ามีต้นกำเนิดจากสิ่งมีชีวิตหรือไม่ ๒. <i>ดู problematic fossil</i>
292.	ductile	-ดึงยืดได้	คำที่ใช้กับแร่บางชนิดที่ดึงให้ยาวเป็นเส้นลวดได้ เช่น

			ทองแดง ดู <i>tenacity</i> ประกอบ
293.	dufrenite	ดูเฟรไนต์	แร่ชนิดหนึ่งในกลุ่มฟอสเฟต มีสูตรเคมี $\text{Ca}_{0.5}\text{Fe}^{2+}\text{Fe}^{3+}(\text{PO}_4)(\text{OH})_6 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ ผลึกอยู่ในระบบหนึ่งแกนเอียง มีเนื้อสमानแน่น ลักษณะเป็นเส้นใย หรือแผ่เป็นรูปรัศมี สีน้ำตาล น้ำตาลอมเขียวมะกอก หรือเขียวเข้ม ความแข็ง ๓.๕-๔ ความถ่วงจำเพาะ ๓.๒-๓.๔ วาวแบบไหม กิ่งโปร่งแสงถึงทึบแสง จัดเป็นแร่ทุติยภูมิ 21/56
294.	dug well	บ่อขุด	บ่อน้ำตื้นที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่กว่าบ่อน้ำบาดาล ขุดด้วยมือหรือใช้เครื่องมือกลแทนการใช้เครื่องเจาะ เช่น บ่อน้ำที่ขุดขึ้นใช้เองในหมู่บ้าน
295.	dull luster	ความวาวแบบดิน	ดูคำอธิบายใน <i>earthy</i>
296.	dune	เนิน	พื้นที่ที่มีลักษณะนูนขึ้นเป็นโคกเตี้ย ๆ เกิดจากลมพัดพาเม็ดตะกอนมากองรวมกัน โดยทั่วไปเม็ดตะกอนเหล่านี้จะเป็นเม็ดทราย จึงเรียกว่า เนินทราย (sand dune) แต่บางแห่งเป็นตะกอนเคลย์ หรือเป็นถ้ำรัฐลิฐูเขาไฟก็มี เนินนี้สามารถเคลื่อนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้ตามทิศทางลม โดยยังคงมีรูปร่างลักษณะเนินอยู่ คือ ด้านข้างของเนินด้านที่อยู่ทางต้นลมจะมีลักษณะลาด ส่วนด้านที่อยู่ปลายลมจะชัน เนินนี้อาจมีพืชปกคลุมหรือไม่ก็ได้ ดู <i>sand dune</i> ประกอบ

297.	dunite*	หินดูไนต์	หินอัคนีแทรกซอนชนิดหนึ่งในกลุ่มหินอัลตราเมฟิก ประกอบด้วยโอลิวีนมากกว่าร้อยละ ๙๐
298.	durain	ดูเรน	เนื้อถ่านหินชนิดหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นแถบลายด้าน ๆ สีเทาถึงน้ำตาลดำ แตกเป็นเม็ด ๆ แถบลายแบบนี้เกิดเป็นชั้น ๆ อาจหนาหลายเซนติเมตร ดู <i>banded coal ประกอบ</i>
299.	duration magnitude	ขนาดแผ่นดินไหวช่วงสั้น	ขนาดแผ่นดินไหวที่คำนวณจากความยาวนานของการสั่นสะเทือนของคลื่นทุติยภูมิ (S-wave) เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ Md
300.	duricrust	ชั้นแข็ง	ชั้นแข็งบนผิวดินในพื้นที่ที่มีสภาพภูมิอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง เกิดจากการสะสมตัวและตกตะกอนโดยการเคลื่อนที่ของสารละลายแร่ต่าง ๆ ผ่านซอกเล็กชั้นสู่ชั้นบน แล้วระเหยในช่วงฤดูแล้ง แร่ต่าง ๆ ที่สะสมตัวจากสารละลายเป็นชั้นแข็ง จำแนกได้เป็น ๓ พวก คือ ๑. พวกที่ประกอบด้วยอะลูมินามาก เรียกว่า อัลครีต (alcrete) และถ้าประกอบด้วยเหล็กมาก เรียกว่า เฟร์ริครีต (ferricrete) ๒. พวกที่ประกอบด้วยซิลิกามาก เรียกว่า ซิลครีต (silcrete) ๓. พวกที่ประกอบด้วยแคลเซียมมาก เรียกว่า แคลครีต (calcrete) และถ้าประกอบด้วยแมกนีเซียมมาก เรียกว่า แมกนีซิครีต (magnesiancrete) ในด้านของการลำดับชั้นหิน ชั้นแข็งแสดงถึง

			ผิวหน้าของการกร่อน (erosional surface) หรือความไม่ต่อเนื่องของการตกตะกอน หรือรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง
301.	duripan	ชั้นดานซิลิกา	ชั้นดินส่วนล่าง ลักษณะแข็ง ที่เชื่อมยึดด้วยวัตถุประสานพวกซิลิกา ชั้นนี้ส่วนใหญ่เกิดในบริเวณภูเขาไฟ ซึ่งมีอากาศแห้งแล้งหรืออากาศแบบเมดิเตอร์เรเนียน
302.	dust cloud; ash cloud; eruption cloud; volcanic cloud	กลุ่มควันภูเขาไฟ	<i>ดู eruption cloud; ash cloud; dust cloud; volcanic cloud</i>
303.	dwarf fauna; dwarfed fauna; diminutive fauna; stunted fauna	สัตว์ชาติแคระแกร็น	กลุ่มซากดึกดำบรรพ์ที่ประกอบขึ้นด้วยสิ่งมีชีวิตที่มีขนาดเล็กกว่าปรกติหลายชนิด เป็นผลจากการคัดขนาดซากในขณะสะสมตัว การเกิดโรคภัยไข้เจ็บ หรือสภาพสิ่งแวดล้อมที่แร้นแค้นไม่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น <i>มีความหมายเหมือนกับ depauperate fauna ๒</i>
304.	dyed gemstone; stained gemstone	อัญมณีย้อม	<i>ดู stained gemstone; dyed gemstone</i>
305.	dyke swarm	กลุ่มพนัก	พนักหินอัคนีหลาย ๆ พนักที่มักมีแนวขนานกัน โดยมากเกิดอยู่ใกล้ ๆ หรือรอบ ๆ บริเวณแทรกซอนของหินอัคนีระดับลึก
306.	dyke; dike*	พนัก	<i>ดู dike; dyke</i>
307.	dyke-spring	น้ำพุแนวพนัก	น้ำพุธรรมชาติที่พุ่งขึ้นมาจากแนวพนักซึ่งเป็นหินน้ำซึมผ่านไม่ได้ เช่น หินบะซอลต์หรือหินโดโลไรต์ ขวาง

			แนวทางของระดับน้ำใต้ดินในตอนที่มีภูมิภาคมีความลาดเทมาก น้ำจึงพุ่งขึ้นมาตามแนวพืดนั้น
308.	dynamic metamorphism	การแปรสภาพพลวัต	การแปรสภาพของหินอันเนื่องมาจากพลังกดดัน ประกอบกับการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก มักเกิดเป็นบริเวณแคบ โดยมากมักเป็นผลเนื่องจากการเลื่อนหรือการคดโค้งของหิน 20/56
309.	dynamothermal metamorphism	การแปรสภาพอุณหภูมิพลวัต	กระบวนการแปรสภาพบริเวณไพศาลที่เป็นผลจากความดัน แรงเฉือน และอุณหภูมิ โดยมากมักเกิดในบริเวณแนวเทือกเขา (orogenic belt) ขนาดใหญ่ ดู <i>burial metamorphism</i> ประกอบ 20/56
310.	dysaerobic	-กึ่งมีออกซิเจน	ค่าที่ใช้กับสภาวะแวดล้อมของน้ำที่อยู่ระหว่างการมีออกซิเจนกับการไม่มีออกซิเจน หินต้นกำเนิดปิโตรเลียมที่ตกตะกอนในสภาวะแวดล้อมแบบนี้จะเป็นหินต้นกำเนิดที่พอใช้ถึงไม่ดี
311.	E horizon	ชั้นอี	ชั้นดินที่มีการสูญเสียอนุภาคดินเหนียว เหล็ก และอะลูมิเนียม เป็นผลให้ปริมาณของควอตซ์และแร่ต่าง ๆ ขนาดอนุภาคทรายและขนาดทรายแป้งที่มีความทนทานต่อการสลายตัว ตกค้างอยู่ในปริมาณสูง ในชั้นนี้จะมีสีจางกว่าชั้นดินใกล้เคียง จึงเรียกว่า ชั้นซิมชะ (eluvial horizon) เดิมเรียกว่า ชั้นเอสสอง ดู <i>soil</i>

			<i>horizon ประกอบ</i>
312.	E/B horizon	ชั้นอี/บี	ชั้นดินในช่วงเปลี่ยนแปลงที่แสดงลักษณะของทั้งชั้นอีและบีอย่างชัดเจน โดยมีส่วนประกอบของชั้นอีล้อมรอบส่วนประกอบของชั้นบี และมีปริมาณมากกว่า <i>ดู soil horizon ประกอบ</i>
313.	early	ช่วงต้น	ระยะเวลาช่วงเริ่มต้นของลำดับอายุทางธรณีวิทยา ใช้คู่กับชื่อของมหายุค ยุค และสมัย เพื่อให้เจาะจงเวลาที่แน่นอนยิ่งขึ้น เช่น ยุคไทรแอสซิกช่วงต้น (Early Triassic Period) มหายุคพาลีโอโซอิกช่วงต้น (Early Paleozoic Era) สมัยไมโอซีนช่วงต้น (Early Miocene Epoch) ช่วงเวลาดังกล่าวจะสอดคล้องกับลำดับชั้นหินที่ได้สะสมตัวขึ้นในขณะนั้น และหากหมายถึงหน่วยชั้นหินที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดอนต้นนี้ให้ใช้คำว่า ตอนล่าง (lower) แทน เช่น หินยุคไทรแอสซิกตอนล่าง (Lower Triassic System) หินมหายุคพาลีโอโซอิกตอนล่าง (Lower Paleozoic Erathem) หรือหินสมัยไมโอซีนตอนล่าง (Lower Miocene Series) คำนี้ใช้ได้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ถ้าใช้อย่างเป็นทางการจะต้องขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ <i>ดู middle, late, lower และ upper ประกอบ</i>
314.	early diagenesis; syndiagenesis	การก่อตัวใหม่ระยะต้น	<i>ดู syndiagenesis; early diagenesis</i> 20/56

315.	early mature	<u>ภาวะสมบูรณ์ขั้นต้น</u>	ระดับขั้นเริ่มต้นของการให้ปิโตรเลียมจากหินต้นกำเนิด ก่อนที่จะถึงระดับขั้นหลักที่หินต้นกำเนิดจะให้ปิโตรเลียมที่สมบูรณ์ โดยทั่วไปเทียบได้กับค่าการสะท้อนแสงของ วิทรีไนต์ (vitrinite reflectance) ร้อยละ ๐.๕-๐.๖ 20,25,26/56
316.	earth	๑. โลก	ดาวเคราะห์ที่อยู่ห่างจากดวงอาทิตย์เป็นลำดับที่ ๓ อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งที่อยู่ของ สิ่งมีชีวิตทั้งมีอุณหภูมิพอเหมาะ มีน้ำซึ่งเป็นองค์ประกอบ สำคัญของสิ่งมีชีวิตเป็นจำนวนมากและอยู่ได้ทั้ง ๓ สถานะ มีบรรยากาศและสนามแม่เหล็กปกป้องสิ่งมีชีวิต บนพื้นโลกจากรังสีคอสมิกพลังงานสูง และมีองค์ประกอบ ทางเคมีที่ทำให้เกิดสารอินทรีย์ขึ้นได้ มหาสมุทรของโลก ครอบคลุมพื้นที่กว่าร้อยละ ๗๐ ของผิวโลก บรรยากาศ ของโลกประกอบด้วยไนโตรเจนราวร้อยละ ๗๘ และ ออกซิเจนประมาณร้อยละ ๒๑ โลกแตกต่างจากดาวเคราะห์ดวงอื่นคือ มีการเคลื่อนที่ของแผ่นเปลือกโลก ตลอดเวลาทั้งนี้เพราะ การเคลื่อนที่ของแผ่นเปลือกโลก ทำให้เกิดการปะทุของภูเขาไฟ การเลื่อนของทวีป แผ่นดินไหว เปลือกโลกจึงมีการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลง เสมอ โลกมีดวงจันทร์เป็นบริวารหนึ่งดวง ดวงจันทร์ โคจรรอบโลกเป็นวงรีภายใต้แรงโน้มถ่วงของโลก อย่างไรก็ตามแรงโน้มถ่วงของดวงจันทร์ทำให้เกิดน้ำขึ้น

			ลง 20,21/56
317.	earth	๒. เปลือกดิน, หน้าดิน (วิศวกรรมธรณีวิทยา)	ส่วนของผิวโลกที่สามารถขุด ตัก ครูด ขน ออกไปจากที่เกิด ไม่ว่าจะเป็นการขุด ครูด เพื่อให้ผิวราบเรียบลงทางวิศวกรรม หรือเผยหน้าแร่ภายใต้ให้ทำเหมืองได้ ยืนยันมติเดิม 20,21/56
318.	earth	๓. แผ่นดิน (ภูมิศาสตร์)	คำทั่วไปที่ใช้กับของแข็งที่ประกอบเป็นโลก เพื่อให้แตกต่างไปจากน้ำและอากาศ และยังหมายความถึงบริเวณที่เป็นพื้นดินทั้งหมด ยืนยันมติเดิม 20,21/56
319.	earth	๔. ดิน	๔.๑ ตะกอนอินทรีย์ที่ยังไม่แข็งตัว แม้ว่ากระบวนการสะสมตัวได้สิ้นสุดลงแล้ว เช่น ดินเรดิโอลาเรีย (radiolarian earth) ดินเบา (diatomaceous earth) ๔.๒ ตะกอนละเอียดที่ไม่มีรูปผลึก เช่น เคลย์หรือสสารที่คล้ายเคลย์ อาทิ ฟูลเลอร์เอิร์ท (fuller' s earth) 20,21/56
320.	earth core	แกนดินเหนียว	มวลของวัสดุเนื้อตัน เช่น เคลย์ที่เอามาใช้สร้างเป็นแกนกลางของเชือกหรือพนักดิน 20/56
321.	earth current; ground current	กระแสดิน	ดู telluric current

322.	earth dam	เขื่อนดิน	เขื่อนที่ก่อสร้างด้วยดิน หิน กรวด ทราย โดยทั่วไปจะมีแกนดินเหนียวหรือวัสดุกันน้ำอื่น ๆ และมีหินทิ้ง (riprap) ที่ด้านนอกของตัวเขื่อนเพื่อป้องกันคลื่นกัดเซาะ 21/56
323.	earth flow; earthflow	ดินไหล	ดินหรือหินผุที่เลื่อนไหลลงมาจากไหล่เขาหรือลาดเขา อันสืบเนื่องมาจากแรงดึงดูดของโลก การเลื่อนไหลเป็นไปอย่างช้า ๆ จนสามารถกำหนดขอบเขตด้านข้างของการเคลื่อนตัวนั้นได้ ถ้าปริมาณของน้ำในดินเลื่อนมีมากขึ้นและการเคลื่อนที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ดินเลื่อนนี้จะเปลี่ยนเป็นโคลนไหล (mudflow)
324.	earth history	ประวัติโลก	ดู <i>geologic history</i>
325.	earth magnetism; geomagnetism; terrestrial magnetism	สภาพแม่เหล็กโลก	ดู <i>geomagnetism; earth magnetism; terrestrial magnetism</i>
326.	earth movement*	การเคลื่อนไหวของโลก	การเคลื่อนไหวอันสืบเนื่องมาจากแรงภายใน เช่น แรงที่ทำให้เกิดการกดอัดความเครียด การยกตัว การทรุดตัว การคดโค้ง และการเลื่อนทั้งที่เกิดเป็นบริเวณใหญ่และเป็นบริเวณเล็ก ตลอดจนการเกิดแผ่นดินไหวทั้งอย่างรวดเร็วและช้า ๆ ทั้งนี้ ล้วนแต่มีผลทำให้เปลือกโลกเปลี่ยนแปลง จัดได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ทำให้มีการเปลี่ยนรูปไป ดู <i>diastrophism; tectonism ประกอบ</i>

327.	earth pillar	มุนดินรูปเสา	มุนดินสูงรูปกรวยคล้ายเสา ประกอบด้วยเศษหิน ทราย กรวดซึ่งยังไม่ประสานตัวดี เกิดในบริเวณที่มีฝนตกหนัก เป็นช่วง ๆ และผิวดินบริเวณนั้นปกคลุมด้วยชั้นตะกอน แข็งกระจัดกระจายอยู่ ทำให้เกิดการกร่อนไม่เท่ากัน
328.	earth science	วิทยาศาสตร์โลก	คำรวมของวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ใช้อธิบายเรื่องราวทั้งหมดที่เกี่ยวกับโลก ปรกติมักใช้ใน ความหมายที่เหมือนกับธรณีวิทยาหรือธรณีศาสตร์ แต่ วิทยาศาสตร์โลกมีขอบเขตกว้างกว่าธรณีวิทยา ซึ่งจะ รวมถึงอุตุนิยมวิทยา ดาราศาสตร์ สมุทรศาสตร์ ภูมิ ศาสตร์ และพืชศาสตร์
329.	earth tremor; earthquake tremor; tremor	แผ่นดินไหวขนาดเล็ก	แผ่นดินไหวที่มีขนาดไม่รุนแรง เช่น แผ่นดินไหวนำ แผ่นดินไหวตาม
330.	earth's magnetic field; geomagnetic field	สนามแม่เหล็กโลก	สนามแม่เหล็กที่ถือเสมือนว่ามาจากแท่งแม่เหล็กที่เกิด อยู่ที่ศูนย์กลางโลก แนวแกนยาวของแท่งแม่เหล็กนี้เมื่อ ต่อกออกไปจะตัดผ่านผิวโลกตรงจุดที่ถือว่าเป็น ขั้วแม่เหล็กโลก การเกิดสนามแม่เหล็กเชื่อว่าเป็นไป ตามทฤษฎีไดนาโม (dynamo theory) รูปแสดงสนามแม่เหล็กโลกที่เกิดขึ้นเสมือน มีแท่งแม่เหล็ก อยู่ตรงศูนย์กลางโลกแล้วส่งสนามแม่เหล็ก ออกมา N' = ขั้วแม่เหล็กโลกเหนือ เป็นขั้วลบ

			<p>S' = ขั้วแม่เหล็กโลกใต้ เป็นขั้วบวก</p> <p>N = ขั้วเหนือแม่เหล็กจากแท่งแม่เหล็กที่ถูกเหนี่ยวนำจากอำนาจแม่เหล็กภายนอก</p> <p>S = ขั้วใต้แม่เหล็กจากแท่งแม่เหล็กที่ถูกเหนี่ยวนำจากอำนาจแม่เหล็กภายนอก</p>
331.	earthenware	เอิร์ทเทนแวร์	เซรามิกเคลือบผิว ทึบแสง มีความพรุน ดูดซึมน้ำได้ เนื้อละเอียด สีค่อนข้างขาว ตัวอย่างเช่น คนโท กระจ่าง ต้นไม้ กระจเบื้องมุงหลังคา
332.	earthquake	แผ่นดินไหว	การสั่นสะเทือนของแผ่นดินที่วัดหรือรู้สึกได้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งบนผิวโลก อันเป็นผลจากพลังงานปลดปล่อยจากการคลายตัวอย่างรวดเร็วของความเครียดที่สะสมอยู่ภายในโลก ดู <i>seismicity</i> ประกอบ
333.	earthquake engineering	วิศวกรรมแผ่นดินไหว	การศึกษาทางวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับฐานรากและโครงสร้างซึ่งมีความสัมพันธ์กับความไหวสะเทือนอันเกิดจากการเคลื่อนตัวของแผ่นดิน ตลอดจนการบรรเทาผลกระทบที่เกิดกับโครงสร้าง มีความหมายเหมือนกับ <i>engineering seismology</i>
334.	earthquake focus; focus; hypocentre; seismic focus	ศูนย์เกิดแผ่นดินไหว	ดู <i>seismic focus; earthquake focus; focus; hypocentre</i>
335.	earthquake hazard;	ภัยพิบัติแผ่นดินไหว	ดู <i>seismic hazard; earthquake hazard</i>

	seismic hazard		
336.	earthquake intensity; seismic intensity	ความรุนแรงแผ่นดินไหว	ดู <i>seismic intensity; earthquake intensity</i>
337.	earthquake magnitude	ขนาดแผ่นดินไหว	การวัดขนาดความรุนแรงของแผ่นดินไหว ซึ่งวัดจากพลังงานความเครียดที่ถูกปล่อยออกมา โดยใช้เครื่องมือวัดความไหวสะเทือน ดู <i>Richter scale</i> และ <i>earthquake intensity</i> ประกอบ
338.	earthquake risk; seismic risk	ความเสี่ยงภัยแผ่นดินไหว	ดู <i>seismic risk; earthquake risk</i>
339.	earthquake sea wave; seismic sea wave; seismic surge*	คลื่นจากแผ่นดินไหว	ดู <i>tsunami</i>
340.	earthquake seismology	วิทยาคลื่นไหวสะเทือนจากแผ่นดินไหว	วิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่ศึกษาถึงคลื่นไหวสะเทือนที่เกิดจากแผ่นดินไหว เพื่อหาข้อเท็จจริงของโลกและโครงสร้างของโลกเกี่ยวกับแผ่นดินไหว เช่น ขนาดความรุนแรงของแผ่นดินไหว การพยากรณ์และให้คำเตือนล่วงหน้าเพื่อความปลอดภัยของมนุษย์ รวมถึงการกำหนดจุดระเบิดและผลติดตามของระเบิดปรมาณูทุกแบบ ทั้งนี้ ด้วยอาศัยการศึกษาจากข้อมูลของเครื่องวัดความไหวสะเทือนที่ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้วัดความไหวสะเทือนในช่วงระยะเวลายาวหรือสั้น

341.	earthquake swarm	ระลอกแผ่นดินไหว	ชุดของแผ่นดินไหวขนาดเล็กซึ่งมีขนาดใกล้เคียงกัน เกิดต่อเนื่องกันในบริเวณพื้นที่จำกัดและในห้วงเวลาสั้น ๆ ไม่สามารถบอกได้ว่าเหตุการณ์แผ่นดินไหวใดเป็น เหตุการณ์หลัก
342.	earthquake tremor; earth tremor; tremor	แผ่นดินไหวขนาดเล็ก	<i>ดู earth tremor; earthquake tremor; tremor</i>
343.	earthquake wave	คลื่นแผ่นดินไหว	คลื่นไหวสะเทือนชนิดหนึ่งที่เกิดตามธรรมชาติ <i>ดู seismic wave ประกอบ</i>
344.	earthquake zone; seismic region; seismic zone	เขตแผ่นดินไหว	<i>ดู seismic zone; earthquake zone; seismic region</i>
345.	earthquake; seism	แผ่นดินไหว	การสั่นสะเทือนของแผ่นดินที่รู้สึกได้ในจุดใดจุดหนึ่งบน ผิวโลก แผ่นดินไหวส่วนใหญ่เกิดจากการคลายตัวอย่าง รวดเร็วของความเครียดภายในเปลือกโลกที่มีการก่อตัว ของความเครียดอย่างช้า ๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การเคลื่อนตัวของเปลือกโลกในรูปของการเลื่อนตัวของ หินหรือการระเบิดของภูเขาไฟ แต่ในปัจจุบันการปะทุ ของระเบิดนิวเคลียร์ก็อาจทำให้เกิดแผ่นดินไหวได้ เหมือนกัน 36/49
346.	earthy	-คล้ายดิน	๑. คำที่ใช้กับสิ่งที่มีลักษณะคล้ายดิน หรือสิ่งที ประกอบด้วยดิน มีสมบัติหรือธรรมชาติแบบดิน เช่น หินปูนเนื้อคล้ายดิน (earthy limestone)

			<p>๒. คำที่ใช้กับสมบัติทางฟิสิกส์ของแร่ในเรื่องความวาว คือ มีลักษณะด้านคล้ายดิน เรียกว่า วาวแบบดิน (dull luster) และผิวหยาบเมื่อสัมผัส</p> <p>๓. คำที่ใช้กล่าวถึงรอยแตกชนิดหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายรอยแตกของดินแข็ง</p>
347.	Eburonion	เอบูโรเนียน	<p>ช่วงเวลาที่เกิดธารน้ำแข็งของสมัยไพลสโตซีนตอนล่างสุดของทวีปยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นช่วงภูมิอากาศหนาวเย็น อยู่เหนือทีกเลียนและอยู่ใต้วาเลียน</p> <p>ดู ตารางช่วงอายุธารน้ำแข็งและช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ประกอบ 5/56</p>
348.	echinoderm	สัตว์พวกผิวหนาม	<p>สัตว์ในไฟลัมเอคิโนเดอมาตา (Echinodermata) เป็นสัตว์น้ำเค็ม ไม่มีกระดูกสันหลัง อาศัยอยู่โดดเดี่ยวตามพื้นท้องน้ำ ไม่เกาะตัวเป็นกลุ่มก้อนแบบปะการังกลุ่ม มีลักษณะเฉพาะคือ มีสมมาตรตามรัศมี โครงร่างประกอบด้วยแผ่นเปลือกแคลไซต์เรียงต่อเข้าด้วยกันเป็นรูปร่าง มีท่อลำเลียงน้ำเข้า-ออกจากร่างกายเป็นระบบแบ่งเป็นไฟลัมย่อย คือ เอคิโนโซแอน (Echinozoan) แอสเทอโรโซแอน (Asterozoan) ไครโนโซแอน (Crinozoan) และโฮมาโลโซแอน (Homalozoan) สัตว์ในไฟลัมนี้ได้แก่ ปลาดาว หอยเม่น ปลิงทะเล ดาวขนนก</p>
349.	echo sounder	เครื่องวัดเสียงสะท้อน	<p>เครื่องมือสำรวจชนิดหนึ่งที่ใช้วัดความลึกของน้ำ โดย</p>

			การวัดเวลาที่คลื่นเสียงเดินทางถึงพื้นท้องน้ำแล้วสะท้อนกลับ <i>ดู fathometer ประกอบ</i>
350.	echogram	บันทึกเสียงสะท้อน	กราฟแสดงผลบันทึกแบบต่อเนื่องซึ่งได้จากเครื่องวัดเสียงสะท้อน เพื่อใช้หาความลึกของน้ำ จัดทำแผนที่เส้นชั้นความลึกท้องน้ำหรือภาคตัดภูมิประเทศใต้น้ำ <i>ดู fathogram ประกอบ</i>
351.	eclogite*	หินเอโคลไจต์	หินแปรชนิดหนึ่งมีลักษณะเนื้อหินเป็นเม็ดขนาดเกือบเท่า ๆ กัน ประกอบด้วยแร่หลักคือ การ์เนตชนิดแอลมันดินกับไพโรป และไพรอกซีน เกิดจากกระบวนการแปรสภาพบริเวณไพศาลที่อุณหภูมิและความกดดันสูงมาก
352.	ecography	นิเวศวรรณนา	นิเวศวิทยาภาคบรรยายเกี่ยวกับแบบแผนของความหลากหลายทางชีวภาพที่เกี่ยวข้องในทางนิเวศวิทยา รวมทั้งการกระจายของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ การอนุรักษ์ทางนิเวศวิทยาและธรรมชาติวิทยา นอกจากนี้ยังรวมถึงความรู้ด้านนิเวศวิทยาภูมิภาพ พันธุ นิเวศวิทยา นิเวศวิทยาบรรพกาล และนิเวศวิทยาบุคคล วอเทอร์นารี ซึ่งจะช่วยเสริมความเข้าใจในแบบแผนของนิเวศวิทยาในปัจจุบันให้ดียิ่งขึ้น
353.	ecology	นิเวศวิทยา	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมของสิ่งมีชีวิตรวมถึงการศึกษาชุมชนหรือชุมชนสิ่งมีชีวิต (community) รูปแบบการใช้ชีวิต (pattern of

			life) วงจรทางธรรมชาติ (natural cycle) ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของสิ่งมีชีวิต ชีวภูมิศาสตร์ (biogeography) และการเปลี่ยนแปลงประชากร (population change) มีความหมายเหมือนกับ <i>bionomics</i> ดู <i>paleoecology</i> และ <i>ecography</i> ประกอบ
354.	economic basement	หินฐานเศรษฐกิจ	พื้นผิวในช่วงชั้นหิน ณ ระดับความลึกระดับใดระดับหนึ่งที่น่าสนใจสำหรับการสำรวจปิโตรเลียมซึ่งมีคุณค่าและคุ้มค่าต่อผลตอบแทนในช่วงเวลานั้น หากลึกลงไปจากพื้นผิวนี้อาจไม่น่าสนใจที่จะสำรวจหาปิโตรเลียมอีกต่อไป แม้ว่าจะยังคงเป็นหินชั้นอยู่ก็ตาม
355.	economic geology	เศรษฐกิจธรณีวิทยา	สาขาหนึ่งของวิชาธรณีวิทยาที่ประยุกต์ความรู้ทางธรณีวิทยาและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อค้นหาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรธรณี ตลอดจนจนการศึกษาลักษณะและความเป็นไปได้ในการนำทรัพยากรธรณีไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์
356.	ecosphere	นิเวศมณฑล	พื้นที่ใด ๆ ในโลกซึ่งเหมาะสมกับการเกิดและดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต
357.	ecotope	เขตนิเวศ	ถิ่นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่ง ดู <i>biotope</i> ประกอบ
358.	edaphology	วิทยาดิน	ปฐพีศาสตร์สาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของดินที่มีต่อสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะพืช รวมทั้งการใช้ประโยชน์

			ที่ดินสำหรับการปลูกพืช
359.	edge coal	สันชั้นถ่านหิน	ชั้นถ่านหินที่มีความเอียงเทสูงมาก ในธรรมชาติมักปรากฏเป็นสันหรือเป็นแนวยาว ถ้ามีความเอียงเทมากกว่า ๓๐ องศา บางครั้งเรียก ชั้นถ่านหินชั้น (edge seam) ถ่านหินชั้นนี้แต่เดิมใช้กับ ชั้นถ่านหินแนวตั้ง (vertical coal seam) 20/56
360.	edge seam	ชั้นถ่านหินชั้น	ดูคำอธิบายใน edge coal 20/56
361.	edge water	น้ำขอบแหล่ง	น้ำที่อยู่บริเวณรอบขอบแหล่งน้ำมันหรือแก๊สในแหล่ง กักเก็บน้ำที่อยู่บริเวณโดยรอบของแหล่งกักเก็บปิโตรเลียม
362.	edgewise conglomerate	หินกรวดมนแบน	หินกรวดมนที่ประกอบด้วยเม็ดกรวดหรือกรวดที่มีลักษณะเป็นแผ่นแบน ส่วนใหญ่เป็นพวกสารเนื้อปูนวางตัวซ้อนกันแน่นในลักษณะเอียงเป็นมุมกับชั้นหิน ดู <i>imbricate structure; shingle structure</i> ประกอบ
363.	Eemian	อีเมียน	ช่วงเวลาธารน้ำแข็งละลายในสมัยไพลสโตซีนของทวีปยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ เกิดในช่วงภูมิอากาศอบอุ่น ดู ตารางช่วงอายุธารน้ำแข็งและช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ประกอบ 6/56 ตรวจแล้ว

364.	effective permeability	สภาพให้ซึมได้ยังผล	ความสามารถของหินที่ยอมให้ของไหลเพียงชนิดเดียว เช่น แก๊สที่ผสมอยู่ในน้ำมันไหลซึมผ่านเนื้อหินชนิดนี้ไปได้ <i>ดู absolute permeability ประกอบ</i>
365.	effective porosity	ความพรุนยังผล	ปริมาณเป็นร้อยละของรูพรุนที่ต่อเนื่องกันในปริมาตรของดินหรือหินทั้งหมด <i>ดู porosity; total porosity ประกอบ</i>
366.	effective source rock	หินต้นกำเนิดยังผล	หินต้นกำเนิดที่สามารถให้ปิโตรเลียมได้
367.	effluent seepage	การไหลซึมสู่พื้นผิว	การไหลซึมของน้ำอย่างช้า ๆ โดยการแพร่จากน้ำใต้ดินขึ้นสู่ผิวดิน หรือการไหลซึมของน้ำจากภายนอกพื้นดิน
368.	effluent stream	ธารรับน้ำ	ธารน้ำที่ไหลอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำใต้ดิน จึงได้รับน้ำจากเขตอิมม้าน้ำของน้ำใต้ดิน ทำให้ลำน้ำมีน้ำไหลตลอดปี
369.	eggstone; oolite; roestone	หินเนื้อเม็ดแบบไข่ปลา	<i>ดู oolite; eggstone; roestone</i>
370.	ejecta; ejectamenta	สารอัคนีฟู	๑. <i>ดู pyroclastic rock; volcanic clastic</i> ๒. วัสดุที่พ่นออกมาจากการระเบิดของภูเขาไฟ เช่น แก้วภูเขาไฟ มูลภูเขาไฟบอมบ์ภูเขาไฟ
371.	elastic	-ยืดหยุ่น	ค่าที่ใช้กับแร่บางชนิดที่มีสมบัติยืดหยุ่น บิดให้โค้งงอได้ และเมื่อปล่อยจะกลับคืนรูปเดิมได้ เช่น ไมกา <i>ดู tenacity ประกอบ</i>
372.	elastic bitumen; elaterite	บิทูเมนยืดหยุ่น	<i>ดู elaterite; elastic bitumen</i>
373.	elastic limit	ขีดจำกัดความยืดหยุ่น	ความเค้นสูงสุดที่เกิดขึ้นในวัสดุ ซึ่งวัสดุนั้นสามารถกลับคืนสภาพโดยไม่เห็นการเปลี่ยนรูปร่างอย่างชัดเจน

			หากเกินจุดนี้จะแตกหักหรือเปลี่ยนรูปร่างอย่างถาวร
374.	elastic wave	คลื่นยืดหยุ่น	<p>๑. คลื่นที่เกิดจากการสั่นไหวเนื่องจากแรงกลในตัวกลางที่ยืดหยุ่นได้ เช่น น้ำ ชั้นหิน</p> <p>๒. คลื่นที่ต้องอาศัยตัวกลางในการเคลื่อนที่ ซึ่งเกิดจากการถ่ายโอนพลังงานจากแหล่งกำเนิดคลื่นผ่านอนุภาคของตัวกลาง คลื่นยืดหยุ่นได้แก่ คลื่นเสียง คลื่นที่เดินทางในน้ำ</p> <p>20/56</p>
375.	elasticity	สภาพยืดหยุ่น	สมบัติของสารที่เปลี่ยนรูปร่างไปจากเดิมเพียงชั่วคราว เปลี่ยนไปเฉพาะช่วงที่ถูกแรงเค้นกระทำ รูปร่างของสารนั้นจะเปลี่ยนกลับสู่สภาพเดิมทันทีเมื่อปลดแรงเค้นออก
376.	elasticoviscous behaviour	สภาพหยุ่นหนืด	สภาพความเครียดของวัสดุซึ่งมีความหนืด แต่เปลี่ยนรูปแบบยืดหยุ่นภายใต้ความเค้นชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เมื่อความเครียดที่มีอยู่ยาวนานถูกปลดปล่อย ระดับการคืนสภาพยืดหยุ่นของวัสดุหยุ่นหนืดนั้นจะคืนสภาพได้น้อยกว่าการคืนสภาพของวัสดุยืดหยุ่นจริง
377.	elastic-rebound theory	ทฤษฎีคืนกลับความยืดหยุ่น	ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเคลื่อนที่ตามแนวรอยเลื่อนเป็นผลมาจากการที่ความเครียดยืดหยุ่นระหว่างมวลหินแต่ละข้างของรอยเลื่อนซึ่งมีขนาดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องจนเลยขีดจำกัดความยืดหยุ่น ทำให้ชั้นหินเคลื่อนที่จากกันและความเครียดได้ถูกปล่อยออกไปอย่างฉับพลัน ทำให้เกิดคลื่นไหวสะเทือน การเคลื่อนที่ดังกล่าวทำให้หินกลับคืนสู่สภาพที่มีความเครียดเพียงเล็กน้อยหรือไม่มี

			เลย์ แฮร์รี ฟิลดิง รีด (Harry Fielding Reid) เป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙
378.	elaterite; elastic bitumen	บิทูเมนยืดหยุ่น	บิทูเมนสีน้ำตาล มีลักษณะอ่อนและยืดหยุ่นได้เมื่อยังใหม่อยู่ จะแข็งและเปราะเมื่อสัมผัสอากาศ เกิดจากกระบวนการแปรสภาพของปิโตรเลียม
379.	E-layer	ชั้นไหวสะเทือนอี	เขตความไหวสะเทือนใต้ผิวโลกช่วงความลึกระหว่าง ๒,๘๙๐-๔,๗๑๐ กิโลเมตร เป็นส่วนของแกนโลกชั้นนอก ซึ่งเป็นเขตหนึ่งของการแบ่งส่วนภายในโลก ออกเป็นหลายชั้นจากชั้นเอถึงจี ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว 40/55
380.	electric basement	หินฐานไฟฟ้า	พื้นผิวของชั้นหิน ณ ระดับใดระดับหนึ่งที่มีค่าความต้านทานไฟฟ้าจำเพาะสูงมากจนการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นลึกลงไปจากระดับนี้จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อการสำรวจธรณีฟิสิกส์ด้วยวิธีทางไฟฟ้า
381.	electric log (E-log)	ผลบันทึกทางไฟฟ้า	แถบบันทึกที่ได้จากการหยั่งธรณีหลุมเจาะ (well logging) ซึ่งแสดงผลการวัดสมบัติทางไฟฟ้าของชั้นดินหรือหินในหลุมเจาะ เช่น การวัดศักยภาพไฟฟ้า การวัดความต้านทานไฟฟ้า
382.	electric survey	การสำรวจวัดทางไฟฟ้า	การสำรวจวัดสนามไฟฟ้าซึ่งอาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือที่ได้จากการทำขึ้น ณ บริเวณพื้นผิวโลกหรือใกล้กับผิวโลกเพื่อค้นหาแหล่งแร่ ความลึกถึงหินดานหรือหินฐาน และโครงสร้างทางธรณีวิทยา

383.	electric susceptibility	สภาพรับไฟฟ้าได้	<i>ดู susceptibility ความหมายที่ ๒</i>
384.	electrical conductivity	สภาพนำไฟฟ้า	ความสามารถของสารในการให้กระแสไฟฟ้าไหลผ่านสภาพนำไฟฟ้าของสารที่มีสมบัติทางกายภาพเหมือนกัน โดยตลอด มีค่าเท่ากับส่วนกลับของความต้านทานไฟฟ้าจำเพาะ มีหน่วยเป็นซีเมนต่อเมตร
385.	electrical resistivity	สภาพต้านทานไฟฟ้า	ความต้านทานไฟฟ้าของวัสดุความยาวหนึ่งหน่วย พื้นที่หน้าตัดหนึ่งหน่วย
386.	electrode	ขั้วไฟฟ้า	<p>วัตถุที่เป็นตัวนำไฟฟ้า ซึ่งอาจเป็นลวด เป็นแท่ง หรือเป็นแผ่น ในทางธรณีฟิสิกส์มี ๒ แบบ คือ</p> <p>๑. แท่งโลหะนำไฟฟ้าที่ใช้ตกลงในดิน ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมต่อทางไฟฟ้ากับสารอื่น ๆ เช่น เป็นขั้วกระแสไฟฟ้า และเป็นขั้วศักย์ไฟฟ้า ในการสำรวจความต้านทานไฟฟ้าจำเพาะ และเป็นขั้วกระแสไฟฟ้า ในการสำรวจการเกิดขั้วแบบเหนี่ยวนำ</p> <p>๒. ถ้วยดินเผารูปทรงกระบอก ส่วนบนเป็นกระเบื้องเคลือบ ส่วนล่างไม่เคลือบ มีรูพรุนให้สารละลายไหลซึมผ่านได้ มีแท่งโลหะทองแดงอยู่ตรงกลางทำหน้าที่เป็นขั้วไฟฟ้า แลอยู่ในสารละลายทองแดงซัลเฟต ส่วนบนมีฝาปิด ใช้เป็นขั้วกระแสไฟฟ้า ในการสำรวจศักย์ไฟฟ้าในตัว (SP) ใช้เป็นขั้วศักย์ไฟฟ้าในการสำรวจการเกิดขั้วแบบเหนี่ยวนำและการสำรวจความต้านทานไฟฟ้าจำเพาะ <i>ดู current</i></p>

			<i>electrode และ potential electrode ประกอบ</i>
387.	electrode polarization	การเกิดขั้วไฟฟ้า	<p>การเกิดความต่างศักย์ไฟฟ้าขึ้นตรงรอยสัมผัสระหว่างอนุภาคแร่โลหะและอิเล็กโทรไลต์เมื่อมีมวลเม็ดแร่โลหะ เช่น คาลโคไพไรต์ แมกนีไทต์ แกรไฟต์ ขวางทางการไหลของกระแสไฟฟ้าที่เกิดอยู่ตามธรรมชาติใต้ผิวดิน ซึ่งกระแสไฟฟ้านี้เกิดจากไอออนในอิเล็กโทรไลต์ที่อยู่ในรูปของหิน ไอออนเหล่านี้จะไปสะสมตัวอยู่ตรงรอยต่อประสานระหว่างเม็ดแร่และอิเล็กโทรไลต์ แคตไอออนจะเกาะอยู่บริเวณที่มีกระแสไฟฟ้าไหลเข้า แอนไอออนจะอยู่ตรงบริเวณกระแสไหลออก ซึ่งเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่ทำให้ผลตอบสนองต่อการสำรวจด้วยวิธีการเกิดขั้วแบบเหนี่ยวนำ</p> <p>รูปแสดงการเกิดขั้วไฟฟ้าเนื่องจากมีมวลเม็ดแร่โลหะ ขวางทางการไหลของกระแสไฟฟ้าที่เกิดไอออนในอิเล็กโทรไลต์ในรูปของหิน</p>
388.	electrodialysis	การแยกกรองด้วยไฟฟ้า	การแยกสารประกอบในของเหลวโดยอาศัยแรงเคลื่อนไฟฟ้ากับเนื้อเยื่อที่ยอมให้สารบางอย่างซึมผ่านได้ เช่น การแยกเกลือออกจากน้ำทะเลหรือน้ำเค็ม การแยกโปรตีน
389.	electrolysis	การแยกสลายด้วยไฟฟ้า	การแยกสารประกอบให้อยู่ในรูปที่เป็นธาตุหรือในรูปของสารละลาย โดยผ่านกระแสไฟฟ้าเข้าไปให้สารประกอบแตกตัวเป็นไอออน ซึ่งจะไปจับที่ขั้วจ่ายกระแสไฟฟ้า ทำให้สามารถนำออกมาในรูปของสาร

			ใหม่ได้
390.	electromagnetic induction	การเหนี่ยวนำทางแม่เหล็กไฟฟ้า	การเหนี่ยวนำให้เกิดสนามไฟฟ้าหรือกระแสไฟฟ้าในตัวนำไฟฟ้า เมื่อตัวนำไฟฟ้าอยู่กับที่ในสนามแม่เหล็กที่เปลี่ยนแปลง หรือเมื่อตัวนำไฟฟ้านั้นเคลื่อนที่ผ่านสนามแม่เหล็ก
391.	electromagnetic prospecting	การสำรวจด้วยแม่เหล็กไฟฟ้า	การสำรวจธรณีฟิสิกส์แบบหนึ่ง ซึ่งกระทำโดยการปล่อยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าจากผิวดินลงไป เมื่อคลื่นนั้นแทรกผ่านและกระทบหน่วยหินหรือแหล่งแร่ที่เป็นตัวนำก็จะปล่อยกระแสที่เป็นต้นกำเนิดของคลื่นชนิดใหม่ ซึ่งจับได้ด้วยเครื่องมือบนผิวดิน
392.	electromagnetic wave	คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า	คลื่นที่เกิดจากการเหนี่ยวนำของสนามแม่เหล็กและสนามไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดคลื่นซึ่งเคลื่อนที่ไปโดยไม่ต้องอาศัยตัวกลาง คลื่นนี้เคลื่อนที่ด้วยความเร็วเท่ากับความเร็วแสงคือ 3×10^8 เมตรต่อวินาที
393.	electron capture	การจับยึดอิเล็กตรอน	วิธีการสลายตัวทางกัมมันตภาพรังสี โดยอิเล็กตรอนตัวหนึ่งของอิเล็กตรอนที่อยู่ชั้นในของอะตอมถูกจับเข้าไว้ในนิวเคลียส
394.	electron microprobe; electron probe	เครื่องหยั่งอิเล็กตรอน	เครื่องมือวิเคราะห์ชนิดหนึ่งที่ใช้การรวมลำแสงอิเล็กตรอนเพื่อกระตุ้นการเปล่งรังสีเอกซ์ลงไปยังจุดบนตัวอย่าง สเปกตรัมของรังสีเอกซ์ที่เปล่งออกมา แสดงถึงองค์ประกอบของตัวอย่างที่รังสีเอกซ์ไปกระตุ้น จุดนี้มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ ๑ ไมครอน (micrometer) และมีสภาพไวประมาณ ๕๐ ส่วนในล้าน

			ส่วน (ppm) หรือน้อยกว่าสำหรับโลหะส่วนใหญ่ <i>มีความหมายเหมือน microanalyzer</i>
395.	electron microscope	กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอน	กล้องจุลทรรศน์ที่ใช้ลำอิเล็กตรอนซึ่งปรับระยะความชัดเจนด้วยระบบเลนส์ไฟฟ้าหรือแม่เหล็ก เพื่อขยายภาพของวัตถุขนาดเล็กมาก ๆ ให้ดูใหญ่และชัดเจนยิ่งขึ้นบนจอแสดงผลหรือแผ่นภาพถ่าย ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับลำแสงที่ใช้ในกล้องจุลทรรศน์แบบผสม อิเล็กตรอนมีความยาวคลื่นสั้นมากจึงสามารถให้ภาพที่มีความละเอียดและคมชัดกว่าเครื่องมือทางแสงอื่น ๆ มีกำลังขยายสูงถึง ๑๐๐,๐๐๐ เท่า กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนมี ๒ ประเภท คือ กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องผ่าน (transmission electron microscope) และ กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องกราด (scanning electron microscope)
396.	electro-osmosis	ออสโมซิสไฟฟ้า	การเคลื่อนที่ของของเหลวผ่านเยื่อบางภายใต้อิทธิพลของสนามไฟฟ้าที่ใส่เข้าไป
397.	electrostatic precipitator (ESP)	เครื่องดักฝุ่นด้วยไฟฟ้า (อีเอสพี)	เครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อควบคุมมลพิษทางอากาศด้วยการแยกฝุ่นละอองออกจากควันหรือแก๊ส โดยให้ประจุไฟฟ้าแก่อนุภาคที่ต้องการแยก ทำให้สามารถแยกออกได้โดยใช้ขั้วไฟฟ้า
398.	electroviscosity	ความหนืดทางไฟฟ้า	ความหนืดของของไหลซึ่งเกิดจากอิทธิพลของสมบัติทางไฟฟ้า ตัวอย่างเช่น ของไหลที่มีสภาพนำไฟฟ้าต่ำมี

			ความหนืดมากกว่าของไหลที่มีสภาพนำไฟฟ้าสูงเมื่อไหลผ่านรูเล็ก <i>ดู capillary ๒ ประกอบ</i>
399.	elements of symmetry; symmetry elements	องค์ประกอบสมมาตร	<i>ดู symmetry elements; elements of symmetry</i>
400.	elevation correction	การปรับค่าระดับ	<p>๑. การแก้ค่าเวลาการเดินทางของคลื่นเสียงจากต้นกำเนิดถึงเครื่องรับคลื่นในการสำรวจวัดความไหวสะเทือนชนิดคลื่นสะท้อนและคลื่นหักเห เนื่องจากเครื่องรับคลื่นอยู่ในตำแหน่งที่ค่าระดับแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้เวลาการเดินทางของคลื่นถึงเครื่องรับที่อยู่บนระดับเดียวกัน</p> <p>๒. การแก้ค่าความโน้มถ่วงซึ่งวัดได้ ณ จุดสำรวจที่มีค่าระดับต่างกัน เพื่อให้ได้เป็นค่าความโน้มถ่วงที่จุดสำรวจซึ่งมีค่าระดับเดียวกันบนแนวระดับอ้างอิงค่าใดค่าหนึ่งหรือบนพื้นฐานระดับ (datum) ซึ่งตามปกติใช้ระดับน้ำทะเลปานกลางเป็นหลัก ในการสำรวจวัดค่าความโน้มถ่วง การปรับค่าระดับเป็นผลรวมของการแก้ค่าฟรีแอร์และการแก้ค่าบูแกร์</p>
401.	Elsterian	เอลสเตอร์เรียน	ช่วงเวลาเกิดธารน้ำแข็งของสมัยไพลสโตซีนตอนกลางของทวีปยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ เป็นช่วงภูมิอากาศหนาวเย็น อยู่เหนือโครเมอเรียนและอยู่ใต้โฮลสไตเนียน <i>ดู ตารางช่วงอายุธารน้ำแข็งและช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ประกอบ</i>

			5/56
402.	eluvial horizon*	ชั้นซึมชะ	ชั้นดินซึ่งสารถูกขับออกไปโดยกระบวนการซึมชะในดิน <i>ดู eluviation ประกอบ</i>
403.	eluviation	การซึมชะ	การเคลื่อนย้ายสารหรือวัสดุในชั้นดินออกไปในสภาพ สารแขวนลอย (suspension) หรือสารละลาย (solution) โดยปรกติเคลื่อนตัวไปกับน้ำที่ไหลซึมผ่าน จากชั้นดินบนสู่ชั้นดินล่าง เป็นผลทำให้ชั้นดินที่สาร หรือวัสดุเคลื่อนย้ายออกไปนั้นเหลือแร่ธาตุอยู่น้อยมีสี จางกว่าเดิม เรียกว่า ชั้นซึมชะ <i>ดู illuviation และ leaching ประกอบ</i>
404.	emanation	การปลดปล่อย	การฟุ้งหรือการพ่นของสารระเหยและที่ไม่ใช่สารระเหย ไอน้ำ และแก๊สจากภูเขาไฟและแมกมาในช่วงที่ผ่านมา โดยมีส่วนประกอบและความหนาแน่นต่าง ๆ กัน คำนี้ ปรกติใช้ทั้งของเหลวและแก๊ส
405.	embankment	๑. พนังชายฝั่ง	สันดอนทราย สันดอนจะงอยทราย หรือสันดอนที่เกิด ตามชายฝั่งทะเลหรือทะเลสาบ โดยการสะสมของ ตะกอนต่าง ๆ เนื่องจากการกระทำของคลื่นและ กระแสน้ำ
406.	embankment	๒. พนังดิน	พนังหรือคันดินที่สร้างขึ้นเพื่อกักเก็บน้ำ หางแร่ หรือ เพื่อก่อสร้างถนน
407.	embayment	๑. การรุกกร่อน	๑.๑ การรุกของวัสดุเนื้อพื้นชนิดเนื้อจุลผลึกเข้าไปใน ผลึกดอก ทำให้ขอบของหน้าผลึกดอกไม่สมบูรณ์

			<p>๑.๒ การกัดกร่อนหรือเปลี่ยนแปลงรูปร่างหรือสีฐานของผลึกอย่างไม่สม่ำเสมอโดยแมกมาที่ผลึกเหล่านั้นตกผลึกออกมา หรือที่เกิดอยู่เป็นแร่แปลกปลอม โดยเฉพาะการกัดกร่อนอย่างรุนแรงเข้าไปสู่ทุก ๆ ด้านของผลึกดอก</p> <p>๑.๓ การที่ผลึกแร่ชนิดหนึ่งถูกรุกเข้าไปโดยผลึกแร่อีกชนิดหนึ่ง ซึ่งโดยปรกติมักเป็นผลึกหน้าสมบุรณ์ ผลึกแบบนี้เรียกว่า ผลึกแห้ว (embayed crystal)</p>
408.	embayment	๒. คุ้งทะเล	<p>๒.๑ ส่วนหนึ่งของอ่าวที่ซึ่งทะเลรุกเข้ามาท่วมพื้นที่ลุ่มในแผ่นดินที่อยู่ใกล้ปากแม่น้ำ ๒.๒ อ่าวซึ่งมีทั้งที่เว้าลึกและเว้าเข้าไปในแนวชายทะเลหรือผืนน้ำกว้างที่เกิดอยู่ในอ่าวเปิด</p>
409.	emergence	๑. การโผล่ตัว	<p>(ชายฝั่ง) การยกระดับของแผ่นดินเมื่อเทียบกับระดับทะเล ทำให้บริเวณซึ่งเดิมอยู่ใต้น้ำโผล่พ้นน้ำกลายเป็นแผ่นดิน ทั้งนี้ อาจเกิดจากการลดลงของระดับน้ำทะเลหรือการยกตัวของแผ่นดิน ลักษณะของชายฝั่งที่ยกตัวจะเห็นได้ว่ามีชายหาดยกสูงขึ้น หรือเกิดที่ราบริมฝั่งบางแห่ง เช่น ทางฝั่งทะเลตะวันออกในภาคใต้ของประเทศไทย ดู <i>submergence</i> ประกอบ</p>
410.	emergence	๒. ธารโผล่	<p>ธารน้ำหรือจุดที่น้ำใต้ดินโผล่ขึ้นมากลายเป็นธารน้ำผิวดิน ดู <i>resurgence</i> ประกอบ</p>
411.	emergence angle; angle	มุมยกตัว	<p>ดู <i>angle of emergence; emergence angle</i></p>

	of emergence		43/55
412.	emery	๑. หินเอเมอริ	หินเนื้อเม็ดที่ประกอบด้วยแร่คอร์รันดัม แมกนีไทด์ และสปิเนล เกิดจากการตกผลึกแยกตัวจากแมกมา หรือแปรสภาพมาจากหินที่มีอะลูมิเนียมสูง ในประเทศไทย พบที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
413.	emery	๒. เอเมอริ	แร่คอร์รันดัมชนิดหนึ่ง มีลักษณะเป็นเม็ดสีดำ เทา เทาถึงดำ เนื่องจากมีแร่แมกนีไทด์หรือฮีมาไทด์เป็นมลทิน มักเกิดเป็นมวลในหินปูนหรือหินอัคนี เนื่องจากมีลักษณะเป็นเม็ดและมีความแข็ง จึงนิยมใช้เป็นวัสดุขัดสีและขัดมัน
414.	emplacement	การแทรก	๑. กระบวนการแทรกซอนของหินอัคนี ๒. การเกิดแหล่งสินแร่ในหินใด ๆ โดยกระบวนการต่าง ๆ 20/56
415.	emulsion	อิมัลชัน	การที่ของเหลว ๒ ชนิดผสมเป็นเนื้อเดียวกันในสถานะกระจายตัวอยู่ด้วยกัน เช่น น้ำมันปริมาณน้อยผสมกับน้ำ น้ำมันจะอยู่ในสถานะกระจาย และน้ำอยู่ในสถานะตัวกลาง แต่ถ้าปริมาณน้อยผสมกับน้ำมัน น้ำจะอยู่ในสถานะที่กลับกัน หรือใช้เรียกโคลนเงาะที่ใช้กับหัวเงาะฝิ่งเพชร
416.	én echelon	-เหลี่ยมขนาน	ลักษณะโครงสร้างที่เหลี่ยมและขนานกันเหมือนกับขอบของกระเบื้องบนหลังคาหรือชั้นบันได (มอบ ดร.ปัญญา จารุศิริ วาดภาพประกอบ)

417.	encroachment	๑. การซึมแทนที่	การที่น้ำไหลเข้าไปแทนที่น้ำมันหรือแก๊สในแหล่งกักเก็บ ขณะกำลังผลิต หรือขณะที่อัตราการผลิตลดลง
418.	encroachment	๒. การรุกคืบ	๒.๑ การเกยทับในแนวนอนของตะกอนบนชายฝั่ง ๒.๒ การสะสมตัวของทรายลมพาที่เกิดจากการคืบของทรายบนพื้นผิวไปตกด้านหลังสิ่งที่ขวางทางลม เช่น การคืบบนหน้าไกลของเนินทรายด้านหลังลม <i>ดู accretion ๑ ประกอบ</i>
419.	end moraine	กองตะกอนธารน้ำแข็งปลายธาร	ตะกอนธารน้ำแข็งที่สะสมตัวอยู่ปลายสุดของธารน้ำแข็งหรือพืดน้ำแข็ง มีรูปร่างคล้ายสันเขา เป็นเนินที่แสดงถึงตำแหน่งที่ธารน้ำแข็งหรือพืดน้ำแข็งในปัจจุบันหรือในอดีตแผ่ไปถึง <i>ดู terminal moraine ประกอบ</i>
420.	endocast; internal cast; steinkern	รูปพิมพ์ด้านใน	<i>ดู steinkern; endocast; internal cast</i> 24/56
421.	endogenetic; endogenic; endogenous	-ที่เกิดภายใน	คำที่ใช้กับกระบวนการทางธรณีวิทยา เช่น การเกิดภูเขาไฟ หรือลักษณะอันเป็นผลจากกระบวนการหรือหินที่เกิดขึ้นภายในโลก เช่น ภูเขาไฟ หินอัคนีฟู คำนี้ยังประยุกต์กับแหล่งสะสมที่เกิดจากการตกตะกอนทางเคมี เช่น หินเกลือระเหย และใช้กับแหล่งแร่ที่เกิดพร้อมกับหิน <i>ดู exogenetic ประกอบ</i>
422.	end-on spread	การวางปลายแถว	รูปแบบการจัดเส้นสำรวจคลื่นไหวสะเทือน โดยวางตำแหน่งต้นกำเนิดคลื่นไว้ที่จุดปลายด้านใดด้านหนึ่งตามแนวจีไอโฟน ใช้ในการสำรวจเพื่อให้ได้ผลออกมา

			เป็นภาพตัดแนวตั้งแบบเชื่อมโยงต่อกัน หรือเพื่อการสำรวจหามุมเทของชั้นหินใต้พื้นผิว
423.	endoskeleton	โครงร่างแข็งภายใน	โครงแข็งภายในร่างกายของสัตว์ มีหน้าที่ช่วยค้ำพุงร่างกายให้คงรูปร่างอยู่ได้ เช่น โครงกระดูก กระดอง ปลาหมึก ดู <i>exoskeleton</i> ประกอบ
424.	energy magnitude	ขนาดแผ่นดินไหวตามพลังงาน	ขนาดแผ่นดินไหวไกลที่คำนวณจากพลังงานความสั่นสะเทือนของคลื่นพื้นผิวที่แผ่ออกไป เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ Me
425.	engineering geology	ธรณีวิศวกรรม	<p>๑. ธรณีวิทยาประยุกต์ที่จะนำเอาความรู้และประสบการณ์ด้านธรณีวิทยามาใช้ในงานออกแบบการก่อสร้างทางด้านวิศวกรรม</p> <p>๒. การประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ด้านธรณีวิทยาหรือธรณีศาสตร์ทั้งหลายเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางด้านวิศวกรรมโยธา เช่น ความรู้ด้านธรณีวิทยาโครงสร้าง อุทกธรณี ธรณีฟิสิกส์ ภูมิพลศาสตร์ และกลศาสตร์หิน</p>
426.	engineering geophysics	ธรณีฟิสิกส์งานวิศวกรรม	การประยุกต์ใช้วิธีการต่าง ๆ ทางธรณีฟิสิกส์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิศวกรรมโยธา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาลักษณะการวางตัวของชั้นดินชั้นตะกอน และชั้นหินที่อยู่ลึกลงไป รวมทั้งสมบัติทางฟิสิกส์ของเนื้อหินด้วย เช่น สมบัติเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของหิน ซึ่งหาได้โดยการวัดคลื่นไหวสะเทือนและความหนาแน่น วิธีธรณีฟิสิกส์ที่ใช้กับงานวิศวกรรม คือ วิธี

			คลื่นไหวสะเทือนทั้งชนิดคลื่นสะท้อนและคลื่นหักเห วิธีความโน้มถ่วง วิธีแม่เหล็ก และวิธีไฟฟ้า ข้อมูลที่ได้คือ ความลึกถึงหินดาน และโครงสร้างทางธรณีวิทยาใต้ผิวดิน
427.	engineering seismology	วิทยาคคลื่นไหวสะเทือนทางวิศวกรรม	ดู <i>earthquake engineering</i>
428.	enhance oil recovery (EOR)	การผลิตเสริม (อีโอร่า)	การผลิตน้ำมันหลังจากขั้นปฐมภูมิเสร็จสิ้นลง โดยทั่วไปมี ๒ แบบ ทั้งนี้ขึ้นกับความดันของแหล่งกักเก็บ ได้แก่ การใช้ของไหลหรือความร้อนอัดเข้าไปในชั้นหินกักเก็บ ผ่านทางหลุมอัดฉีดเพื่อไล่น้ำมันเข้าสู่หลุมผลิต ซึ่งจะทำให้ความดันและการไหลในแหล่งกักเก็บยังคงมีอยู่ต่อไป ในกรณีที่แหล่งกักเก็บไม่มีความดันจะใช้วิธีการที่ทำให้น้ำมันไหลได้ดีขึ้น โดยใช้สารเคมี แก๊ส หรือความร้อน
429.	enthalpy	เอนทัลปี	พลังงานหรือความร้อนทั้งหมดมีค่าเท่ากับผลบวกของพลังงานภายในระบบรวมกับจำนวนที่ได้จากปริมาตรคูณด้วยความดัน ตามนิยามดังนี้ $H = U + PV$ เมื่อ $H =$ เอนทัลปี $U =$ พลังงานภายในระบบ $V =$ ปริมาตร $P =$ ความดัน
430.	entrenched meander;	ทางน้ำโค้งตวัดเซาะลึก	ทางน้ำโค้งตวัดที่กัดเซาะเป็นร่องลึกลงไปในพื้นที่

	incised meander; inclosed meander		<p>มากกว่าทางน้ำโค้งตัวธรรมดา และมักรักษารูปรอยการโค้งตัวไว้ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงได้ง่ายนักการเกิดทางน้ำโค้งตัวชนิดนี้อาจเกิดได้หลายวิธี เช่น อาจเกิดจากธารน้ำไหลผ่านไปบนพื้นที่ที่เป็นหินแข็ง เมื่อกัดเซาะหินแข็งเป็นรูปรอยลึกลงไปแล้วมักจะไม่ค่อยเปลี่ยนเส้นทาง ฉะนั้น แม่ว่าจะไหลแบบโค้งตัวก็จะค่อย ๆ กัดเซาะพื้นที่ลึกลงไป จนในที่สุดเมื่อมีความลึกมากพอสมควร เลยยึดรูปรอยการโค้งตัวนั้นเป็นการถาวร หรืออาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากบริเวณพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่งยกระดับสูงขึ้นมาเนื่องจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก ทำให้ธารน้ำที่ไหลอยู่ในพื้นที่นั้นมีแรงกัดเซาะในทางลึกได้อีก ถ้าการยกตัวสูงขึ้นของพื้นที่เป็นไปอย่างช้า ๆ ธารน้ำก็จะค่อย ๆ กัดเซาะลึกลงไป โดยไม่เปลี่ยนเส้นทางเดินของมัน ฉะนั้น ในกรณีที่เกิดขึ้นทางน้ำโค้งตัวอยู่แล้ว ทางน้ำโค้งตัวนั้นก็เลยกลายรูปมาเป็นทางน้ำโค้งตัวเซาะลึกได้ ดู <i>meander ประกอบ (ดูรูปที่ ingrown meander) 23/56</i></p>
431.	entropy	เอนโทรปี	<p>๑. การวัดพลังงานในระบบหนึ่งซึ่งไม่สามารถแปรเปลี่ยนไปสู่พลังงานรูปอื่นได้</p> <p>๒. การวัดระดับขั้นการผสมของหินหลายชนิดในหน่วยลำดับชั้นหิน ถ้าหน่วยลำดับชั้นหินนั้นมีองค์ประกอบของหินเป็นชนิดเดียวหรือเป็นอนุพันธ์ นั้นก็หมายความว่า เอนโทรปีของหน่วยลำดับชั้นหินนั้นมี</p>

			<p>ค่าเข้าใกล้ศูนย์</p> <p>๓. ความเป็นไปได้ในการกระจายพลังงานที่ใช้ภายในหรือตามแม่น้ำลำธาร โดยที่สภาวะที่เป็นไปได้มากที่สุดก็คือ เมื่อธารน้ำค่อย ๆ ปรับระดับให้เข้าสู่สมดุล หรือมีการกระจายพลังงานอย่างสม่ำเสมอ</p>
432.	envelope	ส่วนขอบ	<p>บริเวณส่วนนอกหรือส่วนที่ปกคลุมรอยคดโค้ง โดยเฉพาะของโครงสร้างรอยคดโค้งซึ่งรวมทั้งโครงสร้างรอยแตกบางชนิด ดู <i>core</i> ความหมายที่ ๒ ประกอบ</p>
433.	environmental geochemistry	ธรณีเคมีสิ่งแวดล้อม	<p>วิชาทางธรณีวิทยาสาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อมนุษย์ที่เกิดจากการกระจายตัวและความเชื่อมโยงขององค์ประกอบทางเคมีและกัมมันตภาพรังสีกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นผิวโลก น้ำ อากาศ และสิ่งมีชีวิต (แก้ตามธรณี สวล.)</p>
434.	environmental geology	ธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม	<p>ธรณีวิทยาสาขาหนึ่งที่นำเอาหลักการและความรู้ทางธรณีวิทยามาประยุกต์ใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ ตลอดจนการแสวงหาประโยชน์จากภาวะแวดล้อมทางกายภาพ</p>
435.	environmental impact statement	ข้อชี้แจงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	<p>เอกสารที่จัดทำขึ้นโดยภาคอุตสาหกรรมหรือหน่วยงานดำเนินนโยบายสิ่งแวดล้อมสำหรับ ใช้เป็นข้อเสนอของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบอย่างมากต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ เอกสารนี้ใช้เป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจตามข้อกำหนดที่ให้จัดทำขึ้นโดย</p>

			พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (แก้ตามธรณี สวล.)
436.	Eocene Epoch	สมัยอีโอซีน	สมัยที่ ๒ ของยุคพาลีโอจีนอยู่ระหว่างสมัยพาลีโอซีนกับสมัยโอลิโกซีน มีช่วงอายุตั้งแต่ ๕๖ ถึง ๓๓.๙ ล้านปีมาแล้ว เป็นสมัยแรกเริ่มของซาง และเป็นสมัยที่มีทุ่งหญ้าแพร่กระจายไปทั่วโลก เริ่มพบวาฬ หินที่เกิดในสมัยนี้เรียก หินสมัยอีโอซีน (Eocene Series) <i>ดู geologic time scale ประกอบ</i> 40/55
437.	eogenesis	การก่อตัวระยะต้น	การก่อตัวของตะกอนในระยะเริ่มต้น เกิดขึ้นภายหลังกระบวนการตกตะกอน มีความลึกตั้งแต่พื้นผิวหน้าของตะกอนลงไปถึงความลึกประมาณ ๑-๒ กิโลเมตร โดยปฏิกิริยาเคมีส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากน้ำที่อยู่ในช่องว่างของตะกอน
438.	eoliation*	การปรับผิวแผ่นดินโดยลม	กระบวนการปรับผิวแผ่นดินที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นจากการกระทำของลม เช่น การพัดทรายและฝุ่นไป การเกิดเนินทราย การกัดกร่อนหินโพล์ที่เกิดจากพายุทราย และผลทางอ้อมที่เกิดจากคลื่นลม เช่น การเกิดชายหาดและการกัดเซาะหน้าผา
439.	eolian deposit; aeolian deposit	สิ่งทับถมลมพา	<i>ดู aeolian deposit; eolian deposit</i>
440.	eolian erosion; aeolian erosion*	การกร่อนเพราะลม	<i>ดู aeolian erosion; eolian erosion</i>

441.	eolianite*	หินลมหอบ	หินชั้นที่ประกอบด้วย กรวด ทราย ที่ลมพัดพามาสะสมกัน เช่น เนินทรายที่เชื่อมประสานด้วยแคลเซียมคาร์บอเนตจากน้ำใต้ดิน
442.	EOM (extractable organic matter)	อีโอเอ็ม (สารอินทรีย์สกัดได้)	ดู <i>extractable organic matter (EOM)</i>
443.	eon*	บรมยุค	ช่วงเวลาอันยาวนานไม่อาจกำหนดได้ ในทางธรณีกาลหมายรวมมหายุคต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๓ บรมยุค คือ คริปโตโซอิก (Cryptozoic) โพรเทอโรโซอิก (Proterozoic) และ ฟาเนอโรโซอิก (Phanerozoic) ดู <i>geologic time scale</i> ประกอบ
444.	eonothem**	หินบรมยุค	หน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาลหน่วยหนึ่ง กำหนดขึ้นจากชั้นหินที่เกิดขึ้นในบรมยุค ดู <i>eon</i> ประกอบ
445.	EOR (enhance oil recovery)	อีโออาร์ (การผลิตเสริม)	ดู <i>enhance oil recovery (EOR)</i>
446.	ephemeral stream	ธารน้ำชั่วคราว	ธารน้ำหรือบางส่วนของธารน้ำที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เนื่องจากฝนตกในบริเวณนั้นหรือบริเวณใกล้เคียง และร่องน้ำจะอยู่เหนือระดับน้ำใต้ดินเสมอไป ดู <i>intermittent stream</i> ประกอบ
447.	epicenter; epicentum*	จุดเหนือศูนย์เกิดแผ่นดินไหว	ตำแหน่งสมมุติที่กำหนดด้วยจุดตัดของเส้นดิ่งที่ลากจากศูนย์เกิดแผ่นดินไหว (earthquake focus) ตัดกับผิวโลก (ดูรูปที่ <i>seismic focus; focus</i>)

448.	epiclastic rock	หินเนื้อประสมผิวพื้น	หินชนิดหนึ่งที่เกิดบนผิวโลก โดยการจับตัวแข็งของเศษหินของหินที่มีอยู่เดิม หรือหินตะกอนที่ประกอบด้วยเศษหินที่มาจากการผุพังหรือการกร่อน 5/56
449.	epidiagenesis; late diagenesis	การก่อตัวใหม่ระยะสุดท้าย	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะสุดท้ายของการก่อตัวใหม่ ซึ่งตะกอนได้แข็งตัวกลายเป็นหินแล้วโดยเกิดขึ้นในระหว่างและหลังการยกตัวหรือการโผล่ตัวใกล้ผิวโลก สู่เขตการผุพังอยู่กับที่ แต่ยังไม่เกิดการกร่อน การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดเนื่องจากน้ำใต้ดินที่ไหลแทรกซึมผ่านลงไปและการออกซิเดชัน
450.	epigene	-ระดับต้น	๑. คำที่ใช้เกี่ยวกับกระบวนการทางธรณีวิทยา และลักษณะอันเป็นผลจากกระบวนการที่เกิดขึ้นบนโลกหรือใกล้ผิวโลก มีความหมายเหมือนกับ <i>epigenic</i> ๒. คำที่ใช้เกี่ยวกับการเกิดผลึกรอบผิวพื้นวัสดุที่ไม่ได้เป็นธรรมชาติเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ลัคนฐานเทียม <i>pseudomorph</i> ประกอบ
451.	epigenic	-ระดับผิวพื้น	ดู <i>epigene</i> ความหมายที่ ๑
452.	epilimnion	ชั้นน้ำส่วนบน	ชั้นน้ำชั้นบนสุดในทะเลสาบที่มีอุณหภูมิคงที่ และมีความอุ่นมากกว่าชั้นอื่น ๆ มีแสงส่องผ่าน มีออกซิเจนละลายอยู่มาก และมีการผสมผสานอย่างสม่ำเสมอด้วยแรงกระทำของคลื่นลม ถ้าชั้นน้ำมีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ หากเกิดในทะเลหรือมหาสมุทร เรียกว่า ชั้นน้ำผสม (mixed layer) โดยความหนาแน่นในชั้นน้ำผสมจะน้อย

			<p>กว่าในชั้นน้ำชั้นอื่น หรือมีลาดความหนาแน่น (pycnocline) ลดลงซึ่งตรงข้ามกับลาดความเค็ม (halocline) ที่เพิ่มขึ้น ใต้ชั้นน้ำส่วนบนระดับอุณหภูมิของน้ำจะลดลงอย่างรวดเร็ว แนวความลึกของน้ำที่อุณหภูมิลดลงอย่างฉับพลันเรียกว่า ลาดความร้อน (thermocline) และชั้นน้ำชั้นนี้เรียกว่า ชั้นน้ำส่วนกลาง (metalimnion; clinolimnion; mesolimnion) ส่วนชั้นน้ำชั้นล่างสุดเป็นชั้นน้ำที่มีอุณหภูมียือกเย็นกว่าชั้นอื่น ๆ ยกเว้นในช่วงที่มีการไหลเวียนกลับ (turnover) นอกจากนี้ยังเป็นชั้นน้ำนิ่งสงบ มีออกซิเจนน้อยและมีความแน่นมากกว่าชั้นอื่น ๆ ชั้นน้ำชั้นนี้เรียกว่า ชั้นน้ำส่วนล่าง (hypolimnion; bathylimnion) <i>ดูรูปประกอบ รูปลายเส้น</i></p> <p>คำอธิบายรูปประกอบด้านซ้ายมือเพิ่มลูกศรชี้ คำ “ลาดความร้อน”</p>
453.	epipelagic	-ท้องทะเลตื้น	<p>คำที่ใช้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในส่วนที่เป็นน้ำในมหาสมุทร ตั้งแต่ผิวน้ำไปจนถึงระดับความลึก ๒๐๐ เมตร และยังใช้กับสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมดังกล่าว</p> <p><i>ดู mesopelagic ประกอบ ยืนยันมติเดิม 36/55, 24/56</i></p>

454.	epiplankton; pseudoplankton	แพลงก์ตอนเทียม	สิ่งมีชีวิตซึ่งอาศัยเกาะติดอยู่กับพืชพรรณที่ล่องลอยอยู่ในน้ำ หรือเกาะติดอยู่กับสัตว์ซึ่งว่ายน้ำมาอยู่ในน้ำเพื่อการดำรงชีวิต เช่น เกาะติดอยู่กับพวกเต่า งูทะเล ปลาโลมา
455.	epithermal	-อุณหภูมิต่ำ	คำที่ใช้กับแหล่งแร่แบบน้ำร้อนที่กำลังกำเนิด ณ อุณหภูมิ ๕๐-๒๐๐ องศาเซลเซียส และที่ระดับตื้น ซึ่งโดยทั่วไปน้อยกว่า ๑ กิโลเมตรจากผิวโลก คำนี้ยังใช้ในความหมายด้านสิ่งแวดล้อมด้วย ดู <i>hypothermal</i> , <i>mesothermal</i> และ <i>telethermal</i> ประกอบ
456.	epithermal deposit	แหล่งแร่น้ำร้อนอุณหภูมิต่ำ	แหล่งแร่ที่มีกำเนิดจากน้ำร้อนที่อุณหภูมิต่ำและที่ระดับตื้น ซึ่งโดยทั่วไปน้อยกว่า ๑ กิโลเมตรจากผิวโลก อุณหภูมิทั่วไป ๕๐-๒๐๐ องศาเซลเซียส ดู <i>hypothermal deposit</i> , <i>mesothermal deposit</i> และ <i>telethermal deposit</i> ประกอบ
457.	epizone	เขตแปรสภาพระดับตื้น	บริเวณความลึกช่วงบนสุดของการแปรสภาพของหิน เกิดในสภาพแวดล้อมที่ความดันและอุณหภูมิต่ำถึงปานกลาง มีแรงเค้นหรือแรงเฉือนสูง ที่ความลึกใกล้ผิวโลกจนถึงประมาณ ๕ กิโลเมตร ความดันน้อยกว่า ๐.๑๕ จิกะพาสคัล (GPa) อุณหภูมิต่ำกว่า ๓๐๐ องศาเซลเซียส หินข้างเคียงในบริเวณนี้เป็นหินตะกอนและหินภูเขาไฟที่แปรสภาพไปเป็นหินแปรชั้นต่ำ เช่น หินชนวน หินฟิล

			ไลต์ หินไมโลไนต์ หินชีสต์ บางส่วนแสดงการแปรเปลี่ยนโดยไอน้ำร้อนและเกิดเป็นแหล่งแร่ อันเป็นผลมาจากการแทรกซอนของหินอัคนีขนาดเล็กหลายครั้ง แนวการแปรสภาพสัมผัสกับหินข้างเคียงชัดเจน การแทรกเกิดขึ้นหลังการแปรสัณฐาน
458.	epoch*	สมัย	ช่วงเวลาทางธรณีกาล เป็นหน่วยย่อยของยุค (period)
459.	equant	ขนาดเท่า	<p>๑. คำใช้กับผลึกซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลางเท่าหรือเกือบเท่ากันในทุกทิศทาง <i>ดู prismatic และ tabular ประกอบ</i></p> <p>๒. คำใช้กับอนุภาคหรือเม็ดตะกอนที่มีความยาวน้อยกว่า ๑.๕ เท่าของความกว้าง</p> <p>๓. คำใช้กับหินที่เม็ดแร่ส่วนใหญ่มีขนาดเท่า ๆ กันแบบลูกเต๋าหรือทรงกลม</p>
460.	equant element	องค์ประกอบรูปเท่า	องค์ประกอบหนึ่งของโครงเนื้อ (fabric) ซึ่งมีมิติทุกด้านมีขนาดโดยประมาณเท่ากัน <i>ดู linear element และ planar element ประกอบ</i>
461.	equatorial dipole-dipole array	แถวลำดับขนานสองขั้วคู่	รูปแบบการวางขั้วไฟฟ้าแบบแนวขั้วกระแสไฟฟ้าขนานกับแนวขั้วศักย์ไฟฟ้า โดยเส้นลากต่อระหว่างจุดกึ่งกลางของแนวขั้วกระแสไฟฟ้ากับจุดกึ่งกลางของแนวขั้วศักย์ไฟฟ้าตั้งฉากกับแนวขนาน ซึ่งมีระยะห่างเท่ากับ r มีรูป

462.	equigranular; even-grained; homogranular	-เนื้อขนาดเดียว	ดู <i>homogranular; equigranular; even-grained</i>
463.	era*	มหายุค	ช่วงเวลาอันยาวนานทางธรณีกาล ซึ่งประกอบด้วย มหายุค ๔ มหายุค ตามลำดับก่อนหลัง คือ มหายุคพรีแคมเบรียน (Precambrian era) มหายุคพาลีโอโซอิก (Paleozoic era) มหายุคมีโซโซอิก (Mesozoic era) และมหายุคซีโนโซอิก (Cenozoic era)
464.	erathem**	หินมหายุค	หน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาลหน่วยหนึ่ง กำหนดขึ้นจากชั้นหินที่เกิดขึ้นในมหายุค ดู <i>era</i> ประกอบ
465.	erosion*	การกร่อน	กระบวนการหนึ่งหรือหลายกระบวนการที่ทำให้สารเปลือกโลกหลุดไป ละลายไป หรือกร่อนไปโดยตัวการธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ ลมฟ้าอากาศ สารละลาย การครูดถู การนำพา ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพังทลายเป็นกลุ่มก้อน เช่น แผ่นดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด
466.	erratic block	บล็อกหินธารน้ำแข็งพา	ดู <i>erratic; glacial erratic</i>
467.	erratic boulder	ก้อนหินมนใหญ่ธารน้ำแข็งพา	ดู <i>erratic; glacial erratic</i>
468.	erratic; glacial erratic	หินธารน้ำแข็งพา	เศษหินหรือก้อนหินที่ถูกนำพาโดยธารน้ำแข็งหรือแพน้ำแข็ง (floating ice) ไปตกสะสมห่างไกลจากแหล่งต้นกำเนิด มีขนาดตั้งแต่กรวดกลาง (pebble) จนถึงบล็อกที่มีขนาดเท่าบ้าน (house-size block) โดยทั่วไปมักพบ

			ตั้งอยู่บนหินต่างชนิดกัน มีความหมายเหมือนกับ <i>erratic boulder</i> และ <i>erratic block</i>
469.	eruption	การปะทุ	การที่ภูเขาไฟระเบิดพ่นลาวา ตะกอน และแก๊สออกสู่ผิวโลก เป็นได้ทั้งการปะทุแบบปล่องกลาง และการปะทุตามรอยแยก ดู <i>central eruption</i> และ <i>fissure eruption</i> ประกอบ
470.	eruption breccia; explosion breccia	หินกรวดเหลี่ยมภูเขาไฟระเบิด	ดู <i>explosion breccia; eruption breccia</i>
471.	eruption cloud; ash cloud; dust cloud; volcanic cloud	กลุ่มควันภูเขาไฟ	กลุ่มควันหนาแน่นที่พุ่งออกจากภูเขาไฟขณะเกิดการระเบิด มีลักษณะเป็นมวลที่ม้วนซ้อนทับคล้ายเมฆ ประกอบด้วย ละอองไอน้ำ แก๊ส ฝุ่นผง เถ้า และเศษชิ้นภูเขาไฟ
472.	escarpment; scarp	ผาชัน, ผาตั้ง	หน้าผาที่ชันมาก ซึ่งเมื่อได้ขึ้นไปทางเบื้องบนพ้นชายผาแล้วจะเห็นภูมิประเทศหลังผาลาดลงหรือเกือบราบ ลักษณะทั่วไปมองจากระยะไกลคล้ายมีดอีโต้ เช่น ผาด้านชันของเขาค้อ จังหวัดปราจีนบุรี ผาตั้งของเขาพระวิหาร (ดูรูปที่ <i>backslope</i>)
473.	esker	เอสเกอร์, เนินคดเคี้ยว	เนินกรวดทรายลักษณะคดเคี้ยวทำยเรียว เกิดขึ้นเนื่องจากตอนท้ายของธารน้ำแข็ง มีน้ำแข็งละลายไหลเป็นช่องอยู่ภายใต้ และนำพาเอากรวดทรายไปทับถมกันเป็นชั้นตามขนาด เป็นแนวยาวปรากฏอย่างชัดเจนต่อเมื่อธารน้ำแข็งละลายไปหมดแล้ว

			(ดูรูปที่ <i>drumlin</i>) 20,21/56
474.	ESP (electrostatic precipitator)	อีเอสพี (เครื่องดักฝุ่นด้วยไฟฟ้า)	ดู <i>electrostatic precipitator (ESP)</i>
475.	espalier drainage pattern; grapevine drainage pattern; trellis drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำร้านเถาองุ่น	ดู <i>trellis drainage pattern; espalier drainage pattern; grapevine drainage pattern</i>
476.	essential mineral*	แร่หลัก	แร่ประกอบหินที่จำเป็น ซึ่งใช้ในการจำแนกชนิดและเรียกชื่อหิน แต่ไม่จำเป็นต้องมีปริมาณมากเสมอไป ดู <i>accessory mineral ประกอบ</i>
477.	estuarine	-ชะวากทะเล	คำที่ใช้กับสิ่งที่เกิดขึ้นหรืออยู่ในชะวากทะเล โดยเฉพาะตะกอนที่สะสมตัวหรือสภาพแวดล้อมของสิ่งมีชีวิตในชะวากทะเล ดู <i>estuary ประกอบ</i>
478.	estuarine circulation	การไหลเวียนในชะวากทะเล	รูปแบบการไหลเวียนของน้ำในชะวากทะเล โดยน้ำทะเลไหลเข้ามาปะทะกับน้ำจืดจากแม่น้ำที่เหลือน้ำในท้องชะวากทะเล ทำให้เกิดเป็นน้ำกร่อยลอยตัวขึ้นและไหลออกสู่ทะเล
479.	estuarine delta	ดินดอนสามเหลี่ยมชะวากทะเล	ดินดอนสามเหลี่ยมชนิดที่ตะกอนสะสมตัวบริเวณชะวากทะเล ทำให้ปากแม่น้ำแคบ ดินดอนสามเหลี่ยมชนิดนี้จึงเรียกว่า estuarine delta เช่น ปากแม่น้ำ Seine ประเทศฝรั่งเศส

480.	estuarine deposit	แหล่งสะสมชะวากทะเล	บริเวณที่มีการสะสมตัวของตะกอนน้ำกร่อยในชะวากทะเล ส่วนใหญ่เป็นตะกอนเม็ดละเอียดของเคลย์และทรายแป้งทั้งที่มาจากทะเลและแม่น้ำผสมกับอินทรีย์วัตถุปริมาณมากจากบนบกที่ถูกย่อยสลายจนเป็นเม็ดละเอียด
481.	estuarine lagoon	ลากูนชะวากทะเล	ลากูนที่เกิดชั่วคราวเมื่อชะวากทะเลถูกปิดด้วยหาดสันตอนในช่วงเกิดพายุ ซึ่งมักจะเกิดตามฤดูกาลและคงอยู่จนกระทั่งน้ำจากแม่น้ำกัดเซาะจนหาดสันตอนนั้นพังทลายไป ส่วนมากจะเกิดในภูมิภาคฝนตกน้อยหรือตกเป็นครั้งคราว (รูปภาพประกอบ ๒ ภาพ)
482.	estuarine salinity	ความเค็มชะวากทะเล	ระดับความเค็มของน้ำในชะวากทะเลที่แปรผันไปตามการขึ้นลงของน้ำทะเลหรือตามฤดูกาล
483.	estuary	ชะวากทะเล	ฝั่งทะเลที่เว้าเป็นช่องเข้าไปยังปากแม่น้ำและน้ำจืดไหลลงมาปะทะแล้วผสมกลมกลืนกับน้ำเค็ม มักหมายถึงบริเวณส่วนล่างของปากแม่น้ำตอนที่น้ำจืดและน้ำเค็มเข้าผสมกัน หรือบริเวณก้นอ่าวต่าง ๆ ที่แม่น้ำหลายสายไหลลง และอิทธิพลของน้ำทะเลทำให้น้ำเค็มเข้าไปผสมกับน้ำจืดในอ่าวนั้นได้
484.	ethane	อีเทน	แก๊สธรรมชาติหรือแก๊สจากถ่านหิน มีสูตรเคมี C_2H_6 และมีคาร์บอน ๒ อะตอมในหมู่อัลเคน
485.	eucrystalline; macrocrystalline	เนื้อมหผลึก	ดู <i>macrocrystalline; eucrystalline</i>
486.	eugeosyncline*	ธรณีแอ่นตัวมาก	บริเวณธรณีแอ่นตัวในส่วนที่มีกระบวนการต่าง ๆ อัน

			เนื่องจากภูเขาไฟมาเกี่ยวข้องกับการสะสมตัวของตะกอน และเป็นบริเวณที่ห่างไกลมากจากหินฐานธรณี (ดูรูปที่ <i>geosyncline</i>)
487.	euhedral	-หน้าผลึกสมบูรณ์	คำที่ใช้กับผลึกที่มีหน้าสมบูรณ์ 39/55
488.	eupelagic deposit	สิ่งทับถมท้องทะเลลึก :	ตะกอนหรือสิ่งทับถมท้องทะเลลึก ซึ่งเม็ดตะกอนในส่วน (fraction) ที่มีขนาดใหญ่กว่า ๕ ไมครอน (๐.๐๐๕ มิลลิเมตร) จะเป็นตะกอนที่มีกำเนิดจากภูเขาไฟ แผ่นดินหรือทะเลตื้น ในปริมาณที่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ตะกอนท้องทะเลลึกสะสมตัวอยู่ไกลหรือห่างไปจากขอบทวีปและที่ราบก้นสมุทรที่อยู่ข้างเคียง เป็นตะกอนที่ตกจมในแนวตั้ง มีสภาพออกซิเดชันสูง และอยู่ร่วมกับเคลย์หรือเลนก้นสมุทร มีความหมายเหมือนกับ <i>eupelagic sediment</i>
489.	eupelagic sediment	ตะกอนท้องทะเลลึก	ดู <i>eupelagic deposit</i>
490.	euphotic zone; photic zone	เขตมีแสง	ดู <i>photic zone; euphotic zone</i>
491.	eustasy; eustatic change; eustatism*	การเปลี่ยนแปลงระดับทะเล	การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำทะเลเป็นบริเวณกว้างขวางทั่วโลก ซึ่งทำให้เกิดการลดระดับหรือเพิ่มระดับน้ำทะเลจริง ๆ อันได้แก่ การที่น้ำแข็งขั้วโลกจับพอกมากขึ้นเพราะการที่น้ำจากทะเลละลายไปเป็นน้ำแข็ง หรือการที่น้ำแข็งขั้วโลกละลายกลับคืนสู่ทะเล แต่ไม่ใช่เกิดเพราะการ

			<p>หนูนตัวสูงขึ้นหรือลดระดับลงของแผ่นดิน ซึ่งทำให้ฝั่งทะเลเปลี่ยนระดับแต่เป็นการเปลี่ยนระดับทะเลที่ไม่แท้จริง ในช่วงที่มีปรากฏการณ์นี้มากที่สุดนั้น แผ่นน้ำแข็งยุคควอเทอร์นารีทำให้น้ำทะเลลดระดับลงกว่าเดิมถึง ๑๐๐ เมตร และเศษกระจัดกระจายของน้ำแข็งที่ยังอยู่ในขณะนี้ เมื่อละลายจะมีน้ำมากพอที่จะยกระดับทะเลขึ้นถึง ๓๐ เมตร</p>
492.	eutectic	-ยูเทกติก	<p>ค่าที่ใช้กับระบบหนึ่งซึ่งประกอบด้วยของแข็ง ๒ ชนิดหรือมากกว่า กับของเหลวซึ่งมีส่วนประกอบของของแข็งในระบบที่อยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ณ อุณหภูมิหลอมเหลวต่ำสุดซึ่งมีค่าคงตัวสำหรับการเกิดรวมกลุ่มกันของของแข็งเหล่านั้น การเพิ่มความร้อนหรือการลดความร้อน ซึ่งก่อให้เกิดการเพิ่มหรือลดสัดส่วนของเหลวต่อของแข็งตามลำดับ ไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของระบบหรือส่วนประกอบของแข็งใด ๆ</p>
493.	eutectic mixture	สารผสมยูเทกติก	<p><i>ดูคำอธิบายใน eutectic point</i></p>
494.	eutectic point	จุดยูเทกติก	<p>จุดที่แสดงอุณหภูมิและส่วนประกอบในระบบที่ของแข็ง ๒ ชนิด กับสารละลายของเหลวสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล อีกนัยหนึ่ง จุดยูเทกติกบอกอุณหภูมิและส่วนประกอบของระบบ ณ หน้าที่องค์ประกอบ ๒ ชนิดตกผลึกลงมาพร้อมกัน องค์ประกอบที่ตกผลึกนั้นเรียกว่า สารผสมยูเทกติก (eutectic mixture) ซึ่งจะมี</p>

			ส่วนประกอบเฉพาะและคงที่ และจะหลอมเหลวหรือแข็งตัวในลักษณะที่เป็นสารบริสุทธิ์ ณ อุณหภูมิคงตัวที่เรียกว่า อุณหภูมิยูเทกติก (eutectic temperature) ซึ่งเป็นจุดแข็งตัวต่ำสุดคงที่ของทั้งระบบและยังเป็นค่าอุณหภูมิลอมเหลวต่ำสุดด้วย
495.	eutectic temperature	อุณหภูมิยูเทกติก	<i>ดูคำอธิบายใน eutectic point</i>
496.	eutectic texture	เนื้อประสาน	ลายเนื้อหินที่เกิดจากการประสานกันแน่นของผลึกแร่ตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไป ที่เกิดจากการตกผลึกพร้อมกันในระหว่างที่กลายเป็นหิน เช่น ควอตซ์และเฟลด์สปาร์ในเนื้อหินกรานไฟกแกรนิต
497.	euxinic mud; black mud; hydrogen sulfide mud; reduced mud	โคลนดำ	<i>ดู black mud; euxinic mud; hydrogen sulfide mud; reduced mud</i>
498.	evaporite; evaporate	หินเกลือระเหย	หินตะกอนชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยแร่ซึ่งตกตะกอนเนื่องจากการระเหยของสารละลาย อาจเกิดได้ทั้งบนบกและในทะเล แร่ที่พบส่วนใหญ่ประกอบด้วยเฮไลต์ ยิปซัม และแอนไฮไดรต์
499.	even	-เรียบ	คำที่ใช้กับลักษณะรอยแตกของแร่มีผิวหน้าเรียบแต่ไม่มีแนวแตกเฉพาะ เช่น คาลซิโดนี หินเหล็กไฟ (flint) <i>ดู fracture ประกอบ</i>
500.	even-grained; equigranular;	-เนื้อขนาดเดียว	<i>ดู homogranular; equigranular; even-grained</i>

	homogranular		
501.	evolute	-ม้วนงอ	<p>๑. ลักษณะการขดเป็นวงของเปลือกหอย กาบเดี่ยวและเซฟาโลพอด ที่มีการม้วนขดงอเป็นวง แต่ตลอดทั้งวงไม่มีผิวสัมผัสกัน</p> <p>๒. ลักษณะการขดเป็นวงของเปลือกฟอเรมินิเฟอรา ที่มีการม้วนขดงอเป็นวง และทั้งวงมีผิวสัมผัสกันแต่ไม่เหลื่อมกัน</p> <p><i>ดู advolute, convolute และ involute ประกอบ</i></p> <p><i>ดูรูปที่ advolute</i></p>
502.	exfoliation	การแยกเป็นกาบมน	<p>การที่หินแตกหรือล่อนออกเป็นกาบมนแบบกาบกะหล่ำปลี เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเคมีและ/หรือทางฟิสิกส์ในบางส่วนบางแถบของหิน โดยเฉพาะหินอัคนีและหินแปร แต่ก็อาจพบในหินชั้นด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ในประเทศไทยก็คือ แถบชายทะเลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น ที่เขาเต่า อำเภอหัวหิน</p>
503.	exocast; external cast	รูปพิมพ์ด้านนอก	<p><i>ดู external cast; exocast</i></p> <p>ยืนยันมติเดิม 24/56</p>
504.	exogenetic; exogenic; exogenous	-ที่เกิดภายนอก	<p>๑. คำที่ใช้กับกระบวนการทางธรณีวิทยาซึ่งเกิดที่ผิวหรือใกล้พื้นผิวโลก เช่น การผุพัง การเคลื่อนผิวแผ่นดิน การสะสมตัวของหินและแหล่งสินแร่ ภูมิลักษณะที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าว</p> <p>๒. คำที่ใช้กับแหล่งกำเนิดพลังงานและวัสดุที่</p>

			กำเนิดจากนอกโลก เช่น รังสีจากดวงอาทิตย์ รังสีคอสมิก อุกกาบาต ฝุ่นคอสมิก
505.	exoskeleton	โครงร่างแข็งภายนอก	เปลือก กระดอง หรือแผ่นแข็ง ซึ่งห่อหุ้มร่างกาย (เนื้อเยื่อ) ของสัตว์ มีหน้าที่ป้องกันอันตรายและค้ำพุงร่างกายของสัตว์ให้คงรูป ดู <i>endoskeleton</i> ประกอบ
506.	exotic block	มวลหินต่างถิ่น	มวลหินแปลกปลอมที่พลัดจากที่อื่นซึ่งเกิดรวมอยู่ในมวลหินขนาดใหญ่ ดู <i>exotic terrane</i> ประกอบ
507.	exotic terrane	ศิลาภูมิประเทศต่างถิ่น	ศิลาภูมิประเทศถิ่นอื่นที่เคลื่อนที่เป็นระยะทางไกลมาพอกพูนหินฐานธรณีเดิม ดู <i>exotic block</i> ประกอบ
508.	exploitation	๑. การผลิตใช้	การผลิตและนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ เช่น การทำเหมืองแร่ การผลิตปิโตรเลียม และการนำเอาน้ำจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้
509.	exploitation	๒. การทดลองทำเหมือง	การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการทำเหมืองแร่ หลังจากที่มีการสำรวจแหล่งแร่แล้วพบว่าสามารถทำเหมืองได้
510.	exploration	การสำรวจ	๑. กระบวน การเสาะแสวงหาแหล่งทรัพยากรธรณีที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ โดยการจำกัดขอบเขตของพื้นที่ที่มีศักยภาพทางทรัพยากรธรณีสูงให้แน่ชัดขึ้น วิธีการที่ใช้คือ การพิสูจน์ตรวจสอบหินโพล์ การสำรวจทำแผนที่ธรณีวิทยา และวิธีการทางอ้อมอื่น ๆ เช่น การศึกษาทางธรณีเคมีและธรณีฟิสิกส์ อาจดำเนินการขุดร่องสำรวจ เจาะสำรวจ และเก็บตัวอย่างในวงจำกัด

			<p>ได้</p> <p>ขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์หาแหล่งทรัพยากรธรณีซึ่งจะเป็นเป้าหมายของการสำรวจขั้นต่อไป ปริมาณทรัพยากรจัดอยู่ในชั้นคาดคะเนโดยอาศัยพื้นฐานการแปลความหมายจากผลการสำรวจธรณีวิทยา ธรณีเคมี และธรณีฟิสิกส์ <i>มีความหมายเหมือนกับ prospecting</i></p> <p>๒. การสร้างรูปแบบทางธรรมชาติของแหล่งแร่ที่พบแล้ว เพื่อเตรียมการก่อนการพัฒนาต่อไป ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ การสำรวจทั่วไป และการสำรวจขั้นละเอียด</p> <p><i>ดู general exploration และ detailed exploration ประกอบ</i></p> <p>21/44, 21/56</p>
511.	exploration geophysics	ธรณีฟิสิกส์สำรวจ	การประยุกต์ใช้วิชาธรณีฟิสิกส์ในการสำรวจ งานด้านวิศวกรรม ด้านโบราณคดี และอื่น ๆ
512.	exploration well; exploratory well	หลุมเจาะสำรวจ	หลุมเจาะที่เจาะในพื้นที่หรือความลึกที่ยังไม่เคยพบแหล่งแร่หรือปิโตรเลียม เพื่อค้นหาแหล่งใหม่ หรือเพื่อการขยายขอบเขตของแหล่งที่ค้นพบแล้ว
513.	explosion breccia; eruption breccia	หินกรวดเหลี่ยมภูเขาไฟระเบิด	หินกรวดเหลี่ยมภูเขาไฟ (volcanic breccia) ชนิดหนึ่งซึ่งเกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟ <i>มีความหมายเหมือนกับ pyroclastic breccia</i>

514.	explosion caldera	แคลดีราแบบระเบิด	แอ่งภูเขาไฟรูปกระเจาดที่เกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟ พลังระเบิดมีมากพอที่จะผลักดันให้ส่วนบนของภูเขาไฟแตกกระจายกระจายไป เกิดเป็นแอ่งรูปกระเจาดเหลืออยู่ แคลดีราแบบนี้มักมีขนาดเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับแคลดีราแบบยุบตัว <i>ดู collapse caldera ประกอบ 37/55</i>
515.	explosive evolution; explosive radiation	การเร่งขยายพันธุ์	การแผ่ขยายพันธุ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก <i>ดู adaptive radiation; adaptive divergence ประกอบ</i>
516.	expulsion	การขับ	การที่หินต้นกำเนิดถูกขับจนให้ผลผลิตที่เป็นปิโตรเลียม โดยความร้อนและความดัน
517.	exsolution; unmixing	ผลึกผสมเนื้อแยก	สารผลึกชนิดหนึ่งซึ่งมีสมบัติในตอนแรกเริ่มเป็นผลึกผสมเนื้อเดียว ต่อมาแตกตัวออกเป็นสารผลึก ๒ ชนิด หรืออาจมากกว่านั้นในขณะเย็นตัวลง โดยที่ไม่มีการลดหรือเพิ่มสารใด ๆ สูตรระบบของกระบวนการนั้น เช่น การที่ผลึกผสมเนื้อเดียวอย่างแอลคาไลเฟลด์สปาร์แตกตัวเป็นผลึกผสมเนื้อแยกระหว่างแร่เฟลด์สปาร์ที่มีโซเดียมสูงกับแร่เฟลด์สปาร์ที่มีโพแทสเซียมสูง ซึ่งรวมเรียกว่า แร่เพอร์ไทต์ และ/หรือแร่แอนติเพอร์ไทต์ ในสินแร่กลุ่มซัลไฟด์ที่พบเกิดมาก เช่น ผลึกผสมเนื้อแยกระหว่างแร่คาลโคไพไรต์กับแร่สฟาเลอไรต์ <i>ดู antiperthite และ perthite ประกอบ</i>
518.	exsurgence	การผุด	การที่ธารน้ำในถ้ำผุดหรือโผล่ขึ้นมา โดยน้ำนั้นได้จากการซึมผ่านลงมาจากหินปูนที่ปิดทับอยู่ด้านบน <i>ดู</i>

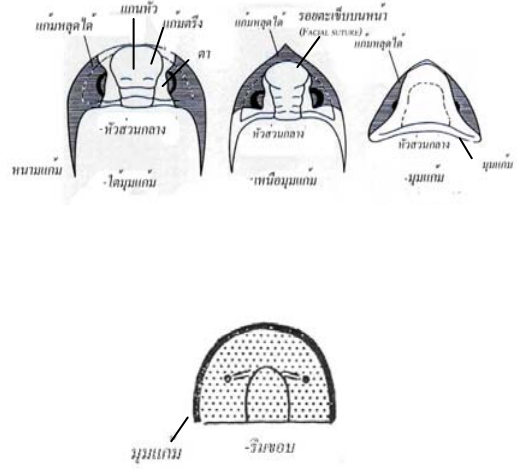
			<i>resurgence และ karst spring ประกอบ</i>
519.	extension fault	รอยเลื่อนขยาย	รอยเลื่อนในชั้นหินตะกอนซึ่งขยายหรือยืดตัวตามยาวในแนวขนานกับชั้นหิน ทำให้ชั้นหินบางลง รอยเลื่อนนี้เกิดจากการแปรสัณฐาน
520.	extension well	หลุมเจาะต่อขยาย	หลุมเจาะใด ๆ ที่เจาะเพื่อขยายขอบเขตของพื้นที่ที่ทำการผลิตอยู่
521.	external cast; exocast	รูปพิมพ์ด้านนอก	<i>ดูคำอธิบายใน external mold</i> 24/56
522.	external mold	รอยพิมพ์ด้านนอก	รอยประทับหรือหินที่มีรอยประทับด้านนอกของซากดึกดำบรรพ์ หรือโครงสร้างสารอินทรีย์ เป็นลักษณะซึ่งแสดงให้เห็นผิวภายนอกของเปลือกซากดึกดำบรรพ์หรือโครงสร้างอินทรีย์นั้น ๆ ที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวของเนื้อหินที่ซากหรือโครงสร้างนั้นฝังตัวอยู่ บางครั้งเรียกกันอย่างไม่ถูกต้องว่า รูปพิมพ์ด้านนอก (external cast; exocast) <i>ดู internal mold ประกอบ</i> 24/56
523.	extinct volcano*	ภูเขาไฟดับสนิท	ภูเขาไฟที่ไม่มีการปะทุอีกต่อไป เช่น เขาหลวง จังหวัดสุโขทัย
524.	extinction	๑. การสูญพันธุ์, การหมดไป	๑.๑ การที่สิ่งมีชีวิตชนิดใดชนิดหนึ่งสูญพันธุ์ ๑.๒ การที่ทะเลสาบแห้ง น้ำระเหยไปหมด

525.	extinction	๒. ตำแหน่งมืด	<i>ดู extinction position</i>
526.	extinction angle	มุมตำแหน่งมืด	มุมซึ่งแผ่นบางของแร่แสงหักเห ๒แนวหมุนจากระนาบผลึก หรือ ทิศทางที่รู้ชัดสู่ตำแหน่งที่แร่ นั้นให้ตำแหน่งมืด หรือ มีความมืดสูงสุดเมื่อดูด้วยกล้องจุลทรรศน์โพลาไรส์ มุมตำแหน่งมืดนี้ใช้ในการวินิจฉัยชนิดแร่
527.	extinction direction	ทิศทางตำแหน่งมืด	ตำแหน่งหนึ่งใน ๒ ตำแหน่งที่ซึ่งแผ่นบางของแร่แสงหักเห ๒แนวแสดงตำแหน่งมืดในขณะนิโคลส์ขวางฉาก
528.	extinction position	ตำแหน่งมืด	ตำแหน่งที่เม็ดแร่มีความเข้มของสีแทรกสอดเป็นศูนย์ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่เห็นเม็ดแร่มืดดำ ตำแหน่งนี้เกิดขึ้นเมื่อแกนแสงแอลฟา (α) และแกนแสงแกมมา (γ) ของวัตถุขนานกับระนาบเส้นของแผ่นโพลาไรเซอร์และแผ่นแอนาไลเซอร์ ซึ่งเกิดขึ้นทุก ๆ การหมุนครบรอบ ๙๐ องศา จึงพบได้ ๔ ตำแหน่ง ในการหมุนแป้นที่วางตัวอย่าง ๑ รอบ ปราภฏการณ์นี้จะเกิดกับแร่แอนไอโซทรอปิก <i>มีความหมายเหมือนกับ extinction ๒</i>
529.	extractable organic matter (EOM)	สารอินทรีย์สกัดได้ (อีโอเอ็ม)	สารอินทรีย์ (บิทูเมน) ที่สกัดออกมาจากตะกอนด้วยสารละลายอินทรีย์ โดยทั่วไปมีปริมาณเล็กน้อยเมื่อเทียบกับสารอินทรีย์ทั้งหมดในตะกอน
530.	extraneous ash; extrinsic ash	เถ้าภายนอก	เศษดินเหนียวและทรายละเอียดที่เกิดทับถมปนอยู่กับซากพืชในชั้นถ่านหิน
531.	extraordinary ray	รังสีแสงเกินปรกติ	แสงที่หักเหออกด้านข้างเมื่อผ่านเข้าไปในตัวกลาง เมื่อแสงนั้นตกกระทบบตั้งฉากกับวัตถุ ดรรชนีหักเหที่สัมพันธ์

			กับแสงนี้เรียกว่า n_e ดู <i>birefringence</i> ประกอบ
532.	extraterrestrial geology; astrogeology	ธรณีวิทยานอกโลก	ดู <i>astrogeology; extraterrestrial geology</i>
533.	extrinsic ash; extraneous ash	เถ้าภายนอก	ดู <i>extraneous ash; extrinsic ash</i>
534.	extrusion	การพุ	การแทรกดันของแมกมาขึ้นมาบนผิวโลกจนทำให้เกิดเป็นลาวาและแข็งตัวเป็นหินอัคนีฟูในที่สุด อีกทั้งยังทำให้เกิดโครงสร้างหรือรูปร่างต่าง ๆ เช่น ลาวาหลากหิน ตะกอนภูเขาไฟ โดมภูเขาไฟ
535.	extrusive	-ฟู	คำที่ใช้กับหินอัคนีที่เกิดจากการพุหรือปะทุขึ้นมาบนผิวโลก หินอัคนีฟู (extrusive rock) ได้แก่ ลาวาหลาก (lava flow) และวัสดุตะกอนภูเขาไฟ (pyroclastic material) ตัวอย่างเช่น เถ้าภูเขาไฟ (volcanic ash) มีความหมายเหมือน <i>effusive volcanic eruptive</i>
536.	extrusive rock*	หินอัคนีฟู	ดูคำอธิบายใน <i>igneous rock</i>
537.	fabric	โครงเนื้อ	๑. ลักษณะเนื้อหรือโครงสร้างของมวลหินซึ่งบ่งบอกถึงกระบวนการทางธรณีวิทยาที่ทำให้เกิดหินแต่ละชนิด เช่น การเรียงตัวของตะกอนหรือผลึกแร่ในหินตะกอน จะแสดงถึงสภาพจำเพาะของการตกตะกอนและการอัดตัวแน่น แร่แผ่นบางหรือแร่รูปแท่งในหินแปรอาจแสดงทิศทางการเรียงตัวซึ่งสัมพันธ์กับแรงที่กระทำใน

			<p>ขณะที่หินเกิด</p> <p>๒. (ปฐพีวิทยา) ลักษณะทางกายภาพของดินที่แสดงถึงเนื้อหยาบและละเอียด รวมถึงขนาดและรูปร่างด้วย โดยเน้นถึงการจัดเรียงตัวของอนุภาคที่เป็นของแข็ง มีความสัมพันธ์กับช่องว่างในดิน และแสดงสมบัติที่บ่งบอกถึงกระบวนการทางดิน เช่น การเคลื่อนของดินเหนียวมาเคลือบตามผนังช่องว่างหรือเม็ดแร่</p>
538.	fabric analysis; petrofabric analysis; petrofabrics	การวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหิน	ดู <i>structural petrology</i>
539.	fabric axis	แกนโครงสร้างเนื้อ	[ศิลาวิทยา] แกนหนึ่งแกนใดใน ๓ แกนที่ใช้อ้างอิงในการจัดเรียงตัวของโครงสร้างเนื้อ การบรรยายลักษณะของการคดโค้ง และสมมาตรของการเคลื่อนที่ของหินที่ถูกเปลี่ยนลักษณะ
540.	face cleat	แนวแตกแยกหลัก	ดูคำอธิบายใน <i>cleat</i>
541.	facet	๑. ผิวหน้าราบ	<p>๑.๑ ผิวหน้ากรวดหินที่มีลักษณะราบเรียบ เนื่องจากการกร่อนเพราะลม เช่น กรวดสามหน้าราบ (dreikanter) กรวดหน้าราบเดี่ยว (einkanter)</p> <p>๑.๒ พื้นผิวที่ราบซึ่งเกิดเนื่องจากการกร่อนผุพัง เป็นส่วนที่มองเห็นได้ชัดตัดกับลักษณะที่เป็นที่ลาดที่เนินข้างเคียง</p>
542.	facet	๒. เหลี่ยมเจียรระโน	หน้าราบบนเพชรพลอยที่เจียรระโนรูปเหลี่ยมต่าง ๆ

543.	faceted boulder	ก้อนหินมนใหญ่หน้าราบ	ก้อนหินมนใหญ่ซึ่งมีหน้าราบหนึ่งหรือหลายหน้าที่เกิดจากการขัดถูหรือกร่อนโดยตัวกลางทางธรรมชาติ เช่น ธารน้ำ ธารน้ำแข็ง ลม
544.	faceted pebble	กรวดกลางหน้าราบ	กรวดซึ่งมีหน้าราบที่เกิดขึ้นจากการกร่อนโดยตัวกลางธรรมชาติ เช่น คลื่นบนชายหาด หรือการขัดถูจากธารน้ำแข็ง <i>ดู windkanter; wind faceted stone ประกอบ</i>
545.	facial suture	รอยตะเข็บบนหน้า	<p>รอยแยกที่สมดุลง ๒ แนวที่ตัดผ่านด้านซ้ายและด้านขวาบนส่วนหัว (cephalon) ของโทรโลไบต์เมื่อลอกคราบ รอยตะเข็บบนหน้าซึ่งถือเป็นลักษณะสำคัญของการจัดกลุ่มโทรโลไบต์แบ่งได้เป็น ๔ แบบ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. รอยตะเข็บริมขอบ (marginal suture) เป็นรอยตะเข็บที่เกิดขึ้นโดยรอบส่วนหัวของโทรโลไบต์ ๒. รอยตะเข็บเหนือมุมแก้ม (proparian suture) เป็นรอยตะเข็บที่เมื่อผ่านตาทั้ง ๒ ข้างแล้วจะกางออกไปตัดด้านข้างเหนือมุมแก้มทั้ง ๒ ด้านของส่วนหัว ๓. รอยตะเข็บมุมแก้ม (gonatoparian suture) เป็นรอยตะเข็บที่เมื่อผ่านตาทั้ง ๒ ข้างแล้วจะตรงไปยังมุมด้านล่างทั้ง ๒ ข้างของส่วนหัว ๔. รอยตะเข็บใต้มุมแก้ม (opisthoparian suture) เป็นรอยตะเข็บที่เมื่อผ่านตาทั้ง ๒ ข้างแล้วจะตรงไปยังขอบด้านล่างทั้ง ๒ ด้านของส่วนหัว <p><i>ดูรูปประกอบ</i></p>

			 <p>The diagrams illustrate the structure of insect mouthparts. The top row shows three views: a lateral view of the mandible and maxilla, a dorsal view of the mandible and maxilla, and a ventral view of the mandible and maxilla. Labels include: แกนทนต์ (mandible), แกนหัว (head), แกนครึ่ง (half), สิว (sial), รอยตะเข็บบนหน้า (OCCIPITAL SUTURE), แกนทนต์ (mandible), แกนทนต์ (mandible), หัวส่วนกลาง (middle part of head), หัวส่วนกลาง (middle part of head), หัวส่วนกลาง (middle part of head), ทนบนแกน (mandible), ใต้ทนบนแกน (mandible), ทนบนแกน (mandible), ทนบนแกน (mandible), ทนบนแกน (mandible).</p> <p>The bottom diagram shows a fly head with labels: ทนบนแกน (mandible) and -ริมขอบ (margin).</p>
546.	facies fauna	สัตว์ชาติเฉพาะแหล่ง	กลุ่มสัตว์ซึ่งจัดเป็นสัญลักษณ์ประจำชั้นหินที่กำหนดหรือเป็นกลุ่มสัตว์ที่ปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดในแต่ละแหล่งแล้ว เช่น กลุ่มสัตว์ที่พบในหินดินดานสีดำ ซึ่งเป็นหินที่เกิดสะสมตัวในสภาพแวดล้อมที่ผิดปกติไปจากการสะสมตัวของหินดินดานทั่ว ๆ ไป ดู <i>facies ประกอบ</i>
547.	facies fossil	ซากดึกดำบรรพ์เฉพาะแหล่ง	ซากดึกดำบรรพ์ชนิดที่พบอยู่เฉพาะในชั้นหินที่กำหนดหรือเป็นชนิดที่ปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดในแหล่งเกิดชั้นหินนั้นแล้ว สภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้เป็นสภาพแวดล้อมที่ผิดปกติไปจากสภาพปกติโดยทั่วไป
548.	facies tract; macrofacies	ช่วงชุดลักษณะ	ดู <i>macrofacies; facies tract</i>
549.	facies*	ชุดลักษณะ, ชุดลักษณะ	รูปร่าง สภาพ หรือลักษณะที่เด่นซึ่งแสดงให้เห็นถึง

			<p>สภาวะการกำเนิดหรือส่วนประกอบจำเพาะของหินนั้น ๆ ลักษณะปรากฏจำแนกได้ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ลักษณะปรากฏตามการกำเนิด เช่น ลักษณะปรากฏของหินอัคนี (igneous facies) ลักษณะปรากฏของลำดับชั้นหิน (stratigraphic facies) ๒. ลักษณะปรากฏตามส่วนประกอบและชนิดของซากดึกดำบรรพ์ในหินชั้นเดียวกัน เช่น ลักษณะปรากฏของหินชั้น (sedimentary facies) ๓. ลักษณะปรากฏตามชนิดของหินที่เกี่ยวข้องกับสภาวะแวดล้อมเฉพาะแหล่ง เช่น ลักษณะปรากฏของหินดินดานสีดำ (black-shale facies) ๔. ลักษณะปรากฏตามปริมาณของซากดึกดำบรรพ์ ๕. ลักษณะปรากฏตามกลุ่มของซากดึกดำบรรพ์ที่เกี่ยวข้องกัน ๖. ลักษณะปรากฏตามสภาวะแวดล้อมหรือบริเวณที่หินเกิด เช่น ลักษณะปรากฏของสภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับลม (eolian facies) ๗. ลักษณะปรากฏตามภูมิประเทศหรือโครงสร้างทางธรณีวิทยา เช่น ลักษณะปรากฏของไหล่ทวีป (shelf facies) ๘. ลักษณะปรากฏตามเงื่อนไขของการเกิดแร่ เช่น ลักษณะปรากฏของแร่ (mineral facies)
--	--	--	---

550.	factor of safety; safety factor	แฟกเตอร์ความปลอดภัย, ค่าความปลอดภัย (เอฟเอส)	ค่าที่ได้จากอัตราส่วนระหว่างแรงต้านทานต่อแรงผลักดัน ในกรณีการก่อสร้างดินถมคันทางตัดผ่านพื้นที่ภูเขา ค่าความปลอดภัยเท่ากับ ๑.๒๕ หรือมากกว่า แสดงว่าความลาดของลาดดินถมคันทางที่ออกแบบไว้สามารถเสถียรอยู่ได้โดยไม่เกิดการทรุดตัวหรือพังทลาย
551.	fairy stone	หินนางฟ้า	๑. ผลึกแฝดรูปร่างคล้ายไม้กางเขนของสโตโรไลต์ จัดเป็นของแปลกที่ใช้ทำเครื่องประดับโดยไม่เปลี่ยนรูปทรง คำนี้ใช้ในความหมายของผลึกแฝดสโตโรไลต์ หรือผลึกแฝดของแร่ชนิดอื่นที่เกิดแบบผลึกแฝด ๒. มวลสารพอกชนิดหนึ่งที่มีองค์ประกอบเป็นพวกคาร์บอเนตหรือเหล็ก มีรูปร่างหรือลวดลายประหลาด แปลก สวยงาม ซึ่งเกิดในตะกอนน้ำพาจำพวกเคลย์ และดินลมหอบ ๓. ซากดึกดำบรรพ์ของเม่นทะเล ดู <i>sea urchin</i> <i>ประกอบ</i> ๔. หินหัวลูกศร
552.	fall line	แนวน้ำตก	แนวหรือบริเวณยาวแคบ ๆ ที่อยู่ระหว่างภูเขาหรือที่ราบชายฝั่งทะเล เป็นบริเวณที่แม่น้ำหลายสายไหลขนานมาจากภูเขาหรือขอบที่ราบสูง แล้วตกลงมาเป็นน้ำตกหรือเป็นแก่งไหลเชี่ยวลงสู่ที่ราบชายฝั่งทะเล คำนี้มักหมายถึงแนวน้ำตกเทือกเขาแอปพาเลเชีย กับที่ราบชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกในสหรัฐอเมริกา
553.	falling star; meteor;	ดาวตก, ฝีฟงใต้	ดู <i>meteor; falling star; shooting star</i>

	shooting star		
554.	false lamination; diagonal lamination	การวางชั้นบางแนวทแยง	ดู <i>cross stratification</i> 15/56
555.	false stratification; diagonal stratification	การลำดับชั้นแนวทแยง	ดู <i>cross stratification</i>
556.	family	วงศ์	<p>๑. ชุมชีวินหนึ่งซึ่งประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดเดียวครอบคลุมพื้นที่ขนาดเล็ก และเป็นตัวแทนของลำดับชั้นตอนแรกของการพัฒนาเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้ ดู <i>community; biocoenosis; biotic community; life assemblage; life community</i> ประกอบ</p> <p>๒. ลำดับชั้นของการจัดจำแนกทางชีววิทยา อยู่ระหว่างอันดับและสกุล</p> <p>๓. ระดับหนึ่งของการจำแนกดินในระบบอนุกรมวิธานดิน (soil taxonomy) อยู่ระหว่างกลุ่มดินย่อย (subgroup) และชุดดิน (series) ดินที่อยู่ในวงศ์เดียวกันจะมีสมบัติทางเคมี ทางกายภาพ และทางแร่คล้ายคลึงกัน สมบัติเหล่านี้มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช</p>
557.	fan; sea fan; submarine fan	ตะกอนรูปพัดใต้ทะเล	ดู <i>submarine fan; sea fan; fan</i>

558.	fat clay	เคลย์เหนียวมาก	ดินที่มีสภาพพลาสติกค่อนข้างสูง
559.	fathogram	บันทึกฟาทอม	กราฟแสดงผลบันทึกเสียงสะท้อนแบบหนึ่ง ที่บันทึกเสียงจากฟาโทมิเตอร์ (fathometer)
560.	fathometer	ฟาโทมิเตอร์	เครื่องมือวัดความลึกของน้ำ มีหน่วยเป็นฟาทอม
561.	fatty acid	กรดไขมัน	กรดอินทรีย์ที่มีหมู่คาร์บอกซิล (-COOH) ประกอบอยู่กับหมู่นอร์แมลอัลคิลซึ่งอาจเป็นสารตั้งต้นของปิโตรเลียม
562.	fault basin*	แอ่งรอยเลื่อน	แอ่งที่เกิดจากการยุบตัวของพื้นที่เนื่องจากรอยเลื่อน เช่น แอ่งเชียงใหม่ แอ่งเพชรบูรณ์
563.	fault bench	ตะพักรอยเลื่อน	ตะพักขนาดเล็ก ๆ ที่เกิดจากรอยเลื่อน ซึ่งอยู่ระหว่างผารอยเลื่อนหรือผาสามเหลี่ยม และที่ราบลุ่ม มีรูป
564.	fault block	บล็อกรอยเลื่อน	พืดหินขนาดกว้างใหญ่ที่เกิดจากการเลื่อนของหินเป็นบล็อกซึ่งมีรอยเลื่อนอย่างน้อย ๒ แนวตรงข้ามกัน อาจจะเป็นส่วนที่เลื่อนขึ้นหรือเลื่อนลงทั้งพืด หรือเป็นส่วนที่มีรอยเลื่อนแนวหนึ่งเลื่อนขึ้น และอีกแนวหนึ่งที่อยู่ตรงกันข้ามเลื่อนลงก็ได้ <i>มีความหมายเหมือนกับ block ๒</i>
565.	fault complex	รอยเลื่อนซับซ้อน	กลุ่มรอยเลื่อนที่ประกอบด้วยรอยเลื่อนต่าง ๆ เชื่อมโยงและตัดกันอย่างสลับซับซ้อน อาจเกิดในช่วงอายุเดียวกันหรือต่างกันได้ 20/56

566.	fault gouge; clay gouge	ผงรอยเลื่อน	สารละเอียดคล้ายแป้งที่พบตามแนวรอยเลื่อน เกิดจากการบดและขีดสีกันของหิน ๒ ฟากรอยเลื่อน มี <i>ความหมายเหมือนกับ selvage ๑ และ gouge ๒</i>
567.	fault line; fault trace	แนวรอยเลื่อน	แนวหรือร่องรอยของรอยเลื่อนที่ปรากฏบนแผ่นดิน ที่เกิดจากระนาบรอยเลื่อนตัดกับพื้นดิน มักมีแนวเกือบตรงหรือโค้งเล็กน้อย (<i>ดูรูปที่ fault</i>)
568.	fault plane	ระนาบรอยเลื่อน	หน้าประกบของหินสองฟากรอยเลื่อน ปรากฏเป็นหน้าเรียบพอสมควร ระหว่างหน้าประกบมักมีเศษหินที่ครูดไถกันและกันประจ隅เติมช่องว่างจนวัดได้ว่าระนาบนี้มีแนวระดับ (strike) ไปทิศใด และมีแนวเทรหมดั้งมุมเท่าใด เมื่อทราบแล้วก็สามารถติดตามและกำหนดขอบเขตของระนาบได้ ถึงแม้จะมีสิ่งอะไรปกคลุมจนมองไม่เห็น (<i>ดูรูปที่ fault</i>)
569.	fault scarp	ผารอยเลื่อน	ผาที่ปรากฏขึ้นหลังจากเกิดรอยเลื่อน สังเกตได้ง่ายตรงที่ผารอยเลื่อนมักมีแนวตรงตัดภูมิประเทศชัดกว่าผาดั้งหรือผาชัน มีรูป
570.	fault segment	ส่วนรอยเลื่อน	๑. (<i>แผ่นดินไหว</i>) ส่วนหนึ่งของรอยเลื่อนขนาดใหญ่ที่ถูกแยกออกเป็นหลาย ๆ ท่อน เนื่องจากมีรอยเลื่อนแนวอื่นมาตัดขวาง การเปลี่ยนแปลงทิศทางหรือสภาพภูมิประเทศ หรือรอยเลื่อนนั้นมีการหักงอ ความยาวของส่วนรอยเลื่อนแต่ละท่อนบ่งบอกขนาดแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง

			๒. (ธรณีวิทยาโครงสร้าง) รอยเลื่อนหนึ่ง ๆ ที่อยู่ ในชุดรอยเลื่อนที่เกือบขนานกันซึ่งรวมกันอยู่ในเขต รอยเลื่อน
571.	fault set*	ชุดรอยเลื่อน	กลุ่มของรอยเลื่อนต่าง ๆ ที่มีทิศทางขนานหรือเกือบ ขนานกัน
572.	fault system*	ระบบรอยเลื่อน	๑. ชุดรอยเลื่อนตั้งแต่ ๒ ชุด ขึ้นไปที่เกี่ยวพันกัน อย่างเป็นระบบ ๒. ดู <i>fault set</i> ประกอบ
573.	fault trace; fault line	แนวรอยเลื่อน	ดู <i>fault line; fault trace</i>
574.	fault trap	ลักษณะกักเก็บแบบรอย เลื่อน	ลักษณะกักเก็บแบบโครงสร้างแบบหนึ่งที่ปิโตรเลียมถูก กักเก็บและปิดกั้นโดยรอยเลื่อน ดู <i>structure trap</i> <i>ประกอบ</i>
575.	fault trellis drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำร้านเถาองุ่น ตามรอยเลื่อน	ดูคำอธิบายใน <i>trellis drainage pattern; espalier drainage pattern; grapevine drainage pattern</i>
576.	fault trough; rift trough*	หุบเขาทรุด	ดู <i>rift valley</i> ๑
577.	fault valley*	หุบเขารอยเลื่อน	หุบเขาแคบ ๆ ที่เกิดตามแนวรอยเลื่อน
578.	fault wedge*	ลิ่มรอยเลื่อน	หินรูปลิ่มที่เกิดจากรอยเลื่อนสองแนวตัดกันเป็นมุม แหลมคล้ายลิ่ม
579.	fault zone*	เขตรอยเลื่อน	บริเวณรอยเลื่อนที่มีรอยแตกและรอยเลื่อนจำนวนมาก มักพบหินกรวดเหลี่ยมหรือหินไมโลไนต์ในบริเวณนั้น เขตรอยเลื่อนนี้อาจกว้างหลายร้อยเมตรก็ได้
580.	fault*	รอยเลื่อน, รอยเหลี่ยม	รอยแตกหรือแนวรอยแตกของหิน ๒ ฟากซึ่งเคลื่อนที่

			สัมพันธ์กันและขนานไปกับรอยแตกนั้น <i>ดู faulting ประกอบ</i>
581.	faulting*	การเลื่อน	กระบวนการที่ทำให้เกิดรอยแตกและรอยเลื่อนอันสืบเนื่องมาจากความเค้น (stress) และความเครียด (strain) ในเนื้อหินเปลือกโลก อาจเกิดภายใต้ผิวโลกโดยไม่ปรากฏบนพื้นดิน หรือปรากฏให้เห็นบนพื้นดินก็ได้ การเลื่อนนี้อาจเป็นไปได้ทุกทิศทุกทาง บางทีก็เลื่อนเพียง ๒-๓ เซนติเมตร บางทีถึงกว่า ๑๐ กิโลเมตร หากเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปจะทำให้เกิดแผ่นดินไหวอันดับต่ำ แต่ถ้าเกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันทีจะเกิดแผ่นดินไหวอันดับสูงขนาดตึกกรามบ้านช่องพังทลายได้
582.	fault-plane solution; focal-mechanism solution	การหาระนาบรอยเลื่อน	<i>ดู fault-plane solution; focal-mechanism solution</i>
583.	fauna	สัตว์ชาติ	๑. กลุ่มของสัตว์ชนิดเดียวกัน ซึ่งเป็นกลุ่มของสัตว์ที่ยังมีชีวิตอยู่หรือกลุ่มซากดึกดำบรรพ์สัตว์ก็ได้ในพื้นที่สิ่งแวดล้อม หมวดยุค หรือช่วงเวลาที่กำหนด <i>ดู flora ประกอบ</i> ๒. คำนี้บางครั้งนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องหมายถึงซากดึกดำบรรพ์ทั้งของพืชและสัตว์ในหน่วยหินเฉพาะหน่วยหนึ่ง เช่น ชีวชาติ (biota) ซึ่งกำหนดให้สัตว์ชาติกับพฤกษชาติที่พบในพื้นที่รวมกันเป็นหน่วยหน่วยหนึ่ง
584.	faunal break	การเปลี่ยนกลุ่มสัตว์ชาติ	การที่ซากดึกดำบรรพ์กลุ่มหนึ่งเปลี่ยนไปเป็นซากดึกดำ

			บรรพชีวินกลุ่มหนึ่งอย่างกะทันหันในลำดับชั้นหิน
585.	faunal province	ขอบเขตสัตว์ชาติ	บริเวณที่มีกลุ่มชีวิตเฉพาะกลุ่มของสัตว์แพร่กระจายอยู่ทั่วไป
586.	faunal succession	การสืบลำดับสัตว์ชาติ	รูปแบบของสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะสัตว์ที่ได้พัฒนาไปอย่างเป็นลำดับตลอดระยะเวลาทางธรณีวิทยา ลำดับขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สามารถติดตามตรวจสอบได้จากลำดับชั้นหิน ดู <i>law of faunal succession</i> <i>ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ sequence ๑</i>
587.	faunizone	ส่วนชั้นสัตว์ชาติ	ชั้นหินหรือหน่วยลำดับชั้นหินตามชีวภาพที่แบ่งแยกออกได้โดยใช้กลุ่มสัตว์ดึกดำบรรพ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นสำคัญ
588.	faunule; local fauna	สัตว์ชาติประจำถิ่น	๑. ซากดึกดำบรรพ์ที่เป็นสัตว์สะสมอยู่ในชั้นหิน พบได้ในบริเวณพื้นที่ที่สภาพธรณีวิทยามีลักษณะเฉพาะตัว โดยเฉพาะเป็นชั้นหินที่โผล่ให้เห็นเพียงแห่งเดียว ๒. กลุ่มของซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีเพียงชุมชนเดียว พบในชั้นหินชั้นหนึ่งหรือพบในหินที่ต่อเนื่องกัน ๒-๓ ชั้น
589.	fecal pellet	เม็ดมูลสัตว์	มูลของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง พบสะสมตัวอยู่ในห้องทะเลปัจจุบัน และพบเป็นซากดึกดำบรรพ์ในหินชั้นรูปร่างทรงกลม ขนาดเล็กกว่า ๑ มิลลิเมตร ภายในไม่มีโครงสร้างใด ๆ

590.	feeder current	กระแสสำลเสริม	ส่วนของกระแสสำลที่ไหลขนานกับชายหาดก่อนที่จะรวมกับกระแสสำลที่อื่นทำให้เกิดเป็นส่วนคอดของกระแสสำล ป่วน <i>ดู rip current ประกอบ</i>
591.	feeding ground; catchment; catchment basin; drainage area; drainage basin*	บริเวณลุ่มน้ำ	<i>ดู drainage area; catchment; catchment basin; drainage basin; feeding ground</i>
592.	feldspar	เฟลด์สปาร์	กลุ่มของแร่ประกอบหินอัคนีที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสารประกอบซิลิเกต ของโพแทสเซียม โซเดียม และ/หรือแคลเซียม ผลึกอยู่ในระบบหนึ่งแกนเอียง และสามแกนเอียง ความแข็งประมาณ ๖ ความถ่วงจำเพาะ ๒.๕๕-๒.๗๖ แร่ในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ได้แก่ แพลจิโอเคลส เฟลด์สปาร์ โพแทสเซเฟลด์สปาร์ ไมโครไคลน์ และออร์โทเคลส มักมีสีขาวด้าน ๆ คล้ายฟันของม้า จึงเรียกรุ่นนี้อีกชื่อหนึ่งว่า “ แร่ฟันม้า” 20/56
593.	feldspathization	การเกิดเฟลด์สปาร์	การเกิดเฟลด์สปาร์ในหิน โดยปรกติเป็นผลจากกระบวนการแปรสภาพ (metamorphism)
594.	feldspatic quartzite	เฟลด์สปาร์ทิกควอร์ตไซต์	<i>ดู subarkose</i>
595.	feldspatic sandstone	เฟลด์สปาร์ทิกแซนด์สโตน	<i>ดู subarkose</i>
596.	felsic	-สีอ่อน	คำที่ใช้กับแร่สีอ่อนหรือหินอัคนีที่ประกอบด้วยแร่สีอ่อน

			จำนวนมาก เช่น ควอตซ์ เฟลด์สปาร์ เฟลด์สปาร์ทอยด์ มัสโคไวต์ คำนี้มาจากคำว่า felspar + silica ดู <i>acidic</i> ; <i>acid</i> และ <i>mafic</i> ; <i>femic</i> ประกอบ 36/55
597.	felsite	หินอัคนีเนื้อจูนสีอ่อน	หินอัคนีสีอ่อน เนื้อละเอียดแน่น มีหรือไม่มีแร่ดอก ส่วนประกอบแร่ที่สำคัญ คือ ควอตซ์และเฟลด์สปาร์ ดู <i>aphanite</i> ประกอบ 37/55
598.	femic; mafic	-สีแก่	ดู <i>mafic</i> ; <i>femic</i> 35/55
599.	fen	สนุ่นต่าง	พื้นที่ที่มีน้ำขัง ลักษณะหยุนคล้ายฟองน้ำ มีสมบัติเป็น ต่าง เกิดจากการสลายตัวของพืชโดยเฉพาะพวกกก ซึ่ง อาจพัฒนาเปลี่ยนเป็นพีต บางครั้งอาจเกิดอยู่ในหลุมยุบ ของภูมิประเทศแบบคาสต์ ดู <i>bog</i> , <i>marsh</i> , <i>swamp</i> ประกอบ
600.	fence diagram	แผนภาพรั้ว	แผนภาพตัดขวางที่มีส่วนแสดงหน้าตัดทาง ธรณีวิทยาจำนวนไม่น้อยกว่า ๓ แนว โดยการเชื่อมโยง แนวชั้นหินที่มีลักษณะทางธรณีวิทยาเหมือนกันแต่ละ ชั้นระหว่างหลุมเจาะหลายหลุม เพื่อให้เห็น ความสัมพันธ์ทางธรณีวิทยาในระดับลึกระหว่างหลุม เจาะ
601.	fenestrate	ลักษณะตาข่าย	รูปร่างลักษณะของสิ่งมีชีวิตซึ่งมีรูพรุนเรียงตัวกันคล้าย ตาข่าย เช่น ลักษณะของพวกไบรโอซัว ปะการัง เรณู (pollen)
602.	ferricrete	เฟร์ริกเรต	๑. หินกรวดมนที่ประกอบด้วยตะกอนผิวดินที่มี

			ขนาดกรวดและทรายจับตัวกันแน่นเป็นมวลหินแข็ง โดยมีวัตถุประสานเป็นเหล็กออกไซด์ ๒. <i>ดูคำอธิบายใน duricrust</i> คำ ferricrete นี้ มาจากคำ ferruginous+concrete <i>ดู calcrete และ silcrete ประกอบ</i>
603.	ferriferous	-เนื้อเหล็ก	แร่ที่มีสารเหล็กประกอบอยู่ด้วย เช่น ฮีมาไทต์ โลมอไนต์ ซิเดอไรต์ หรือหินที่มีเหล็กมากกว่าปรกติ เช่น หินดินดานที่มีปริมาณของเหล็กออกไซด์มากกว่าร้อยละ ๑๕ <i>ดู ferruginous ประกอบ</i>
604.	ferroalloy	โลหะผสมเหล็ก	โลหะที่นำมาผสมกับเหล็กเพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตเหล็กกล้าคุณภาพพิเศษ โลหะผสมเหล็กประกอบด้วย โลหะแมงกานีส นิกเกิล โครเมียม ทังสแตน โมลิบดีนัม วาเนเดียม โคบอลต์ และไทเทเนียม
605.	ferrocement	เฟร์โรซีเมนต์	<i>ดู shotcrete</i>
606.	ferromagnesian	เฟร์โรแมกนีเซียน	แร่ที่มีธาตุเหล็กและแมกนีเซียมเป็นส่วนประกอบสำคัญ
607.	ferruginous	-ปนเหล็ก	๑. เกี่ยวข้องกับหรือประกอบด้วยเหล็ก เช่น หินทรายที่มีตัวเชื่อมประสานเป็นเหล็กออกไซด์ ๒. หินที่มีสีแดงคล้ายสนิมเหล็กเนื่องมาจากการปรากฏของเหล็กออกไซด์
608.	ferruginous mineral	แร่ปนเหล็ก	แร่ที่มีเหล็กเป็นองค์ประกอบ เช่น แมกนีไทต์ ฮีมาไทต์ ซึ่งเป็นแร่เหล็กออกไซด์ที่มีเหล็กเป็นองค์ประกอบ

609.	festoon cross bedding	การวางชั้นเฉียงระดับรูปโค้ง	การวางตัวของชั้นหินที่มีลักษณะคล้ายวง ห่วง หรือเส้นโค้ง เกิดจากการกัดกร่อนในส่วนปลายชั้นเฉียงระดับจนเป็นร่อง และเกิดการสะสมตัวของตะกอนจนเป็นชั้นบาง ๆ ในร่องนั้น เรียกชั้นเฉียงระดับรูปโค้ง (festoon cross beds) 14/56
610.	festoon cross beds	ชั้นเฉียงระดับรูปโค้ง	ดูคำอธิบายใน <i>festoon cross bedding</i>
611.	fibroblastic	-เนื้อใยแปร	คำที่ใช้กับเนื้อหินแปรที่ประกอบด้วยแร่รูปเส้นใยจำนวนมาก จัดเรียงตัวในลักษณะที่ขนานกันจนเกิดเป็นริ้วขนานในเนื้อหิน แร่ดังกล่าวได้แก่ ทัลก์ และเซอร์เพนทีน
612.	field	๑. แหล่ง	๑.๑ บริเวณที่ทำการผลิตปิโตรเลียมจากหลุมเจาะหลายหลุมซึ่งมีชั้นหินกักเก็บต่อเนื่องกัน แหล่งปิโตรเลียมหนึ่งแหล่งอาจมีชั้นกักเก็บหลายชั้นที่ระดับความลึกต่าง ๆ กัน ๑.๒ บริเวณที่รู้ว่าเป็นแหล่งทรัพยากรแร่เฉพาะชนิด เช่น แหล่งถ่านหิน แหล่งทองคำ
613.	field	๒. สนาม	๒.๑ พื้นที่สำรวจทางธรณีวิทยา ซึ่งนักธรณีวิทยาออกไปทำการเก็บข้อมูลและตัวอย่าง ๒.๒ บริเวณที่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลทางไฟฟ้า ความโน้มถ่วง หรือแม่เหล็ก ซึ่งสามารถวัดค่าได้และมี

			ความต่อเนื่อง แต่จะเปลี่ยนค่าไปตามตำแหน่งต่าง ๆ
614.	field	๓. ทุ่ง	พื้นที่ต่อเนื่องกว้างใหญ่ของธารน้ำแข็งในเขตภูเขาหรือ พืดน้ำแข็งในทะเล มักเรียกว่า ทุ่งน้ำแข็ง
615.	field classification	การจำแนกในสนาม	การตรวจวิเคราะห์หรือการจำแนกชนิดของดิน หิน แร่ และซากดึกดำบรรพ์ในเบื้องต้นขณะทำการสำรวจ ภาคสนาม โดยทั่วไปใช้แว่นขยายกำลังขยายต่ำที่นำ ติดตัวไปด้วยส่องดูรายละเอียด
616.	field focus	บริเวณเกิดแผ่นดินไหว	พื้นที่โดยรวมที่เป็นจุดกำเนิดหรือเป็นแหล่งกำเนิด แผ่นดินไหว ที่อยู่ลึกลงไปซึ่งพิจารณาได้จากบริเวณที่ ไหวสะเทือนบนผิวโลก สามารถสังเกตได้จากภาคสนาม <i>ดู epicentre และ hypocentre; earthquake focus ประกอบ</i>
617.	field geology	ธรณีวิทยาภาคสนาม	วิชาธรณีวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจธรณีวิทยาใน ภาคสนาม
618.	field well	หลุมเจาะในแหล่ง	หลุมเจาะหาน้ำมัน หรือแก๊สหรือแหล่งแร่ที่เจาะใน บริเวณที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำการผลิตได้
619.	filiform	แบบเส้นผม	<i>ดู capillary ๑</i>
620.	filler	ตัวเติม	<i>ดู mineral filler</i>
621.	fine gravel	กรวดละเอียด	๑. คำที่ใช้ในเรื่องดินของสหรัฐอเมริกา หมายถึง กรวดที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๑๒.๕ มิลลิเมตร เดิมคำนี้เคยประยุกต์ใช้กับอนุภาคดินที่มีขนาด ๑-๒ มิลลิเมตร แต่ปัจจุบันขนาดดังกล่าวจัดให้เป็นขนาดของ

			<p>ทรายหยาบมาก</p> <p>๒. ค่าทางวิศวกรรม ใช้สำหรับกรวดที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางในช่วง ๔.๗๖ มิลลิเมตร (ตามตะแกรงมาตรฐานเบอร์ ๔ ของสหรัฐอเมริกา) กับ ๑๙ มิลลิเมตร</p>
622.	fine sand	ทรายละเอียด	<i>ดูคำอธิบายใน sand</i>
623.	fine-grained	-เนื้อละเอียด	<p>๑. ค่าที่ใช้กับหินอัคนีหรือเนื้อของหินอัคนีที่ประกอบด้วยผลึกแร่ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโดยเฉลี่ยน้อยกว่า ๑ มิลลิเมตร (๐.๐๔ นิ้ว)</p> <p>๒. ค่าที่ใช้กับหินตะกอนหรือเนื้อของหินตะกอนที่ประกอบด้วยเม็ดตะกอนที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางโดยเฉลี่ยน้อยกว่า ๑/๑๖ มิลลิเมตร (๖๒ ไมครอน หรือขนาดทรายแป้ง) <i>ดู coarse-grained และ medium-grained ประกอบ</i></p> <p>11/56</p>
624.	fineness factor	แฟกเตอร์ความละเอียด	<p>เกณฑ์การวัดขนาดเฉลี่ยของเม็ดเคลย์และวัสดุเซรามิก โดยคำนวณได้จากการรวมผลคูณของส่วนกลับของจุดกลางช่วงขนาดกับน้ำหนักเป็นร้อยละของวัสดุในแต่ละช่วงขนาดนั้น (แสดงเป็นส่วนทศนิยมของความถี่ทั้งหมด) โดยสมมติว่าพื้นที่ผิวของเม็ดเคลย์ ๒ เม็ดเป็นสัดส่วนผกผันกับขนาดเฉลี่ยของเม็ดเคลย์</p>
625.	fines	ส่วนละเอียด	<p>๑. ถ่านหินหรือสินแร่ที่บดละเอียดโดยเฉพาะวัสดุที่เล็กกว่าขนาดเล็กที่สุดที่ระบุไว้</p>

			๒. อนุภาคที่เล็กมากในของผสมที่มีขนาดต่าง ๆ เช่น ทรายแป็ง เคลย์ ในตะกอนธารน้ำแข็ง
626.	fiord	ฟือร์ด	อ่าวเล็ก ๆ มีลักษณะแคบและยาวเว้าลึกเข้าไปในฝั่ง ทะเลระหว่างแผ่นดินสูงชัน หรือ ระหว่างหน้าผาสูงชัน ตามเชิงเขา ซึ่งเกิดจากธารน้ำแข็งไหลเซาะกร่อนเป็น ร่องลึกลงสู่ทะเล เช่น บริเวณชายฝั่งประเทศนอร์เวย์ และกรีนแลนด์ มีความหมายเหมือนกับ fjord
627.	fire assay	การสอบวิเคราะห์โดยการหลอม	การวิเคราะห์สินแร่โลหะโดยใช้ความร้อนจากเตาเผา โดยเฉพาะทองคำและเงิน
628.	fire clay; fireclay; refractory clay	ดินทนไฟ	ดินที่ประกอบด้วยเคโอลิไนต์ที่มีโครงสร้างของผลึกเรียงตัวไม่เป็นระเบียบ (disorder kaolinite) เป็นส่วนใหญ่ มี แอลคาไล (Na, K) แอลคาไลนัเอิร์ท (Ca, Mg) และ เหล็กอยู่ปริมาณน้อย มีความทนไฟไม่ต่ำกว่า ๑,๕๑๕ องศาเซลเซียส ดินทนไฟคุณภาพดีต้องมีความทนไฟมากกว่า ๑,๖๐๐ องศาเซลเซียส ขึ้นไป สภาพพลาสติก สูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับชนิดดินทนไฟ แต่มีสภาพพลาสติกต่ำกว่าบอลล์เคลย์ และบริสุทธิ์น้อยกว่าดินขาวเคโอลิน แร่ดินชนิดอื่นที่ผสมอยู่ด้วยได้แก่อิลไลต์ รวมทั้งมลทิน สารอินทรีย์และสารอนินทรีย์ โดยทั่วไปส่วนประกอบทางเคมีเป็นดังนี้คือ มี SiO ₂ ร้อยละ ๔๑-๘๐ Al ₂ O ₃ ร้อยละ ๑๐-๔๐ Fe ₂ O ₃ ร้อยละ ๑-๕ แอลคาไลน้อยกว่าร้อยละ ๓ แอลคาไลนัเอิร์ทน้อยกว่าร้อยละ ๕

			น้ำหนักที่หายไปจากการเผาร้อยละ ๕-๑๔ ใช้ประโยชน์ในการผลิตวัสดุทนไฟ เช่น อิฐทนไฟ เตาเผาที่ต้องใช้อุณหภูมิสูง
629.	fire flood	การไล่ด้วยความร้อน	กระบวนการผลิตปิโตรเลียมขั้นทุติยภูมิ โดยการเพิ่มแรงขับในแหล่งกักเก็บด้วยการเผาไหม้ปิโตรเลียม หรือให้ความร้อนเพื่อลดแรงตึงผิว และเพิ่มความสามารถในการเคลื่อนที่เข้าสู่หลุมผลิต
630.	fireclay mineral	แร่ดินทนไฟ	แร่เคโอลิไนต์ชนิดที่ไม่จัดเรียงตัวเป็นระเบียบ ซึ่งตรวจได้โดยใช้การเลี้ยวเบนของรังสีเอกซ์ มีความหมายเหมือนกับ <i>mellorite</i>
631.	firedamp	แก๊สระเบิด	แก๊สในเหมืองถ่านหินที่ระเบิดได้เมื่อถูกประกายไฟ ประกอบด้วยมีเทนเป็นส่วนมาก
632.	first arrival; first break	คลื่นแรกปรากฏ	พลังงานจากต้นกำเนิดคลื่นไหวสะเทือนซึ่งได้รับครั้งแรก คลื่นแรกปรากฏที่เห็นได้บนแผ่นบันทึกคลื่นสะท้อน ใช้เป็นข้อมูลในการหาความเร็วคลื่นชั้นผิวดิน ซึ่งเป็นบริเวณที่คลื่นไหวสะเทือนมีความเร็วต่ำ หรือเป็นบริเวณของชั้นหินผุ การสำรวจวัดคลื่นหักเหใช้คลื่นแรกปรากฏเป็นพื้นฐานในการสำรวจ 3/56 ตรวจแล้ว
633.	fish	๑. ของค้ำหลุม	สิ่งของที่ตกค้างอยู่ในหลุมเจาะ ซึ่งจำเป็นต้องนำขึ้นมาจากหลุมเจาะโดยการเกี่ยว
634.	fish	๒. เครื่องรับสัญญาณฟาง	เครื่องรับสัญญาณที่ใช้ลากในน้ำด้านหลังของเรือ เช่น เครื่องโซนาร์แบบกวาดด้านข้าง

635.	fishing	การเกี่ยว	การนำสิ่งของที่ตกค้างในหลุมเจาะขึ้นมา ซึ่งอาจเป็นชิ้นส่วนของหัวเจาะ ลวดสลิง หรือ ก้านเจาะก็ได้
636.	fishing tool	เครื่องมือเกี่ยว	เครื่องมือที่ออกแบบเฉพาะสำหรับการเก็บของที่ตกค้างอยู่ในหลุมเจาะ
637.	fissility	แนวแตกถึ	สมบัติทางกายภาพแบบหนึ่งของหินซึ่งแตกออกเป็นแผ่นบาง ๆ หรือชั้นบาง ๆ ถึ ๆ ในแนวขนานหรือเกือบขนานกัน เช่น แนวแตกถึในหินดินดาน หินชีสต์ หินชนวน หินดินดานแตกต่างจากหินโคลนตรงที่มีแนวแตกถึ การแตกแยกของหินเป็นแผ่นบาง ๆ หรือเป็นแนวแตกถึ ๆ นี้ เกิดขึ้นได้ทั้งการแตกตามระนาบชั้นหินและตามแนวแตกเรียบด้วย คำนี้ไม่ใช่กับแร่ ซึ่งจะใช้คำว่าแนวแตกเรียบ แทน ดู <i>bedding fissility</i> และ <i>fracture cleavage</i> ประกอบ
638.	fission tracks	รอยการแบ่งแยกนิวเคลียส	ร่องรอยในเนื้อแร่หรือแก้วที่เกิดจากการกระทำของอนุภาคนิวเคลียร์โดยการแตกตัวขึ้นเองของยูเรเนียม ๒๓๘ ความหนาแน่นของรอยแบ่งแยกนี้ตรวจสอบได้โดยวิธีการกัดผิว ดูด้วยกล้องจุลทรรศน์ แล้วนับจำนวนรอย 21/56
639.	fission-track dating	การหาอายุจากรอยการแบ่งแยกนิวเคลียส	วิธีการหาอายุของวัตถุ โดยคิดเทียบอัตราส่วนความหนาแน่นของจำนวนรอยแบ่งแยกนิวเคลียสที่มีอยู่ในวัตถุนั้น กับความหนาแน่นของจำนวนรอยแบ่งแยกนิวเคลียสที่เกิดจากธาตุกัมมันตรังสีที่ใส่เข้าไป วิธีการ

			หาอายุแบบนี้ใช้หาอายุของวัตถุได้ตั้งแต่ ๒๐ ปีถึง ๑.๕๑๐ ปี วัตถุที่ใช้หาอายุได้ดี เช่น แร่ไมกา เทกไทต์ อุกกาบาต หินบะซอลต์ นอกจากนี้ ยังใช้ในการคำนวณหาปริมาณของธาตุยูเรเนียมในวัตถุนั้นได้ด้วย 21/56
640.	fissure	รอยแยก	แนวแตกหรือรอยแยกขนาดใหญ่ที่ปะทุให้เห็นเป็นแนวยาว
641.	fissure eruption	การปะทุตามรอยแยก	การปะทุของภูเขาไฟที่ลาวาชนิดเบสที่มีความหนืดน้อย พุ่งขึ้นมาตามรอยแยกเป็นแนวยาวตรงส่วนของเปลือกโลกที่ไม่แข็งแรง ปรกติมักไม่มีการระเบิดรุนแรง ลาวาชนิดเบสที่เอ่อท้นไหลปกคลุมไปเป็นบริเวณกว้างนั้น เมื่อเย็นตัวแข็งจะเกิดเป็นหินบะซอลต์ในลักษณะที่เป็นที่ราบสูง ดังเช่นที่ลากี (Laki) ในเกาะไอซ์แลนด์ ซึ่งมีการปะทุตามแนวแยกขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๖ ลาวาเอ่อท้นออกมาตามแนวแยกยาวประมาณ ๓๐ กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีกรวยรูปภูเขาไฟเล็ก ๆ เกิดในรอยแยกนี้ด้วย ดู <i>central eruption</i> ประกอบ (ดูรูปที่ volcano)
642.	fissure vein	สายแร่รอยแยก	แบบชนิดของแหล่งแร่ที่มีรูปร่างเป็นสาย เกิดจากการแทรกตัวหรือตกผลึกของแร่ในรอยแยก โดยมีผนังของสายแร่ชัดเจนกว่าสายแร่ที่เกิดจากการแทนที่หินดั้งเดิม 20/56
643.	fixed carbon	คาร์บอนคงที่	ปริมาณร้อยละของสารประกอบคาร์บอนในถ่านหินที่ยังคงเหลืออยู่ หลังจากสารระเหยและความชื้นถูกกำจัด

			หมดไปในการเผาไหม้แบบขาดออกซิเจน
644.	fixed cheek; fixigena	แก้มตริ่ง	ส่วนของแก้ม (cheek) ซึ่งอยู่ด้านในของรอยตะเข็บบนหน้าของโทรโลไบต์ที่ติดกับแกนหัว (glabella) และเป็นส่วนหนึ่งของหัวส่วนกลาง (cranidium) <i>ดูรูปที่ facial suture</i>
645.	fjord	ฟยอร์ด	<i>ดู fiord</i>
646.	flag; flagstone	หินแผ่น	๑. หินทรายเนื้อแกร่ง ปรกติมีแร่ไมกาปน เนื้อละเอียด เกิดเป็นชั้นบางแทรกสลับด้วยแผ่นหินดินดานบาง ๆ แดกแยกอย่างสม่ำเสมอตลอดระนาบชั้นหิน ทำให้ได้หินแผ่นบาง ๆ เหมาะสำหรับใช้ปูชั้นบันได ประดับฝาผนัง <i>ดู bluestone ประกอบ</i> ๒. หินแผ่นเรียบบางใช้สำหรับปูพื้นทางเดิน
647.	flake graphite	แกรไฟต์แผ่น	แร่แกรไฟต์ที่มักเกิดกระจายทั่วไปในหินแปร โดยมีลักษณะเป็นแผ่นบาง ๆ มองเห็นด้วยตาเปล่า สามารถแยกออกจากหินได้โดยวิธีกล
648.	flake micas	ไมกาเกล็ด	ไมกาแผ่นเล็ก ๆ ละเอียดซึ่งสามารถแยกออกจากหินไมกาชีสต์หรือหินเซริไซต์ชีสต์ หรือเป็นผลพลอยได้จากการแต่งแร่เฟลด์สปาร์หรือดินขาว
649.	flame structure	โครงสร้างรูปเปลวไฟ	๑. โครงสร้างที่พบในหินตะกอน ประกอบด้วยโคลนที่เป็นคลื่นหรือถูกบีบอัดไม่สม่ำเสมอขึ้นไปบนชั้นหินที่วางตัวอยู่ด้านบน เป็นผลทำให้เกิดการแยกตัวเป็นส่วน ๆ และอัดแน่น

			๒. แก้วภูเขาไฟสีเข้มในหินทัฟฟ์ที่สลายตัว มีขนาดตั้งแต่ ๒-๓ เซนติเมตร เกิดจากการถล่มของชั้นส่วนของหินพัมมิช
650.	flame test	การตรวจสอบสีเปลวไฟ, การตรวจด้วยเปลวไฟ	การตรวจสอบบัติทางเคมีของแร่โดยเปลวไฟ นิยมใช้ต้นกำเนิดเปลวไฟที่ไม่มีสี เช่น เปลวจากตะเกียงเบนเซนที่จัดให้ดีที่สุด เปลวจากตะเกียงแอลกอฮอล์หรือจากแก๊สจุดไฟที่จัดเปลวไฟให้ปราศจากสีมากที่สุด ทั้งนี้จะใช้ร่วมกับท่อเป่าแล่นเพื่อให้เปลวไฟร้อนและเปลวไฟแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นเปลวไฟลดออกซิเจนและเปลวไฟเพิ่มออกซิเจน ธาตุบางชนิดเมื่อนำไปเผากับเปลวไฟที่พุ่งแรง จะทำให้เปลวไฟมีสีผิดไป สีของเปลวไฟที่เห็นนั้น จะเป็นเครื่องบ่งบอกว่าเป็นธาตุอะไร เช่น เหลืองจัด-โซเดียม (Na) เขียวมรกต-ทองแดง (Cu)
651.	flanking moraine	กองตะกอนธารน้ำแข็งสาขา	เนินที่เกิดจากตะกอนธารน้ำแข็งตกสะสมตัว จากส่วนคล้ายลิ้นที่ยื่นออกไปจากพืดน้ำแข็ง (ice sheet) <i>ดู lateral moraine ประกอบ</i>
652.	flash	๑. น้ำทัน	น้ำในลำธารที่ทันขึ้นฉับพลันทันใด
653.	flash	๒. แอ่งยุบ	แอ่งหรือหนองน้ำที่เกิดจากการทรุดตัวของพื้นดิน เนื่องจากการทำเหมืองใต้ดิน เช่น เหมืองเกลือ
654.	flashpoint	จุดวาบไฟ	อุณหภูมิต่ำสุดที่ของเหลวติดไฟได้ และปลดปล่อยสารระเหยติดไฟจนเกิดการเผาไหม้เป็นเปลวไฟ
655.	flat	๑. ที่ลุ่มราบ	๑.๑ พื้นดินและบริเวณกว้างใหญ่ซึ่งอยู่ในที่ต่ำ เช่น ที่

		๒. -ราบ	ลุ่มน้ำขังระหว่างหุบเขา มีความเอียงเทไม่เกิน ๒ องศา ๑.๒ พื้นเรียบหรือค่อนข้างเรียบ เช่น ที่ลุ่มราบหุบ เขา (valley flat) คำที่ใช้กับมวลสินแร่ที่มีลักษณะราบ (horizontal) 39/55
656.	flat spot	จุดแนวราบ	บริเวณที่คลื่นสะท้อนปรากฏให้เห็นบนภาพตัดขวาง คลื่นไหวสะเทือน โดยมากมักเรียงตัวอยู่ในแนวระดับ แนวนี้เกิดจากรอยสัมผัสของชั้นแก๊สกับชั้นน้ำ หรือชั้น แก๊สกับชั้นน้ำมันดิบ เนื่องจากความเร็วคลื่นไหว สะเทือนในชั้นแก๊สแตกต่างจากความเร็วคลื่นไหว สะเทือนในชั้นน้ำและชั้นน้ำมันดิบ บริเวณรอยสัมผัสจึง เป็นบริเวณที่สะท้อนคลื่นไหวสะเทือนได้ดี จุดแนวราบ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถนำมาใช้หาแหล่งแก๊ส ธรรมชาติได้โดยตรงอีกวิธีหนึ่ง (<i>ดูรูปที่ bright spot</i>)
657.	flattened section	ภาคตัดปรับราบ	ภาคตัดแนวตั้งของแถบบันทึกคลื่นไหวสะเทือน ซึ่งแนว ของชั้นสะท้อนถูกปรับให้มีแนวราบลง หรือถูกปรับให้มี แนวราบเรียบกว่าที่เคยปรากฏโดยใช้วิธีการขยับเลื่อน ค่าเวลาของชั้นสะท้อนถ้าเป็นการปรับชั้นสะท้อนซึ่งเกิด จากชั้นหินเดิมที่เดิมตกสะสมตัวในแนวราบ ภาคตัดปรับ ราบจะมีรูปลักษณะเช่นเดียวกับภาคตัดในอดีต ซึ่งแสดง ให้เห็นลักษณะการวางตัวของชั้นสะท้อนของชั้นหินใน ระดับลึกในช่วงเวลาที่ชั้นหินนั้นตกสะสมตัว
658.	flaxseed ore	สินแร่เนื้อเม็ด	แหล่งแร่เหล็กที่เกิดสะสมแบบหินชั้น เช่น แหล่งสินแร่

			คลินตัน ซึ่งประกอบด้วยแร่เหล็ก ฮีมาไทต์แบบเม็ดไขปลา (hematitic oölitic) แต่มีลักษณะเม็ดแบนไปตามระนาบชั้นหินเนื่องจากถูกกดทับ
659.	F-layer	ชั้นไหวสะเทือนเอฟ	เขตความไหวสะเทือนใต้ผิวโลกช่วงความลึกระหว่าง ๔,๗๑๐-๕,๑๕๐ กิโลเมตร เป็นบริเวณตอนล่างของแกนโลกชั้นนอก ซึ่งเป็นเขตหนึ่งของการแบ่งส่วนภายในโลกออกเป็นหลายชั้นจากชั้นเอถึงจี ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว 40/55
660.	flexible	-โค้งงอได้	คำที่ใช้กับแรมบางชนิดที่มีสมบัติยืดหยุ่น บิดให้โค้งงอได้ แต่เมื่อปล่อยแล้วไม่คืนกลับรูปเดิม เช่น ยิปซัม <i>ดู tenacity ประกอบ</i>
661.	flexural slip; bedding-plane slip	การไถลตามชั้นหิน	<i>ดู bedding-plane slip; flexural slip</i>
662.	flint	๑. หินฟลินต์, หินเหล็กไฟ	<i>ดูคำอธิบายใน chert ๑</i>
663.	flint	๒. ฟลินต์	๒.๑ แร่ที่มีเนื้อแน่นแข็งมาก มักมีสีดำจนถึงเทา รอยแตกแบบก้นหอย ให้ประกายไฟเมื่อถูกกับเหล็ก ๒.๒ แร่ควอตซ์บดละเอียดชนิดต่าง ๆ เช่นที่ได้จากกรวดฟลินต์บดละเอียดสำหรับทำหม้อหรือกระถาง 20/56
664.	flint clay	ฟลินต์เคลย์	ดินที่บริสุทธิ์มาก ประกอบด้วยเคโอลิไนต์ที่มีการเรียงตัวเป็นระเบียบดี (well ordered kaolinite) เนื้อดินแข็งและ

			ละเอียดมาก มีรอยแตกแบบฟลลินต์ ไม่มีสภาพพลาสติก แต่ถ้าบดให้เป็นผงละเอียดก็อาจจะมีสภาพพลาสติกบ้างเล็กน้อย ใช้ทำผลิตภัณฑ์ทนไฟ
665.	float ore	สินแร่ลอย	เศษชิ้นจากสายแร่ที่พบบนพื้นผิว โดยทั่วไปจะพบตามลาดเขาหรือเนิน อาจอยู่ตรงบริเวณสายแร่หรือห่างจากสายแร่ก็ได้
666.	float; loose block	หินลอย	ก้อนหินหรือก้อนแร่ซึ่งหลุดออกจากแหล่งต้นกำเนิด อาจพบอยู่ในแหล่งเดิมหรือหลุดร่วงลงมาอยู่ตามเชิงเขาก็ได้ <i>ดู outcrop ประกอบ</i>
667.	floating bog	พรุลอย	พรุที่มีพืชจำพวกมอสส์เป็นส่วนใหญ่ เกิดอยู่บนบึงแพหญ้า (floating swamp) แล้วแผ่จนเต็มบึง โดยข้างใต้ยังคงมีน้ำอยู่ทำให้มีลักษณะเป็นพรุลอย พบมากในอเมริกาและยุโรป <i>มีความหมายเหมือนกับ quaking bog ดูรูปที่ swamp</i>
668.	floating sand grain	เม็ดทรายเดี่ยว	เม็ดควอตซ์หรือเม็ดทรายเดี่ยวที่ไม่สัมผัสกับเม็ดทรายใกล้เคียงซึ่งกระจายอยู่ทั่วเนื้อหินในหินตะกอน โดยเฉพาะหินปูน เช่น เม็ดทรายที่ถูกล้อมรอบด้วยเนื้อประสานของแคลไซต์
669.	floating swamp	บึงแพหญ้า	ที่ลุ่มน้ำขังที่มีพรรณพืชน้ำลอยเป็นแพอยู่เหนือผิวน้ำได้ในเขตอบอุ่นเป็นพืชพวกสนหางสิงห์ (Cattail) และกก (Sedge) ในเขตร้อนมักเป็นพวกกกกระดาษ (Papyrus) <i>ดูรูปที่ swamp</i> ยืนยันมติเดิม 37/55

670.	flood basalt	หินบะซอลต์หลาก	<i>ดู plateau basalt</i>
671.	flood-plain deposit	สิ่งทับถมที่ราบน้ำท่วมถึง	ตะกอนดินทรายที่น้ำในแม่น้ำไหลหลากนำพาไปตกจมทับถมแผ่เป็นบริเวณกว้างบนที่ราบน้ำท่วมถึง สิ่งทับถมที่เกิดขึ้นที่ราบน้ำท่วมถึงและส่วนที่มาจากใหม่จะหนามากที่สุดตรงบริเวณใกล้แม่น้ำและจะบางลงในบริเวณที่ห่างออกไป <i>มีความหมายเหมือนกับ vertical-accretion deposit</i>
672.	flood-plain*	ที่ราบน้ำท่วมถึง	ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธารซึ่งหน้าฝนหรือหน้าน้ำมักมีน้ำท่วมเป็นคราว ๆ (<i>ดูรูปที่ river terrace</i>)
673.	flora	พฤกษชาติ	กลุ่มของพืชชนิดเดียวกันในพื้นที่ สิ่งแวดล้อม ภูมิอากาศ หรือช่วงเวลาที่กำหนด <i>ดู biota และ fauna ประกอบ</i>
674.	florizone	ส่วนชั้นพฤกษชาติ	ชั้นหินหรือหน่วยลำดับชั้นหินตามชีวภาพที่แบ่งแยกออกได้โดยใช้กลุ่มพืชดึกดำบรรพ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นสำคัญ
675.	flow breccia	หินกรวดเหลี่ยมหลาก	หินกรวดเหลี่ยมที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเคลื่อนตัวของลาวาหลาก (lava flow) หรือหินเปลือกโลก (crust) ที่กำลังเย็นตัวได้แตกออกเป็นเศษชิ้นในขณะไหลหลาก
676.	flow cast	รูปพิมพ์ลอน	สันนูนรูปลอนซึ่งพบที่ผิวด้านล่างของชั้นหินทราย เกิดเนื่องจากตะกอนทรายสะสมตัวบนชั้นตะกอนที่มีลักษณะอ่อน อุ่นน้ำและเป็นพลาสติก การเคลื่อนไหวของชั้นตะกอนนั้นทำให้เกิดเป็นลอนขึ้น เมื่อชั้นตะกอนทรายแข็งตัวจึงทำให้ผิวสัมผัสของชั้นหินทรายเกิดเป็นสันนูนตามรูปลอน <i>ดู flute cast, load cast และ sole mark</i>

			ประกอบ ยืนยันมติเดิม 24/56
677.	flow rate	อัตราการไหล	ความเร็วของของเหลวหรือแก๊สที่ไหลผ่านท่อต่อหนึ่งหน่วยเวลา
678.	flow roll	หินทรายลูกคลื่น	มวลหินทรายที่มีรูปร่างกลมคล้ายหมอน มักเกิดอยู่ด้านล่างของชั้นหินทราย สันนิษฐานว่าเกิดจากชั้นโคลนภายใต้ชั้นหินทรายไหลออกไป ทำให้ทรายชั้นบนเลื่อนไหลลงมาแทนที่ โครงสร้างนี้เกิดภายหลังจากชั้นหินทรายตกสะสมตัวบนชั้นหินโคลนไม่นานนัก
679.	flowage cast	รูปพิมพ์ลอนไหล	สันนูนรูปลอนที่เกิดที่ผิวด้านล่างของชั้นหินทราย เกิดในขณะที่ชั้นทรายอุ้มน้ำและเป็นพลาสติกไหลเคลื่อนไปบนผิวหน้าที่มีลักษณะไม่เรียบและลาดชัน ลักษณะสันนูนรูปลอนอาจมีทิศทางขวางหรือตามแนวลาดชัน หรือมีหลายทิศทาง ยืนยันมติเดิม 24/56
680.	flower structure	โครงสร้างรูปดอกไม้	โครงสร้างซึ่งเป็นผลมาจากการเลื่อนตามแนวระดับเป็นหลัก โดยมีองค์ประกอบของการเลื่อนตัวตามแนวตั้งด้วย ทำให้โครงสร้างนั้นมีรูปร่างตามภาคตัดขวางคล้ายดอกไม้ ดู <i>positive flower structure</i> และ <i>negative flower structure</i> ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ <i>palm-tree structure</i>
681.	flowering plant; angiosperm	พืชดอก	ดู <i>angiosperm; flowering plant</i>

682.	flowing artesian well; blow well*	บ่อน้ำพุมีแรงดัน	บ่อน้ำบาดาลที่มีระดับแรงดันสูง จนทำให้น้ำพุ่งขึ้นมาได้สูงกว่าระดับพื้นผิวดิน ดู <i>flowing well</i> ๑ ประกอบ
683.	flowing well	๑. บ่อน้ำพุ	บ่อน้ำบาดาลที่มีน้ำขึ้นมาสู่ผิวดินได้โดยไม่มี การสูบแตกต่างจากบ่อน้ำพุมีแรงดัน (flowing artesian well) ตรงที่บ่อน้ำพุมีแรงดันอาจมีแรงดันที่เกิดจากแก๊สมากกว่าแรงดันที่เกิดจากระดับแรงดันของน้ำบาดาล
684.	flowing well	๒. บ่อน้ำมันพุ	หลุมผลิตน้ำมันดิบที่สามารถไหลพ้นผิวดินได้เองด้วยแรงดันภายในหลุม โดยไม่ต้องใช้เครื่องสูบ เมื่อความดันในหลุมลดลงน้ำมันจะไม่ไหลขึ้นมาจึงต้องใช้เครื่องสูบ
685.	flowstone	หินพอก	หินที่เกิดจากการสะสมตัวของแร่แคลไซต์และแร่อื่น ๆ ที่น้ำละลายไหลพามาตกตะกอนหรือตกผลึกสะสมตัวบนผนังหรือพื้นถ้ำ เช่น หินน้ำหยด (dripstone) ทราเวอร์ทีน (travertine) หินโอนิกซ์ถ้ำ (cave onyx)
686.	fluid inclusion	ของไหลฝังใน	ดู <i>inclusion</i> ๒
687.	fluid injection	การอัดของไหล	การอัดแก๊สหรือของเหลวเข้าไปในชั้นหินกักเก็บปิโตรเลียม เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้น้ำมันไหลเข้าสู่หลุมผลิต
688.	fluid loss	ของไหลสูญหาย	น้ำโคลนหรือซีเมนต์ที่รั่วไหลออกจากระบบในหลุมเจาะเข้าสู่ชั้นหิน
689.	fluidization*	การทำให้เกิดของไหล	กระบวนการที่แก๊สและฝุ่นผงละเอียดผสมกันจนทำให้ไหลได้เหมือนของเหลว เช่น การเกิดถ้ำหลาก
690.	fluorescence	การเรืองแสง, ฟลูออเรส	การที่สสารเปล่งแสงที่มองเห็นได้ออกมาเมื่อผ่านรังสี

		เซนซ์	เหนือม่วง (ultraviolet) แสงนี้มีประโยชน์ในการหา ร่องรอยของน้ำมันจากเศษหินหลุมเจาะและการสำรวจ หาแร่บางชนิด เช่น แร่ซีไลต์ ดู <i>phosphorescence</i> <i>ประกอบ</i>
691.	fluorine dating	การหาอายุด้วยฟลูออรีน	การตรวจหาอายุเปรียบเทียบของกระดูกในสมัยไพลส โตซีนหรือโฮโลซีน โดยใช้ปริมาณฟลูออรีนที่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในชั้นน้ำใต้ดินเทียบกับปริมาณของแคลเซียม ฟอสเฟตในเนื้อกระดูกที่ฝังอยู่ โดยปริมาณฟลูออรีนที่ ค่อย ๆ เพิ่มขึ้น มีสัดส่วนดังนี้ ร้อยละ ๒ ในกระดูกสมัย ไพลสโตซีนตอนต้น ร้อยละ ๑ ในกระดูกสมัยไพลส โตซีนตอนกลาง ร้อยละ ๐.๕ ในสมัยไพลสโตซีนตอน ปลาย และ ร้อยละ ๐.๓ ในกระดูกสมัยโฮโลซีน
692.	flute	รูปร่อง	โครงสร้างปฐมภูมิในหินชั้น ซึ่งจะพบได้ในรูปพิมพ์รูป ร่อง ประกอบด้วยแฉ่งรูปซ้อนที่ไม่ต่อเนื่องกันหรือรูป ลอนหรือร่องที่มีความยาว ๒-๑๐ เซนติเมตร เกิดจาก ตะกอนที่กระแสน้ำป็นปวนนำมาขุดขูดผิวของโคลน ท้องน้ำจนเกิดเป็นแฉ่งหรือร่องขึ้น ขอบแฉ่งหรือร่อง ด้านที่ลึกที่สุดจะเป็นด้านต้นน้ำ (upcurrent) และแกน ด้านยาวจะขนานกับกระแสน้ำ <i>ดูรูปประกอบ</i> มีรูป รูปร่อง มีรูป

			รูปพิมพ์รูปร่าง
693.	flute cast	รูปพิมพ์รูปร่าง	สันนูนรูปร่างมนคล้ายใบพายหรือสันที่ด้านหนึ่งผายออก ด้านที่แคบกว่ายกสูงและเอียงลาดไปตามแนวยาวหรือไปทางด้านกว้าง จนกลืนไปกับพื้นชั้นหิน พบที่ผิวด้านล่างของชั้นหินทรายแป้งหรือหินทราย เกิดจากการสะสมตัวในโครงสร้างรูปร่าง ด้านที่ยกสูงจะเป็นด้านต้นน้ำ ในขณะที่ด้านที่ผายออกจะเป็นด้านปลายน้ำ ดู <i>flute ประกอบ ยืนยันมติเดิม 24/56</i>
694.	fluting	การเกิดโครงสร้างรูปร่าง	กระบวนการเกิดโครงสร้างรูปร่าง ดู <i>flute และ flute cast ประกอบ</i>
695.	fluvial	-ลำน้ำ	๑. คำที่ใช้กับแม่น้ำทั้งหนึ่งสายและหลายสาย ๒. คำที่ใช้กับสิ่งที่มีอยู่หรือเพิ่มพูนขึ้นในธารน้ำหรือที่เกี่ยวข้องกับธารน้ำหรือแม่น้ำรวมทั้งที่ราบน้ำท่วมของสายน้ำนั้น ๓. ดู <i>fluvialite</i>
696.	fluvial cycle of erosion	วัฏจักรการกร่อนโดยลำน้ำ	วัฏจักรหรือวงจรการกร่อนที่เกิดขึ้นจากการกัดเซาะของกระแสน้ำ จนมีผลทำให้ระดับพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะลดต่ำลงจนถึงระดับอยู่ตัวหรือระดับทะเลปานกลาง มีความหมายเหมือนกับ <i>normal cycle</i> ดู <i>base level ประกอบ</i>
697.	fluvial deposit; fluvialite deposit	สิ่งทับถมลำน้ำ	แหล่งสะสมตะกอนที่ประกอบด้วยวัตถุที่ถูกพัดพามากับลำน้ำทั้งตะกอนแขวนลอยหรือที่ตกจมลงโดยธารน้ำ

698.	fluviate	-ลำน้ำ	คำที่ใช้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของแม่น้ำหรือธารน้ำ มีความหมายเหมือนกับ <i>fluvial</i> ความหมายที่ ๓
699.	fluviate dam	เขื่อนธารน้ำ	สิ่งขวางกั้นลำน้ำที่เกิดจากการสะสมตัวของตะกอนในลำน้ำสาขาตรงบริเวณที่ลำน้ำสาขาพบกับธารน้ำ
700.	fluviate deposit; fluvial deposit	สิ่งทับถมธารน้ำพา	ดู <i>fluvial deposit; fluviate deposit</i>
701.	flux	ฟลักซ์	<p>๑. สารที่ใช้ลดจุดหลอมเหลวของสารผสมที่ต้องการหลอม เช่น ในอุตสาหกรรมทำแก้วหรือเซรามิก การหลอมโลหะ และยังช่วยให้ขึ้นตะกั่วไหลตัวได้ดี ช่วยแยกมันทินต่าง ๆ ออกได้โดยง่าย</p> <p>๒. หินฟลักซ์ ดู <i>fluxing stone; flux stone</i></p> <p>๓. น้ำไหลป่าหรือการไหลออกของน้ำ</p> <p>๔. จำนวนของอนุภาคกัมมันตรังสีในปริมาตรที่กำหนดคูณด้วยความเร็วเฉลี่ย</p>
702.	fluxgate magnetometer	ฟลักซ์เกตแมกนีโทมิเตอร์	<p>เครื่องมือวัดความเข้มสนามแม่เหล็กรวม ซึ่งใช้หลักการอิมิตัวของอำนาจแม่เหล็กในสารเฟอร์โรแมกเนติกช่วยในการวัดค่าความเข้มสนามแม่เหล็ก</p> <p>เมื่อมีสนามแม่เหล็กรวมผ่านเข้ามาในแนวขนานกับแนวแกนของแท่งแกนโลหะ สนามแม่เหล็กรวมจะไปบวกเข้ากับสนามแม่เหล็กในแท่งแกนโลหะแท่งหนึ่งที่เกิดจากการเหนี่ยวนำด้วยกระแสไฟฟ้าสลับในขดลวดปฐมภูมิ แต่จะไปหักออกในแท่งแกนโลหะอีกแท่งหนึ่ง เพราะพันขดลวดปฐมภูมิไว้ตรงกันข้าม สนามแม่เหล็ก</p>

			<p>รวมจะทำให้แท่งแกนโลหะแท่งแรกอึดตัวในอำนาจแม่เหล็กได้เร็วกว่าอีกแท่งหนึ่ง ทำให้เกิดความแตกต่างในความเข้มสนามแม่เหล็กของแท่งแกนทั้งสอง เหนียวน่าให้เกิดศักย์ไฟฟ้าในขดลวดทุติยภูมิไม่เท่ากัน ความต่างศักย์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในขดลวดทุติยภูมิจะเป็นปฏิภาคกับความเข้มสนามแม่เหล็กรวมที่เปลี่ยนแปลงไปตามตำแหน่งต่าง ๆ</p> <p>เครื่องมือนี้ใช้สำรวจสนามแม่เหล็กได้ทั้งบนบก ในทะเล และทางอากาศ สามารถวัดได้ละเอียดถึง ± 0.2 แกมมา</p>
703.	fluxing ore; flux ore	สินแร่สารเชื้อ	สินแร่โลหะมีค่าที่มีสารกำจัดมลทินหรือสารเชื้อผสมอยู่จำนวนพอเหมาะ ซึ่งสามารถนำไปถลุงได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องเติมสารกำจัดมลทินหรือสารเชื้อลงไปอีก
704.	fluxing stone; flux stone	หินฟลักซ์	หินที่ใช้เป็นฟลักซ์ เช่น หินปูน หินโดโลไมต์ หินหรือแร่ชนิดอื่น ๆ ที่ใช้ในกระบวนการถลุงโลหะ เพื่อให้อุณหภูมิของการหลอมเหลวของสินแร่ต่ำลง ด้วยการรวมตัวเข้ากับมลทินในสินแร่ และทำให้เกิดเป็นตะกรันเหลว
705.	fly ash	เถ้าปลิว	เถ้าถ่านหินที่หลอมตัวเนื่องจากความร้อนสูง มีขนาดเล็กละเอียดปลิวออกจากปล่องควันของโรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง สามารถกำจัดได้โดยใช้เครื่องดักจับไฟฟ้าสถิตหรือผ้ากรองละเอียด เถ้าละเอียดสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตอิฐทนไฟและ

			ปูนซีเมนต์ได้
706.	flysch	ฟลิช	หน่วยหินซึ่งประกอบด้วยหินทราย ดินมาร์ล หินดินดาน เนื้อปูนผสม และหินกรวดมน สลับกันอยู่ในบริเวณเทือกเขาแอลป์ เกิดจากการสะสมทับถมของเศษหิน ดิน ทราย ที่พังทลายในขณะเกิดการก่อเทือกเขาแบบแอลป์ หินดังกล่าวอยู่ในต้นยุคพาลีโอจีน หากเกิดภายหลังการก่อเทือกเขา เรียก โมลาสส์ (molasse) 16/56
707.	focal depth	ความลึกศูนย์เกิดแผ่นดินไหว	ระยะทางจากผิวดินลงไปถึงศูนย์เกิดแผ่นดินไหว
708.	focal-mechanism solution; fault-plane solution	การหาระนาบรอยเลื่อน	วิธีการหาแนวการวางตัวและทิศทางมุมเทของรอยเลื่อน โดยวิเคราะห์จากข้อมูลแผ่นดินไหวของสถานีวัดความไหวสะเทือนรอบศูนย์เกิดแผ่นดินไหว
709.	focus; earthquake focus; hypocentre; seismic focus	ศูนย์เกิดแผ่นดินไหว	<i>ดู seismic focus; earthquake focus; focus; hypocentre</i>
710.	fold	รอยคดโค้ง	โครงสร้างทางธรณีวิทยารูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะคดโค้ง ปรากฏบนชั้นหิน ระนาบชั้นหิน ริวขนาน (foliation) แนวแตกเรียบ เกิดจากความเค้นและความเครียดของเปลือกโลก ซึ่งสามารถทราบได้ว่าความเค้นและความเครียดมาจากทิศทางใดได้โดยการตรวจตามรอยคดโค้งของชั้นหินนั้น 3/56 ตรวจแล้ว

711.	fold axis	แกนรอยคดโค้ง	เส้นแสดงแนวการวางตัวของโครงสร้างชั้นหินโค้งรูป ประทุน (anticline) เรียก แกนชั้นหินโค้งรูปประทุน (anticlinal axis) หรือชั้นหินโค้งรูปประทุนหงาย (syncline) เรียก แกนชั้นหินโค้งรูปประทุนหงาย (synclinal axis) แนวนี้ได้จากการลากเส้นต่อจุดที่มี ความโค้งมากที่สุดของชั้นหินชั้นเดียวกันในรอยคดโค้ง นั้น 5/56
712.	fold belt	แนวรอยคดโค้ง	ดู <i>orogenic belt</i> 2/56
713.	fold mountain	ภูเขารอยคดโค้ง	ภูเขาที่เกิดจากการคดโค้งโก่งงอขนาดใหญ่ของชั้นหิน ด้วยแรงอัดในเปลือกโลก แล้วต่อมาเกิดการยกตัวสูงขึ้น และถูกกัดกร่อนอย่างรุนแรงในภายหลัง จนเกิดสมดุ ใหม่มีความสูงอยู่ในตำแหน่งที่เห็นปัจจุบัน โดยปรกติ ภูเขารอยคดโค้งเป็นเทือกเขาซึ่งแต่เดิมชั้นหินในบริเวณ ดังกล่าวเกิดจากการสะสมตัวในธรณีแอ่นตัว เช่น เทือกเขาแอนดีส เทือกเขาร็อกกี เทือกเขาแอลป์ เทือกเขา หิมาลัย 3/56 ตรวจแล้ว
714.	fold system	ระบบรอยคดโค้ง	กลุ่มของชั้นหินคดโค้งชนิดเดียวกันและเกิดจากการ แปรสัณฐานของเปลือกโลกในช่วงเดียวกัน 3/56 อารี แก้
715.	fold trap	ลักษณะกักเก็บแบบรอยคด โค้ง	ลักษณะกักเก็บแบบโครงสร้างแบบหนึ่งที่ปิโตรเลียมถูก กักเก็บภายในชั้นหินคดโค้ง ดู <i>structural trap</i> ประกอบ

			3/56 ตรวจแล้ว
716.	foliation*	ริ้วขนาน	<p>๑. ริ้วรอยที่มีลักษณะเป็นแนวขนานจนแลดูเป็นแถบเป็นลายสลับสี มักบิดย้วยน้อย ๆ แบบลูกคลื่น ซึ่งพบในหินชีสต์ หินไนส์ ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากการแปรสภาพของหิน แร่ในหินจึงตกผลึกใหม่และจัดเรียงตัวไปในแนวทางเดียวกันจนมีลักษณะเป็นริ้วรอยบิดย้วยเป็นแถบขนาน ริ้วรอยขนานอาจจะแยกออกได้เป็นแผ่น ๆ และมีผิวหน้าเรียบเนียน เช่น ในหินชนวน</p> <p>๒. ลักษณะโครงสร้างที่เป็นแถบเป็นแนวขนานและบิดย้วยน้อย ๆ แบบลูกคลื่น ซึ่งพบในชั้นน้ำแข็งตรงส่วนลึกของธารน้ำแข็ง เกิดเนื่องจากตรงส่วนนั้นถูกกดใต้อันให้บิดเบี้ยวไป</p>
717.	fondo	-ระดับท้องน้ำ	<p>คำที่ใช้กับสภาวะแวดล้อมของการตกสะสมตะกอนซึ่งตกสะสมที่พื้นท้องน้ำระดับลึก ในภาษาสเปน fondo หมายถึง bottom</p> <p><i>ดู fondoform และ fondothem ประกอบ</i></p>
718.	fondoform	สัณฐานระดับท้องน้ำ	<p>ธรณีสัณฐานใต้น้ำซึ่งก่อตัวขึ้นเป็นพื้นท้องน้ำ ส่วนใหญ่เป็นบริเวณการตกสะสมตัวในสภาวะแวดล้อมใต้ท้องน้ำลึก</p>
719.	fondothem	หน่วยหินระดับท้องน้ำ	<p>หน่วยหินซึ่งเกิดในสภาวะแวดล้อมระดับท้องน้ำ และแก้ไขศัพท์ที่เกี่ยวข้องกัน</p>
720.	foot slope	ความลาดเชิงเขา	<p>ส่วนของเขาที่อยู่ระหว่างลาดเขากับที่ราบเชิงเขา โดย</p>

			ส่วนยอดเป็นส่วนที่ความลาดถูกกร่อนออกไปและรวมถึงความลาดในส่วนล่างมีความชันลดลง มีลักษณะของความลาดเป็นแบบโค้งเว้า เรียกว่า ความลาดเว้า (waning slope) 17,18/56
721.	foot wall	หินพื้น	หินส่วนที่อยู่ใต้แนวรอยเลื่อน สายแร่ ทางแร่ หรือ ชั้นหินแร่ (<i>ตุรปที่ hade</i>)
722.	foram*	ฟอแรม	<i>ดู foraminifer</i>
723.	foraminifer*	ฟอแรมินิเฟอร์	สัตว์เซลล์เดียวในชั้นซาร์โคดิดา อันดับฟอแรมินิเฟอรา ลักษณะสำคัญคือ มีเปลือกแข็ง แบ่งเป็นห้องตั้งแต่ห้องเดียวหรือมากกว่านั้น เปลือกแข็งนี้เป็นสารจำพวกแคลไซต์ ซิลิกา อะราโกไนต์ หรือแอกกลูติเนต ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในทะเล แต่อาจพบได้ในน้ำจืด เกิดอยู่ในระหว่างยุคแคมเบรียนจนถึงปัจจุบัน <i>มีความหมายเหมือนกับ foram, foraminifera และ foraminiferan</i>
724.	foraminifera ooze	เลนฟอแรมินิเฟอรา	เลนพื้นท้องทะเลเนื้อปูนที่ประกอบด้วยเปลือกของฟอแรมินิเฟอรา <i>ดู globigerina ooze ประกอบ</i>
725.	foraminifera*	ฟอแรมินิเฟอรา	<i>ดู foraminifer</i>
726.	foraminiferan*	ฟอแรมินิเฟอรัน	<i>ดู foraminifer</i>
727.	forced folding	การคดโค้งจากแรง	การเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างของชั้นตะกอนที่อยู่เหนือหินฐาน โดยส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนตัวในแนวตั้งตามรอยเลื่อน การเปลี่ยนลักษณะดังกล่าวมักเป็นรูปโค้ง

			ในภาคตัดขวาง ซึ่งรูปแบบโครงสร้างชนิดนี้สามารถพบเห็นได้ชัดเจนในแผ่นดินส่วนหน้า (foreland) ของเทือกเขาร็อกกี
728.	fore reef	พืดหินส่วนหน้า	พืดหินส่วนที่หันไปทางทะเล ซึ่งมีความลาดชันสูง เป็นที่ตกตะกอนของเศษปะการัง ในบางแห่งพืดหินปะการังจะก่อตัวเป็นกำแพงสูงชัน 6/56 ตรวจแล้ว
729.	fore-arc basin	แอ่งโค้งด้านหน้า	แอ่งสะสมตะกอนหรือโครงสร้างแอ่งที่เป็นรูปโค้งอยู่บริเวณด้านหน้ากลุ่มภูเขาไฟซึ่งเป็นร่องลึกตามเขตมุดตัวของเปลือกโลกที่ซับซ้อน
730.	foredeep	ร่องลึกหน้าเกาะ	ร่องลึกและยาวได้สมุทรซึ่งทอดขนานและใกล้กับวงโค้งของหมู่เกาะ หรือบริเวณแผ่นดินที่เป็นเทือกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาสมุทรแปซิฟิก
731.	foreland	แผ่นดินส่วนหน้า	<p>๑. พื้นที่เสถียรตรงขอบแนวการเกิดภูเขา เป็นส่วนที่อยู่หน้าหินที่เกิดการคดโค้งตลบทัพและไถลทัพ โดยมากมักเกิดขึ้นในบริเวณเปลือกโลกที่เป็นทวีปและเป็นขอบของหินฐานธรณีหรือลานทวีป</p> <p>๒. แหลมหรือส่วนของแผ่นดินที่ยื่นเข้าไปในทะเล</p>
732.	foreland facies	ชุดลักษณะหน้าไหล่ทวีป	<i>ดู shelf facies</i>
733.	forelimb	ส่วนข้างหน้า	ส่วนข้างที่ชันกว่าของชั้นหินคดโค้งรูปประทุนแบบอสมมาตร

734.	foreset bed	ชั้นลาดส่วนหน้า	ชั้นตะกอนที่เกิดจากการสะสมตัวของเม็ดทรายที่ถูกกระแส น้ำในแม่น้ำพามา มีลักษณะเป็นชั้นซ้อน ๆ กันเอียงไปตามแนวลาดเทของดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำ <i>ดู bottomset bed ประกอบ</i> 7/56 ตววจแล้ว
735.	foreshock	แผ่นดินไหวหน้า	แผ่นดินไหวขนาดเล็กกว่าที่เกิดขึ้นก่อนแผ่นดินไหวหลักและเกิดขึ้นในบริเวณเดียวกันหรือใกล้เคียง บางครั้งอาจเกิดก่อนเป็นวินาทีหรือเป็นสัปดาห์ก็ได้ <i>ดู aftershock และ main shock ประกอบ</i>
736.	foreshore	ชายทะเลส่วนนอก	อาณาบริเวณที่มีเขตจากแนวน้ำลงต่ำสุดในช่วงน้ำเกิดจนถึงแนวน้ำขึ้นโดยเฉลี่ย <i>ดู shore ประกอบ</i> 7/56 ตววจแล้ว
737.	foreslope	ความลาดส่วนนอก	บริเวณที่มีความลาดชันมากจากขอบนอกของพืดหินปะการังถึงระดับความลึกประมาณ ๒๐ เมตร นอกจากนี้ยังหมายถึง ชุดลักษณะของหินที่เกิดในบริเวณนี้ด้วย เช่น หินกรวดมนหน้าปะการัง 17/56
738.	forested bog; bog forest	ป่าพรุ	พรุที่มีไม้ต้นขึ้นอยู่ แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ พรุในเขตอบอุ่นหรือหนาว เรียกว่า ป่าพรุเขตหนาว เหนือ (boreal bog) ป่าส่วนใหญ่จะเป็นป่าสน และพรุในเขตร้อนชื้น เรียกว่า ป่าพรุเขตร้อน (tropical bog forest) ป่าส่วนใหญ่จะเป็นป่าดิบชื้น <i>ดูรูปที่ swamp</i>

			9/56
739.	forested swamp	ป่าน้ำขัง	ดูคำอธิบายใน <i>swamp</i>
740.	form	รูปทรง	<p>๑. ดู <i>landform</i></p> <p>๒. ดู <i>crystal form</i></p> <p>๓. ลักษณะรูปร่างของเม็ดอนุภาคซึ่งไม่สามารถอธิบายได้ด้วยความเป็นทรงกลมหรือความมน (roundness) แต่อธิบายได้ด้วยการใช้อัตราส่วนของแกน คือ แกนยาว แกนกลาง และแกนสั้น ซึ่งรวมกันแล้วเป็นดัชนีรูปร่างต่าง ๆ และอีกประการหนึ่ง ด้วยการใช้อำนาจเรียก เช่น แบบแผ่น (platy) แบบใบมีด (bladed) แบบยาวเรียว (elongate) และแบบเนื้อแน่น (compact)</p>
741.	form genus; form-genus	๑. สกูลชิ้นส่วนพืชดึกดำบรรพ์	คำที่ใช้มากที่สุดไดโนเสาร์วิธาน เป็นหน่วยที่ใช้กับซากพืชดึกดำบรรพ์ที่พบเพียงส่วนหนึ่งของพืชและไม่พบอยู่ร่วมกับส่วนอื่น ๆ ของพืชนั้น เช่น ลำต้น ใบ หรือเมล็ด ซึ่งใช้เป็นหลักฐานบรรยายประกอบการจำแนกชนิดของพืชทั้งต้นเนื่องจากยังไม่พบต้นจริง ๆ หรือไม่ สามารถตรวจสอบได้อย่างแน่ชัด ดู <i>parataxon ประกอบ</i>
742.	form genus; form-genus	๒. สกูลรูปเดียวกัน	๒.๑ คำที่นำไปใช้กับสกูลของสิ่งมีชีวิตหนึ่งในลำดับของสกูลที่มีความสัมพันธ์กัน เพราะได้แยกออกจากบรรพบุรุษสกูลเดียวกัน คำนี้ใช้น้อยกว่าความหมาย

			<p>ข้อ ๑</p> <p>๒.๒ คำที่ใช้กับสกุลโดยรวมชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีรูปร่างทั่วไปเหมือนกัน แต่อาจมีบรรพบุรุษต่างกันเข้าไว้ด้วยกัน</p> <p>๒.๓ ชนิดรูปเดียวกัน ดู <i>genomorph</i> ความหมายที่ ๒.๑ ประกอบ</p>
743.	formal unit	หน่วยทางการ	<p>หน่วยลำดับชั้นหินที่ได้รับการกำหนดและตั้งชื่อตามกฎหมายเกณฑ์การจำแนกและการตั้งชื่อลำดับชั้นหินของสหพันธ์ธรณีศาสตร์นานาชาติ (International Union of Geological Science, IUGS) ให้ใช้เรียกอย่างเป็นทางการแล้ว ชื่อลำดับชั้นหินที่ใช้อย่างเป็นทางการต้องขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ เช่น ชั้นหินชอล์ก (Chalk) หินปูนราชบุรี (Ratburi Limestone) ดู <i>informal unit</i> ประกอบ</p>
744.	format	หน่วยหินรูปแบบ	<p>หน่วยลำดับชั้นหินไม่เป็นทางการ ซึ่งอยู่ระหว่างแนวชั้นหลัก (marker horizon) ๒ ชั้น สามารถติดตามหาความต่อเนื่องของลำดับชั้นหินเช่นนี้ในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ โดยถือว่าแนวชั้นหลักเดียวกันจะมีอายุเท่ากัน ไม่ว่าจะพบในที่ใดก็ตาม หน่วยหินรูปแบบมีประโยชน์ในการเทียบสัมพันธ์ภาคตัดลำดับชั้นหิน (stratigraphic section)</p>

			ระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะใต้พื้นดิน <i>ดู geologic section ประกอบ</i>
745.	formation	๑. หมวดหิน	๑.๑ (ลำดับชั้นหิน) หน่วยหลักในการจำแนกลำดับชั้นหินตามลักษณะหิน ใช้สำหรับแบ่งแผนภาพลำดับชั้นหินทั้งหมดอย่างสมบูรณ์แบบทั่วโลก โดยอาศัยลักษณะเนื้อหินเป็นหลัก หมวดหินหนึ่ง ๆ อาจจะหนาน้อยกว่า ๑ เมตร ไปจนถึงหลายพันเมตร หรือมากกว่านั้น หมวดหินนี้อาจประกอบด้วยหินชั้น หินอัคนีพุ หินอัคนีแทรกซอน หรือหินแปร หรือในบางกรณีเป็นการสลับชั้นกันของหินดังกล่าว ๒ ชนิด หรือมากกว่านี้ ๑.๒ (แผนที่) รูปร่างที่เด่นชัดของหินอัคนี หินแปรและหินตะกอนที่สามารถแห่งขอบเขตได้ชัดเจนในภาคสนาม โดยไม่ต้องใช้ลักษณะรายละเอียดทางบรรพชีวินวิทยา หรือศิลาวิทยาและมีขนาดใหญ่พอที่จะวาดขอบเขตลงบนแผนที่ธรณีวิทยาได้
746.	formation	๒. ชั้นหิน	ชั้นหินทั่วไปที่ไม่คำนึงถึงลำดับชั้นหินและอายุ เป็นคำที่ช่างเจาะใช้เรียกตามความยากง่ายในการเจาะ เช่น ชั้นหินอ่อน ชั้นหินแข็ง ชั้นหินพรุน
747.	formation	๓. การก่อสร้างฐาน	การเกิดลักษณะหรือสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติที่แตกต่างอย่างชัดเจนจากบริเวณข้างเคียง
748.	formation damage	ความเสื่อมสภาพชั้นกักเก็บ	สภาพของชั้นกักเก็บปิโตรเลียมที่ลดความสามารถในการซึมซับหรือการไหลอันเป็นผลมาจากโคลนเจาะไหลเข้าไปอุดช่องว่างบริเวณผนังหลุม <i>มีความหมาย</i>

			เหมือนกับ <i>skin damage</i>
749.	formation evaluation	การประเมินค่าชั้นกักเก็บ	กระบวนการประเมินปริมาณน้ำมันและแก๊สในชั้นกักเก็บ โดยใช้ข้อมูลจากหลุมเจาะ เช่น การหยั่งธรณี เพื่อประเมินคุณค่าเชิงพาณิชย์
750.	formation factor	อัตราส่วนความนำไฟฟ้า	อัตราส่วนของการนำไฟฟ้าระหว่างของไหลกับหินที่มีของไหลนั้นอยู่
751.	formation fluid	ของไหลในชั้นหิน	ของไหล เช่น น้ำมัน แก๊ส หรือน้ำ ที่อยู่ในชั้นหินใต้ดิน
752.	formation gas	แก๊สในชั้นหิน	แก๊สที่ผลิตได้ในระยะแรกของการผลิตจากชั้นหินกักเก็บ
753.	formation pressure	ความดันชั้นหิน	ความดันในชั้นหินที่เกิดจากของไหลที่บรรจุอยู่ในชั้นหินแต่เพียงอย่างเดียว
754.	formation testing	การทดสอบชั้นหิน	การทดสอบหลุมเจาะปิโตรเลียมแบบหนึ่งโดยการวัดและเก็บข้อมูล ความดัน และตัวอย่างของไหลในชั้นหิน ที่ระดับความลึกต่าง ๆ เพื่อการออกแบบเตรียมหลุมผลิต
755.	formation water; native water	น้ำเดิมในชั้นหิน	น้ำซึ่งเกิดอยู่ในหินหรือช่องว่างของชั้นหินตั้งแต่หินหรือชั้นหินนั้นตกสะสมตัว ตรงข้ามกับของไหลที่ถูกอัดเข้าไปในชั้นหิน เช่น น้ำโคลนเจาะ (drilling mud) ดู <i>connate water</i> ประกอบ
756.	fossa	แอ่งยาว	๑. ธรณีแอ่งตัวขนาดใหญ่ตรงขอบของทวีป ๒. แอ่งบนดาวอังคารที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับแอ่งกราเบนบนโลก ดู <i>graben</i> ประกอบ

			๓. แอ่งบนผิวของเปลือกหอยหรือกระดูก ใช้สำหรับเป็นที่ยึดเกาะของกล้ามเนื้อหรือเอ็น
757.	fossil assemblage	กลุ่มชีวิตดึกดำบรรพ์	ดู <i>assemblage</i> ประกอบ
758.	fossil community	ชุมชนชีวิตดึกดำบรรพ์	กลุ่มซากดึกดำบรรพ์ซึ่งเป็นซากสิ่งมีชีวิตที่เคยอยู่อาศัยในพื้นที่นี้มาก่อน เมื่อตายลงและกลายสภาพเป็นซากดึกดำบรรพ์ โดยที่ยังคงมีปริมาณ (จำนวน และขนาด) เท่าเดิมเหมือนครั้งยังมีชีวิต ซึ่งแสดงถึงว่าซากเหล่านี้ไม่มีการถูกนำพาไปที่อื่น
759.	fossil fuel	เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์	เชื้อเพลิงซึ่งเปลี่ยนสภาพมาจากสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ โดยกระบวนการทางธรณีวิทยาและธรณีเคมี เช่น น้ำมันดิบ แก๊สธรรมชาติ ถ่านหิน หินน้ำมัน
760.	fossil ore	สินแร่ซากดึกดำบรรพ์	แหล่งแร่เหล็กที่มีกำเนิดแบบหินตะกอน ซึ่งชั้นตะกอนเปลือกหอยถูกแทนที่และเชื่อมประสานด้วยฮีมาไทต์และคาร์บอนเนต ทำให้มีปริมาณเหล็กอย่างสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น แหล่งสินแร่คลินตัน ดู <i>flaxseed ore</i> ประกอบ
761.	fossil wax	ไขธรรมชาติ	ดู <i>mineral wax</i>
762.	fossil*	ซากดึกดำบรรพ์	ซากและร่องรอยของบรรพชีวิน (ancient life) ที่ประทับอยู่ในหิน บางแห่งเป็นรอยพิมพ์ บางแห่งก็มีซากเดิมปรากฏอยู่ รอยดินสัตว์ มูลสัตว์ ถ่านหิน ไม่กลายเป็นหินรวมอยู่ในหมู่ซากดึกดำบรรพ์นี้เหมือนกัน ถ้าเป็นฟิล์มหรือชั้นของชีวินใดที่สามารถใช้บ่งบอกอายุหินได้

			เรียกว่า ซากดึกดำบรรพ์ดรรชนี (index fossil)
763.	Fossildiagenese	ประวัติซากดึกดำบรรพ์	คำภาษาเยอรมันที่ประยุกต์กับวิชา <u>นเวศวิทยาบรรพกาล</u> สาขาหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับประวัติของซากสิ่งมีชีวิตหลังการกลบฝัง ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า fossil diagenesis ดู <i>biostratonomy</i> และ <i>taphonomy</i> ประกอบ 30/56
764.	fossiliferous	-มีซากดึกดำบรรพ์	คำที่ใช้กับหินหรือชั้นหินที่มีซากดึกดำบรรพ์ปรากฏอยู่
765.	fossilization	การกลายเป็นซากดึกดำบรรพ์	กระบวนการทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการที่ซากพืชหรือซากสัตว์ที่ฝังอยู่ในตะกอน ทำให้ซากพืชหรือซากสัตว์นั้นไม่ผุพังทำลายไปจนหมด โดยซากนั้นอาจคงสภาพให้เห็นทั้งหมด เห็นบางส่วน หรือเป็นเพียงร่องรอยก็ได้
766.	founder breccia; collapse breccia	หินกรวดเหลี่ยมยุบตัว	ดู <i>collapse breccia; founder breccia</i>
767.	four component seismic data; 4 C seismic data	ข้อมูลความไหวสะเทือนสี่แนว	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจวัดความไหวสะเทือนในหลุมเจาะหรือในทะเล โดยการจัดวางตัวรับสัญญาณเป็น ๓ ทิศทาง ให้ทำมุมกันบนผิวดินหรือผิวน้ำ สำหรับทิศทางที่ ๔ เป็นตัวรับสัญญาณอีกชุดหนึ่งอยู่ที่ผนังหลุมหรือพื้นทะเลเพื่อวัดคลื่นเฉือนและคลื่นอัด
768.	four dimension seismic data; 4 D seismic data	ข้อมูลความไหวสะเทือนสี่มิติ	ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกผลการสำรวจความไหวสะเทือนสามมิติในระยะเวลาที่ต่างกัน ในบริเวณเดียวกัน เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของแหล่งกักเก็บปิโตรเลียมที่ผลิตขึ้นมา ณ เวลาต่าง ๆ ความเปลี่ยนแปลงนี้คือตำแหน่งของของไหล ความอึดตัว ความดัน และ อุณหภูมิ ข้อมูลนี้สามารถบันทึกได้ทั้งที่พื้นผิวหรือใน

			หลุมเจาะ มีความหมายเหมือนกับ <i>time-lapse seismic data</i>
769.	fractional section	ส่วนเศษ	ส่วนที่มีขนาดพื้นที่น้อยกว่า ๖๔๐ เอเคอร์ เนื่องจากบางส่วนเป็นน้ำหรือติดกับ township ด้านทิศเหนือหรือทิศตะวันตก ดู <i>section ๒ ประกอบ</i>
770.	fracture	รอยแตก	๑. ลักษณะที่แฉกแตกออกตามแนวระนาบของรอยแตก ซึ่งมีทิศทางไม่แน่นอน และพื้นผิวรอยแตกไม่เป็นระนาบ เรียบ เช่น conchoidal ๒. รอยแตกในหินที่อาจมีการเลื่อนตัวหรือไม่ก็ได้ ๓. รอยแตกบนผิวบนของธารน้ำแข็ง๔. การเปลี่ยน ลักษณะอันเนื่องมาจากการสูญเสียแรงยึดเหนี่ยวหรือ การปลดปล่อยแรงที่กักเก็บไว้
771.	fracture acidizing; acid fracture; acid fracturing;	การขยายรอยแตกด้วย กรด	ดู <i>acid fracture; acid fracturing; fracture acidizing</i>
772.	fracture cleavage*	แนวแตกเรียบประชิด	แนวแตกเรียบชนิดหนึ่งที่เกิดขึ้นในหินที่มีรอยแตก หลายแนวประชิดและขนานกัน โดยหินนั้นได้มีการแปร สภาพเพียงเล็กน้อย
773.	fracture zone*	แนวรอยแตก	เขตรอยแตกที่เป็นแนวยาวในท้องทะเลลึกซึ่งมีภูมิ ประเทศสูงต่ำแตกต่างกันในความลึกต่าง ๆ กัน แนวรอย แตกนี้มักตัดขวางแนวสันกลางสมุทร
774.	fragipan	ชั้นดานเปราะ	ชั้นดินที่เกิดใต้ชั้นดินบนตามธรรมชาติ มีอินทรีย์วัตถุต่ำ

			มีความหนาแน่นรวมสูง และ/หรือมีความต้านทานเชิงกลสูง เมื่อเทียบกับชั้นดินข้างบนและข้างล่าง การยึดตัวของดินจะแข็งมากขึ้นเมื่อแห้ง แต่มีความเปราะง่ายถึงปานกลางเมื่อชื้น ชั้นดินนี้มีลักษณะของการเพิ่มและลดออกซิเจน น้ำซึมผ่านได้ช้าถึงช้ามาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการชอนไชของรากพืช <i>ดู redoximorphic feature ประกอบ</i>
775.	fragmental rock	หินเศษชิ้น	<i>ดู clastic rock</i> 13/56
776.	fragmental texture	เนื้อเศษชิ้น	๑. ลักษณะเนื้อหินชั้นหรือหินตะกอน ที่ประกอบด้วยเศษชิ้นหินที่แตกหักซึ่งพบในบริเวณผิวสัมผัส คำนี้ใช้เพื่อให้เห็นความแตกต่างกับเนื้อผลึก ๒. ลักษณะเนื้อของหินเถ้าภูเขาไฟ หรือหินชั้นภูเขาไฟ (pyroclastic)
777.	free	-อิสระ	คำที่ใช้กับธาตุธรรมชาติ (native element) เช่น เม็ดทองอิสระ (free gold)
778.	free carbon	คาร์บอนอิสระ	คาร์บอนในถ่านหินที่ถูกขับออกมาที่สารระเหย ตรงข้ามกับคาร์บอนคงที่ ซึ่งไม่สามารถขับออกมาที่สารระเหยได้
779.	free cheek; librigena	แก้มหลุดได้	ส่วนด้านข้างของหัวไทรโลไบต์ซึ่งอยู่นอกรอยแตกบนหน้าและจะแยกออกจากหัวส่วนกลาง (cranidium) เมื่อ

			ลอกคราบ ส่วนของแก้มหลุดได้นี้รวมถึงส่วนที่เป็นเปลือกตาของโทรโลไบต์ด้วย <i>ดูรูปที่ facial suture</i>
780.	free energy	พลังงานเสรี	ความสามารถของการทำงานของระบบหนึ่ง ปริมาณการเปลี่ยนแปลงพลังงานเสรีวัดได้จากผลการทำงานที่ได้งานมากที่สุดจากกระบวนการที่กำหนดให้ <i>ดู Gibbs' free energy ประกอบ</i>
781.	free face	ผาเรียบ	หน้าผาที่ชันมากและเรียบ จนเศษหินที่ผุพังไม่อาจค้างอยู่ได้ จะตกลงไปกองอยู่ที่เชิงผาหมด ทำให้เกิดเป็นลานหินพัง
782.	free moisture	ความชื้นอิสระ	<i>ดูคำอธิบายใน moisture content</i>
783.	free-air anomaly	ค่าผิดปรกติฟรีแอร์	ค่าความโน้มถ่วงผิดปรกติ ณ จุดใดจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นค่าความแตกต่างระหว่างค่าความโน้มถ่วงที่วัดได้ทางทฤษฎีกับค่าความโน้มถ่วงที่วัดได้จริง โดยได้แก้ค่าฟรีแอร์แล้ว <i>ดู free-air correction ประกอบ</i>
784.	free-air correction	การแก้ค่าฟรีแอร์	การแก้ไขค่าความโน้มถ่วงที่วัดได้โดยแก้ไขที่ระดับความสูงของสถานีวัดสู่ระดับน้ำทะเล
785.	freestone	หินไร้รอยแตก	หินที่มีสมบัติแตกได้โดยอิสระ หรือสามารถนำไปตัดและตกแต่งได้ทุกทิศทางโดยไม่มีการแตกแยกจากแนวที่กำหนด เช่น หินทรายชั้นหนา ๆ
786.	freeze-thaw action; frost action*	การผุพังเนื่องจากน้ำแข็งตัว	๑. กระบวนการผุพังทางกายภาพของหินแบบหนึ่ง ซึ่งเกิดจากน้ำที่อยู่ในช่องว่างหรือรอยแตกในหินแข็งตัวและละลายสลับไปมา โดยทั่วไปเกิดขึ้นที่ผิวหน้า

			ของหิน ๒. ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการนี้
787.	freezing interval; crystallization interval	ช่วงการตกผลึก	ดู <i>crystallization interval; freezing interval</i>
788.	frequency domain	โดเมนความถี่	การวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ เทียบกับความถี่ หรือการปฏิบัติกราดใด ๆ ซึ่งมีค่าความถี่เป็นตัวแปรหลัก ซึ่งต่างจากโดเมนเวลา ดู <i>time domain</i> ประกอบ
789.	freshwater limestone	หินปูนน้ำจืด	หินปูนที่เกิดจากการตกตะกอนสะสมตัวหรือตกผลึกในแม่น้ำ ทะเลสาบน้ำจืด หรือในถ้ำ มักเกิดร่วมกับสาหร่าย และบางครั้งมีลักษณะเป็นก้อน
790.	fringing reef	พืดหินขอบฝั่ง	พืดหินอินทรีย์ เช่น ปะการัง ที่เกิดติดกับชายฝั่งของเกาะหรือพื้นทวีป มีลักษณะขรุขระตะปุ่มตะป่ำ แต่ผิวหน้าราบ โผล่พ้นน้ำเมื่อน้ำลง มีความกว้างเป็นกิโลเมตร ด้านหน้าที่ติดกับทะเลเปิดจะเอียงเทมากเข้าหาพื้นทะเล อาจมีร่องน้ำตื้นหรือลากูนคั่นระหว่างพืดหินกับแผ่นดิน มีความหมายเหมือน <i>shore reef</i> และ ดู <i>barrier reef</i> ประกอบ 7/56 ตรวจสอบแล้ว
791.	frist break; first arrival	คลื่นแรกปรากฏ	ดู <i>arrival; break</i> 3/56
792.	frost heave; frost heaving	การปูดชั้นเยือกแข็ง	การยกขึ้นอย่างไม่สม่ำเสมอหรือการเคลื่อนที่ขึ้นข้างบน

			และการบิดเบี้ยวของดิน หิน พีชพรรณ และโครงสร้างต่าง ๆ เกิดจากน้ำใต้ผิวดินกลายเป็นน้ำแข็งและการเติบโตของมวลน้ำแข็ง โดยเฉพาะเลนชันน้ำแข็ง
793.	frozen ground	พื้นดินเยือกแข็ง	พื้นดินที่มีอุณหภูมิต่ำกว่าจุดเยือกแข็งโดยทั่วไปมีจำนวนของน้ำในรูปของน้ำแข็งต่าง ๆ กัน มีความหมายเหมือนกับ <i>gelisol</i>
794.	frustule	โครงสร้างไดอะตอม	ผนังเซลล์เนื้อซิลิกาชนิดโอปอที่ประกอบเป็นฝาทั้งสองของไดอะตอม มีขนาดไม่เท่ากันคล้ายแคปซูลยา <i>ดูรูปประกอบ</i>
795.	fuchsite	ฟุกไซต์	ฟุกไซต์ แร่มีสโคไวต์ชนิดที่มีสีเขียวเนื่องจากมีธาตุโครเมียมปน มีสูตรเคมี $K(Al,Cr)_2(AlSi_3O_{10})(OH)_2$ พบฝังประในควอตซ์ และพบในหินชีสต์ หินโดโลไมต์ หินเพริโดไทต์ และหินเซอร์เพนทีไนต์ <i>ดู muscovite ประกอบ</i> 20/56
796.	furoid	ฟิวคอยด์	๑. รอยซากดึกดำบรรพ์ (trace fossil) ที่พบในชั้นหิน มีลักษณะเป็นรอยลากหรือรอยซอนไซไปตามผิวชั้นหิน <i>ดู chondrite ประกอบ</i> ๒. ซากดึกดำบรรพ์ของสาหร่าย ซากที่คล้ายสาหร่าย หรือซากของวัชพืชทะเล (seaweed) ๓. วัชพืชทะเล ซึ่งจัดเป็นพวกสาหร่ายสีน้ำตาลในอันดับ Fucals

797.	fuel ratio	อัตราส่วนเชื้อเพลิง	อัตราส่วนของคาร์บอนคงที่ต่อสารระเหยในถ่านหิน เพื่อใช้ประเมินประสิทธิภาพของการเผาไหม้ หรือการให้พลังงานความร้อนของถ่านหิน
798.	fugitive constituent; volatile; volatile component	ส่วนประกอบระเหย	ดู <i>volatile component; fugitive constituent; volatile</i>
799.	fuller' s earth	ฟูลเลอร์เอิร์ท	เคลย์ชนิดหนึ่งที่มีความสามารถในการดูดซับสูง ประกอบด้วยมอนต์มอริลโลไนต์ หรือเพลิกอริสโกต์เป็นส่วนใหญ่ ใช้ประโยชน์ในการดูดซับ ฟอกสี และกำจัดไขมัน เป็นสารฟอกสีโดยธรรมชาติ
800.	fumarole*	พุแก๊ส	รูหรือรอยแยกในดินที่มีแก๊สหรือไอร้อนพุ่งออกมาจาก ภายใต้ โดยมากมักมีกลิ่นคล้ายไข่เน่า พุแก๊สมักมีเสมอ ในภูมิประเทศภูเขาไฟ แต่บางแห่งไม่จำเป็นต้องมีภูเขาไฟก็ได้ เพราะพุแก๊สนี้เป็นทางปลดปล่อยพลังดันจาก ภายในโลกไม่ให้งถึงขีดปะทุ ประเทศไทยมีพุแก๊สหลาย แห่ง ที่ใหญ่มากอยู่ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
801.	fungus	เห็ดรา	ชื่อไม่เป็นทางการของพืชในชั้น Fungi ซึ่งเป็นพืช หลายเซลล์พวกแทลโลไฟต์ (thallophyte) อาศัยอยู่บน พืชสีเขียว (green plants) มีช่วงอายุตั้งแต่ยุคพรีแคม เบรียนจนถึงปัจจุบัน ดู <i>thallophyte ประกอบ</i>
802.	fusain	ฟิวเซน	เนื้อถ่านหินชนิดหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นแถบลายวาวแบบ

			ใยไหม มีลักษณะเป็นเส้น เปรอะร่วน และมีสีดำ เกิดเป็นสายหรือแผ่น มักอ่อนนุ่มและสกปรก <i>มีความหมายเหมือนกับ mineral charcoal ดู banded coal ประกอบ</i>
803.	fusinisation; fusinitisation	การเกิดแถบลายวาวใยไหม	<i>ดูคำอธิบายใน coalification; carbonification</i>
804.	fusuline	ฟิวซูลิน	<i>ดู fusulinid</i>
805.	fusulinid	ฟิวซูลินิด	สัตว์เซลล์เดียวจำพวกฟอแรมินิเฟอรา จัดอยู่ในอันดับย่อยฟิวซูลินินา (suborder Fusulinina) วงศ์ฟิวซูลินิดี (family Fusulinidae) มีลักษณะเฉพาะ คือ เปลือกซึ่งเป็นสารเนื้อปูนแบ่งแยกได้เป็นห้อง ๆ มากมายหลายห้อง รูปร่างโดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายเมล็ดข้าว เรียกกันว่า คตข้าวสาร เพราะเข้าใจว่าเป็นเมล็ดข้าวสารโบราณ มีช่วงอายุตั้งแต่ยุคดีโวเนียนจนถึงยุคโทรแอสซิก ใช้ประโยชน์เป็นซากดึกดำบรรพ์ดรรชนี (index fossil) ในการลำดับชั้นหินของหินยุคเพนซิลวาเนียน (Pennsylvanian system) และหินยุคเพอร์เมียน <i>มีความหมายเหมือนกับ fusuline</i>
806.	ตัดศัพท์ displacement theory	ทฤษฎีว่าด้วยทวีปเลื่อน <i>ดูคำอธิบายใน continental displacement; continental drift</i>	14/56
807.	ตัดศัพท์ discordant pluton	พลูตอนรูปท้อ	29,30/56

808.	ตัดศัพท์ Eogene	อีโอจีน ดู <i>Paleogene</i>	40/55
809.	ตัดศัพท์ future ore; possible ore	สินแร่อาจทำเหมืองได้	ดู <i>possible ore; future ore</i> คำนี้ตัดออกใน 29-31/52 คำที่ตัดผิด คือ fuller earth 4/50 ใส่ให้แล้วที่ 878
810.	ตัดศัพท์ displacement theory*	ทฤษฎีว่าด้วยทวีปเลื่อน	ดูคำอธิบายใน <i>continental displacement;</i> <i>continental drift</i> 14/56 อารีแก่
811.	ตัดศัพท์ durite	ดูไรต์	ดูคำอธิบายใน <i>microlithotype</i> 22/56
812.	ตัดศัพท์ duroclarite	ดูโรคลาไรต์	ดูคำอธิบายใน <i>microlithotype</i> 22/56
813.	ตัดศัพท์ Elbe	ช่วงเอลเบ	ดู <i>Günz</i>
814.	ตัดศัพท์ Entisols	เอนทิซอลส์	อันดับดินอันดับหนึ่งในการจำแนกตามระบบ อนุกรมวิธานดิน เป็นดินแร่ที่เกิดขึ้นใหม่ การพัฒนาชั้น ดินยังไม่ชัดเจน
815.	ตัดศัพท์ fusite	ฟิวไซด์	ดูคำอธิบายใน <i>microlithotype</i> 22/56